

BASE DE DADES DEL TERRITORI DE BAETULO

A prop de Sant Cebrià de Cabanyes (Sant Fost de Campsentelles)

X: 435892.64/ Y: 595396.4

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

En uns camps situats en el marge dret del camí de can Torrents Vell, a uns 300/400 m abans d'arribar al mas, entre l'ermita de Sant Cebrià de Cabanyes i el turó de Penjabocs, es van trobar en superfície fragments de ceràmica ibèrica a torn i a mà, de tègules i un de sílex.

ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 167, 188; ESTRADA I GARRIGA, 1969, 53; IPAC, Vallès Oriental.

A prop del cementiri (Santa Maria de Martorelles)

X: 437822/ Y: 597228.55

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):CER Baix imperi (?):CER

Al vessant S i SO, de sota del cementiri, en una zona de feixes d'antigues vinyes, s'hi va trobar ceràmica romana indeterminada molt rodada i algun fragment de tègula.

ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 167, 188; ESTRADA I GARRIGA, inèdit; IPAC, Vallès Oriental.

Alella-Autopista (Alella)

X: 441138.89918/ Y: 592693.93899

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; julioclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -180/ -100; Cronologia final: 325/ 400

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER República:ERU Augustià:VIL Julioclaudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: ABO CIS DIP EPI ESC FOR MOS NEC SIG TRS

En una zona força extensa que abarca un petit turó situat entre el torrent de Vallcirera i el de Sistres, en els camps de cal Petxo o la Plana, la vinya del Sr. Bernades i els terrenys que avui ocupen l'autopista, apareixeren restes d'una antiga ocupació.

Arran de la construcció de l'A-19, es varen excavar vàries cisternes, un dipòsit, algunes habitacions, un forn, un camp de dòlies i una necròpoli amb 7 o 8 enterraments en dòlia i tègula. També es varen documentar dues sitges, una de les quals presentava fragments de Dres.1-Pascual 1, mal cuites i que podrien relacionar-se amb el forn del torrent de Sistres, molt proper.

Entre el material moble significatiu, cal destacar un fragment de mosaic d'*opus signinum* amb cinc cubs de marbre blanc (10 x 6x 1 cm), un fragment de marbre gris amb l'inscripció: [---]IVS[---] / [---]IT[---], que es conserva al Museu Municipal del Masnou, una pedra esculpida amb fulles d'acant, un cap de terracota que representa el déu Bacus i monedes.

Entre la ceràmica, hi ha des de campaniana A i B, TS sud-gàlica, TS hispànica, TS africana A, C i D, TS *lucente* i llànties, fins a ceràmica comuna i ibèrica pintada a torn, comuna ibèrica a mà i àmfora ibèrica junt amb àmfores romanes, entre les quals es trobaren dos pivots amb les marques *B* i *MON* o *MOM*, i un altre fragment d'àmfora amb les lletres inscrites *VER*[.....] / [.....]*SEN*[.....].

La situació, el tipus d'estructures i el conjunt de materials recollits, semblen testimoniar una vil·la romana, amb la *pars rustica* que correspondria a les restes descobertes als terrenys ocupats per l'autopista i la *pars urbana*, situada a cal Petxo. Aquest establiment devia funcionar des del s.II aC i devia perdurar almenys fins el s.IV dC, d'acord a un fragment de TS africana D, forma Lamb. 54 i alguns fragments de TS *lucente*.

GALERA-ARTÉS, 1975, 21-22; BARRAL, 1978, 91; PREVOSTI, 1981a, 220-231, fig. 28-30, lám. X-XI; MIRÓ, 1988, 35-36; IRC I, 81, lám. XXVIII; IPAC, Maresme.

Alemanya, Ca l' (Badalona)

X: 435461.4/ Y: 590874.7

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -200/ -90; Cronologia final: 450/ 500

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:VIL

Julí-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: FOR MOS NEC PIN SIG TER

A la masia –avui en dia abandonada- de ca l'Alemanya, documentada ja en el s.XVII-XVIII i situada a la vall formada entre els turons de l'Espirall a l'oest, i de Montigalà a l'est, s'hi van realitzar intervencions arqueològiques durant els anys setanta, que permeteren indentificar les restes d'una vil.la romana.

De la *pars urbana* de l'assentament s'han identificat dues habitacions amb mosaics, pintures murals, una piscina revestida amb *opus signinum* (que segurament corresponia al *frigidarium*) i una conducció d'aigua que també pertanyia, probablement, als banys. I de la zona industrial, s'hi va documentar una habitació amb una dòlia en un racó i una paret semicircular al mig (que devia tenir la funció de sostenir un forn, probablement per fondre ferro, atenent a les nombroses escòries trobades d'aquest metall), i també s'hi van excavar dos forns.

De la zona d'enterrament de la vil.la, es van trobar dues sepultures fetes de tègules.

Cal destacar la troballa de fragments de diferents pintures murals de franges negres, vermelles i blanques, amb dibuixos de dofins i línies ondulades blaves o motius vegetals i florals en colors verd, rosat i groc. També s'hi van trobar dos mosaics: un presentava llosetes romboidals fetes en pissarra negra sobre un paviment d'*opus signinum* i l'altre estava constituït per tesselles blanques i negres. Del material moble significatiu en destaquen dues monedes (un denari d'August i un foli de Constantí), alguns objectes de metall (en bronze, un punxó i claus; en ferro, una campaneta, un ganivet o una llança, claus, ganxos i escòria; i un pes de plom), fragments de marbre, de vidres plans de finestres, pesos de teler i fusaióles, i dos rajols amb la marca *CN(eus) DOMITI(us) CLEMENTIS*, de procedència itàlica.

Pel que fa al material ceràmic, es va documentar, campaniana A (Lamb.6, 26, 36), B (Lamb.3, 5, 7), ceràmica ibèrica de la costa catalana, ceràmica comuna i pintada ibèrica, ceràmica de parets fines, TS itàlica (Drag.15/17, 16, 17 i 27, amb la marca *in planta pedis* de *MVR(rius)*), TS sud-gàl.lica (Drag.18, 27, 29, 33, 37, Ritt.5, 8, 9), TS *marmorata* (Drag.15/17), una gran quantitat de TS hispànica (Drag.15/17, 24/25, 27, 29, 31, 33, 37, Ritt.8, 29), de TS africana A (Lamb.1, 2, 3, 4, 6, 9, 10, 10A, 10B, 13, 14, 16bis, 23, Hayes 16) i d'imitacions locals de TS africana A (Lamb.10, 10A, 10B), TS africana D (Lamb.9, 51, 54, 58), TS grisa i ataronjada paleocristiana, ceràmica comuna africana i local (Vegas 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16, 17, 21, 24, 26, 27, 31, 34, 38, 44, 45, 46), llànties (de volutes, de disc –Dres.20- i de canal en TS africana –Brooneer XXXI-), àmfora (ibèrica, púnica i romana –Dres.7-14-), tègula, ímbrex, dòlia i rajols.

El tipus d'estructures i el conjunt de materials, testimonien una vil.la de caire rural, amb termes i una petita indústria de ferro, amb un origen en l'època republicana, un moment àlgid durant el s.II-III dC, i un abandonament cap al s.IV-V dC.

DE LA VEGA, 1960-61; PREVOSTI, 1976; CUYÀS, 1977, 338-342; BARRAL, 1978, 160; GORGES, 1979, 199, làm. CXI; PREVOSTI, 1981a, 60-111, fig. 4-6 (1-9), 7-10, làm.IF-IV; PREVOSTI, 1982c; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 32; IPAC, Barcelonès.

Andal, Ca l' (Badalona)

X: 436842.13/ Y: 589683.74

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Augustià:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER

A la masia de ca l'Andal, situada entre la riera de Canyet i els carrers de la Independència i el de Nova Cançó, s'hi van recollir molts fragments d'àmfora i un de TS itàlica.

La seva situació ha fet pensar en una possible indústria o magatzem relacionat amb la producció vinícola.

CUYÀS, 1974; PREVOSTI, 1981a, 141-142; PROG.ARQ.URB., 1996, n.17.

Aragó, Ca l' (Alella)

X: 441428.71/ Y: 592886.33

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: SIG

Als terrenys de l'actual urbanització la Soleia d'Alella, es van trobar en superfície fragments d'*opus signinum* i ceràmiques romanes que es conserven al Museu Municipal del Masnou. Actualment no s'hi observa material en superfície.

IPAC, Maresme.

Avinguda Bac de Roda (Badalona)

X: 437215.37/ Y: 590502.74

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):VIL Baix imperi (?):VIL

Elements: PIN TER ?

A la confluència de les avingudes Bac de Roda, antiga avinguda del Bruch, i Prat de la Riba, situada entre la riera de Pomar i el torrent de la Font, en una zona actualment urbanitzada, s'hi van trobar les restes d'una paret d'uns 50 cm d'amplada, i un dipòsit amb les parets fetes de pedra, calç i cendra, amb una mitja canya de 5 cm d'amplada per 10 cm d'alçada.

Cal destacar la troballa de dos fragments de columneta de terrissa i fragments de pintura mural vermella i groga. D'entre el material ceràmic, s'hi va documentar tègula i àmfora.

Elements com el dipòsit i les columnetes, fan pensar en els banys d'una vil·la.

CUYÀS, 1977, 329-330; PREVOSTI, 1981a, 165-166; PROG.ARQ.URB., 1996, n.23.

Avinguda Conflent (Badalona)

X: 436064.39/ Y: 590617.82

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -200/ -50; Cronologia final: 10/ 120

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER República:ERU Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU

En uns camps al sud del turó de Montigalà, actualment urbanitzats, situats a l'entrada de l'accés a la carretera B-20 des de l'avinguda de Conflent, s'hi van documentar diversos murs fets de pedra, transversals i longitudinals al tall, i una important concentració de materials ceràmics (campaniana A, TS sud-gàl·lica (forma Drag.27), ceràmica comuna ibèrica i romana), amfòrics (bètica i tarraconense) i constructius.

El conjunt dels vestigis documentats, indica la presència d'un assentament rural d'època romana, que va funcionar almenys entre el s.I-II aC i el s.I dC.

CARRERAS-GURRI-PALET, 1990a, n.2; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.16; IPAC, Barcelonès.

Avinguda de Catalunya (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433816.42/ Y: 590526.68

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

A la part alta d'aquesta avinguda, durant la construcció d'un edifici, foren trobades diverses àmfores romanes, de les quals només se'n varen recuperar alguns fragments.

SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 180; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 66.

Barriga, Can (Badalona)

X: 436652.94/ Y: 589877.13

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: FOR SIG

Al sud del turó de Montigalà, tocant el marge oest de la riera de Canyet, entre els carrers Xaloc i Tànger, trobem la masia de can Barriga, on es van exhumar les restes d'un paviment d'*opus signinum* i d'un forn.

El conjunt de vestigis documentats, juntament amb els apareguts al veí can Pepet Pujol, podrien formar part d'un mateix establiment rural d'època romana.

SOLER, 1890, 46; CUYÀS, 1977, 343; PREVOSTI, 1981a, 143; PROG.ARQ.URB., 1996, n.18.

Batlòria-Montigalà, La (Badalona)

X: 435759.42/ Y: 590639.8

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU

En dos indrets propers, situats al SE del turó de Montigalà, just per sobre del camí dels Contrabandistes i al vessant est del torrent de Sant Jeroni, s'hi van documentar restes de la paret d'una habitació, dos murs de contenció, i algun fragment d'*opus signinum*.

Del material ceràmic, destaquen fragments de TS sud-gàl·lica, de TS hispànica (forma Drag.18/31), ceràmica comuna i tègula.

Podem pensar en la probable existència d'un establiment rural que funcionà almenys durant l'època altimperial romana.

PREVOSTI, 1981a, 146-147.

Bell Resguard (el Masnou)

X: 441957.82/ Y: 592450.26

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -220/ -50; Cronologia final: 80/ 250

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU

Elements: SIG

En un solar limitat pels carrers Joan Carles I, Constitució i Rosa Sensat, en una zona gairebé plana, s'han documentat dos murs de pedra petita i grans fragments de dòlia posats en sec, fragments d'*opus signinum* i un amuntegament de pedres petites i irregulars. Als voltants, apareix material romà dispers, com àmfora, tègula, dòlia i alguns fragments de vaixel·la fina (campaniana A, TS sud-gàl·lica, TS hispànica i TS africana A), conservada al Museu Municipal del Masnou, i que indicaria l'existència d'un establiment rural romà entre el s.II aC i el s.II dC.

Les restes documentades al carrer Catalunya i al turó de la Serreta, podrien haver format part d'aquest mateix establiment.

MARQUÈS, 1986; OLESTI, 1992, vol.3, 25-26; IPAC, Maresme.

Bòbila Elies i bòbila Serret (Badalona)

X: 434422.67/ Y: 587706.61

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):ERU

Elements: DIP

En una zona actualment urbanitzada, situada entre la plaça de Salvador Dalí, el carrer de Madrid i la carretera de Santa Coloma, s'hi va descobrir un dipòsit rectangular amb el fons inclinat fins la seva meitat, on hi havia una àmplia cavitat circular de poca profunditat.

D'entre el material moble més significatiu, destaca la troballa d'una sivella de bronze –conservada al Museu Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramanet– de 9'30 cm de llargada i uns 4 cm d'amplada, que presenta una decoració de fines estries cisellades, i que podria correspondre a un *cingulum militae*, és a dir, a un distintiu que formava part de l'uniforme dels oficials i soldats de l'exèrcit romà.

També s'hi van trobar fragments de TS, de ceràmica comuna, d'àmfora, de tègula, de dòlia, d'*opus signinum*, i material faunístic.

Aquestes troballes podrien correspondre a un centre productor d'un establiment rural romà.

MARTÍN ALBERÓ, 1932a; VAELO-VICENTE, 1960-1961; VAELO-VICENTE, 1962; VAELO, 1963; CUYÀS, 1977, 335; PREVOSTI, 1981a, 118-119, fig. 11(3), làm.V; PROG.ARQ.URB., 1996, n.1.

Bofivell, Can (Badalona)

X: 436096.03/ Y: 589755.46

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VAR. Tipologia per èpoques: Romana:VAR

Tipologia per períodes:

Es tenen notícies, que a la zona delimitada per la riera de Sant Jeroni, l'avinguda Puigfred i el carrer de Sant Fermí, on se situa l'antic mas de can Bofivell, s'hi van trobar restes romanes indeterminades, que a l'actualitat ja no són visibles atesa la urbanització de l'indret.

PREVOSTI, 1981a, 139-140; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990a, n.1; PROG. ARQ. URB., 1996, n.13.

Bosc a l'oest de can Torrents (Sant Fost de Campsentelles)

X: 436061.95/ Y: 594986.7

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

En dos indrets propers a can Torrents Vell i al camí que des d'allí condueix a l'ermita de Sant Cebrià de Cabanyes –en uns camps a la dreta del mas, uns 250 m abans d'arribar-hi i a la part baixa d'una vinya uns 300 m més enllà de la casa-, es trobaren fragments de ceràmica comuna ibèrica feta a mà i a torn.

ESTRADA I GARRIGA, 1955, 19; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 157, 182; IPAC, Vallès Oriental.

Bruguera, Can (Tiana)

X: 439306.49/ Y: 593096.6

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):ERU

Entre la riera d'en Font i el torrent dels Grills, al N de Tiana, en els camps de can Bruguera, s'hi va localitzar una pedra de premsa d'oli, tègules i TS hispànica. Aquests vestigis podrien correspondre a un establiment rural.

GALCERÁN-ALMEIDA, 1971; PREVOSTI, 1981a, 209.

Butinyà, Can (Badalona)

X: 435097.26/ Y: 590899.92

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -200/ -90; Cronologia final: 370/ 500

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU ? Augustià:VIL ?

Juli-Claudi:VIL ? Flavi:VIL ? s. II d.C:VIL ? s. III d.C:VIL ? Baiximperial:NEC

Elements: FOR MOS NEC SIG

Als terrenys de can Butinyà, situats entre la Torre Pallaresa i la riera de Sant Jeroni, als vessants del turó de l'Espirai, en una zona descendent fins a l'antic camí dels Contrabandistes (per on actualment passa la B-20) s'hi han trobat restes antigues des dels anys 60 i fins el 1990, any en què una prospecció permeté recollir material però no observar estructures.

S'hi van documentar vestigis del neolític (un còdol pintat i dos ídols), de l'edat del bronze (un fons de cabana, eines de sílex i ceràmica), de l'edat del ferro (un altre fons de cabana), romans i altomedievals.

D'època romana, no s'han detectat estructures d'hàbitat. En canvi, s'han documentat set forns, si bé de dubtosa romanitat. També va ser excavada una petita necròpolis d'unes deu sepultures de tègules, probablement d'època baiximperial, i una sitja rectangular.

D'entre el material moble identificat, cal destacar alguns fragments de marbre, tesselles de mosaic, fragments d'*opus signinum*, monedes (ibèriques, d'August, Claudi, Vespasià, Titus, Trajà, Gordià III i visigòtiques) i una fíbula de coure. Entre la ceràmica, trobem ceràmica grisa de la costa catalana, campaniana A (Lamb.7, 36), B (Lamb.6, 7), TS itàlica (Drag.15/17, 16, 17, 24/25, 27, 31, 33, Ritt.1,5, Goud.27 –amb marca *in planta pedis* de MVRR-), TS sud-gàl.lica (Drag.15/17, 24/25, 27, 29, 30, 37),

TS *marmorata*, TS hispànica (Drag. 11, 12, 15/17, 18, 22, 24/25, 27, 29, 30, 31, 33, 37, Ritt.8 –amb marca *OFMNN*-), TS africana A (Lamb.1, 4, 9, 10A, 10B, 18), TS africana D (Lamb.41, 54), TS grisa i ataronjada paleocristiana (Rig. 4, 6), ceràmica vidriada verda, ceràmica comuna romana (Vegas 7) i ibèrica, llànties (Loeschke I, Dres.28), àmfora (Mañá E, púnica, ibèrica, itàlica), dòlia, tègula, pesos de teler i també vidre.

Tots aquests elements, ens indiquen la possible existència d'una vil·la romana, amb un origen republicà i una continuïtat fins el baix imperi. La zona continuà habitant-se en èpoques posteriors, i mostra d'aquest fet són les troballes d'algunes restes altomedievales (enterraments) i documentació escrita del s.XIII que fa referència al mas de can Butinyà.

DE LA VEGA-SAYOL, 1962; REVERTER-DE LA VEGA, 1962; DE LA VEGA-SAYOL, 1963; IBÀÑEZ BERRUEZO, 1968; GALERA, 1968; SAYOL, 1968; FONT I CUSSÓ, 1968b; CUYÀS, 1968; VAELLO-MEJÍA, 1968; MARTÍNEZ HUALDE, 1968b; FONT I CUSSÓ, 1968a; CUYÀS, 1977, 338; PREVOSTI, 1981a, 51-60, fig.3, làm.I; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 57-58; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.14; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 32; IPAC, Barcelonès.

Calvet, Can (Santa Coloma de Gramenet)

X: 434060.91/ Y: 590145.48

Època: 1

Períodes:ibèric: -1; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -500/ -300; Cronologia final: /

Tipologia principal: EIB. Tipologia per èpoques: Preromana:EIB

Tipologia per períodes: Ibèric:EIB

Al vessant oest de la riera de can Zam, sota l'actual traçat de la B-20, durant la construcció d'aquesta via, s'hi localitzaren restes d'un jaciment.

D'una banda destaca, un gran mur de pedres irregulars posades en sec, en direcció NE-SO, amb una amplada d'un metre, una longitud de 7'6 m i una alçada de 0'50 m, interpretat com de contenció de terres. D'altra banda es documentaren set àmbits quadrats definits per vestigis de parets de pedra seca irregular, amb una amplada de 0'40-0'65 m, que devien constituir un sòcol sobre el qual s'aixecava la resta de la

paret, de tovot. Presenten paviments de terra piconada i, quatre dels àmbits, llar de foc. També es trobaren dues zones de pas entre les diverses habitacions i, a l'extrem NE d'aquestes, una estructura que podria correspondre a una petita torre circular.

Configuren el conjunt de material ceràmic, fragments de ceràmica àtica de vernís negre i de figures roges, ceràmica comuna ibèrica a mà i a torn, àmfora ibèrica, púnica i púnico-ebusitana.

Aquest assentament situat en una plana fèrtil podria correspondre a un establiment rural ibèric. Tingué una ocupació documentada entre el s. V-IV aC de la qual es pogueren identificar dues fases: la més antiga correspon al mur de contenció; la més recent comportà l'arrasament de les estructures anteriors, i la construcció de les habitacions i la torre.

GILI-RIGO, 1992b. GILI-RIGO, 1992a;

Camí d'Alella a Teià (Alella)

X: 441469.83/ Y: 593885.46

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: NEC. Tipologia per èpoques: Romana:NEC

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):NEC Baix imperi (?):NEC

Al final del carrer Sant Lluís i inici del camí d'Alella a Teià, es van localitzar enterraments de tègula, actualment destruïts, que podrien correspondre a la necròpoli d'algun hàbitat tardo-romà proper, i una sitja amb materials romans, dels quals només es va recuperar un *pondus*.

PREVOSTI, 1981a, 246; IPAC, Maresme.

Camí d'en Grau (Badalona)

X: 436408.53/ Y: 590662.83

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques: Romana:TOM

Tipologia per períodes: s. II d.C:TOM ?

Elements: EPI

Al punt on el camí d'en Grau travessa la riera de Canyet, actual confluència dels carrers Conflent i Edith Piaf amb el C. Martí i Pujol, es trobà una làpida funerària de gres -amb unes mides de 50'5 X 48'7 X 20'4 m- destinada a ser inserida en una

estructura i amb el text: *L(ucio)· MALLIO / ILARO / VALERIAE /URBANA*, disposat a la meitat superior de la peça.

El *nomina Mallius* –que és una variant assimilada de *Manlius*– és poc habitual a *Hispania*, mentre que el cognom (*H*)*ilarus*, és característic dels esclaus i lliberts des de l'època republicana. En canvi, el nom de la dedicant, amb alguns paral·lels a la Bètica, té un caràcter servil menys marcat.

Aquest document epigràfic, datat cap al s.II dC i conservat al Museu Municipal de Badalona, podria estar relacionat amb necròpolis dels establiments rurals propers de can Pontons o de can Mora.

CUYÀS, 1977, 342; PREVOSTI, 1981a, 144-145; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.18; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 32; IRC I, 146, lám. XLIV. IPAC, Barcelonès;

Camí de can Boscà (Badalona)

X: 436932.32/ Y: 591545.89

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU ?

En el tram del camí dels Contrabandistes comprès entre el torrent de la Font i la riera de Pomar, conegut en aquest punt, com a camí de can Boscà, s'hi van detectar en uns marges, vestigis d'alguns murs no associats a cap resta ceràmica. Tanmateix, en un altre punt diferent, s'hi van recollir diversos fragments de campaniana A, ceràmica comuna ibèrica i ceràmica comuna d'engalba interior roig pompeïa.

Les restes documentades podrien correspondre a un assentament romà de caire rural.

PREVOSTI, 1981a, 157-158.

Camí de Dalt d'Allella (Tiana)

X: 439448.76/ Y: 592789.32

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):CER Baix imperi (?):CER

Al camí del Mig, prop del torrent dels Grills, en un lloc elevat, s'hi varen trobar dues rodes de molí de gra i fragments de tègula. Tant les restes com la situació del jaciment, han fet pensar un possible establiment rural.

GALCERÁN-ALMEIDA, 1971; PREVOSTI, 1981a, 208; IPAC, Maresme.

Camp 29-30-32-33 de Montigalà (Badalona)

X: 436084.7/ Y: 590367.77

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER Augustià:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. II d.C:CER

Al sud del camí dels contrabandistes i al NE de can Daniel, en una zona enmarcada pel torrent de la Batllòria i la riera de Canyet, avui totalment urbanitzada pels carrers de la ciència, la tècnica i la filosofia, s'hi van trobar diversos fragments de material ceràmic d'època romana: TS sud-gàl·lica, ceràmica comuna ibèrica i romana, àmfora itàlica i local (Pascual 1).

CARRERAS-GURRI-PALET, 1990a, n.4.

Camp 9-10 de Montigalà (Badalona)

X: 435134.65/ Y: 590193.22

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Augustià:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. II d.C:CER

Al vessant oest del torrent d'en Grau, al NO de l'antic camí dels Contrabandistes, en una zona urbanitzada entre els carrers de Portugal, Holanda i Alemanya, molt a prop del jaciment del Molí d'en Grau Marimon, s'hi va detectar una important concentració de materials d'època romana (TS itàlica i sud-gàl·lica, ceràmica comuna ibèrica, local i africana, i tègula).

CARRERAS-GURRI-PALET, 1990a, n.6.

Camp dels pins (Teià)

X: 444211.01/ Y: 594125.88

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -30/ 100; Cronologia final: 80/ 250

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Augustià:VIL ? Juli-Claudi:VIL ? Flavi:VIL ? s. II d.C:VIL ? s. III d.C:VIL ?

Elements: ABO ESC FOR NEC TRS

Al vessant esquerre de la riera de Teià, on hi ha el club de tennis Barcelona i els terrenys que ocupen l'autopista, s'hi van descobrir restes d'una necròpoli, diverses habitacions, un possible forn d'àmfores de la forma Pascual 1 amb el corresponent abocador i una sitja.

Entre els materials recollits –conservats al Museu de Premià de Mar- destaquen un fragment de marbre blanc que podria correspondre al braç d'una escultura; ceràmiques fines: TS itàlica, TS sud-gàl·lica, TS hispànica i TS africana A, i ceràmica comuna romana, ibèrica a torn i a mà, tègula, dòlia i fragments d'àmfora de forma Pascual 1.

Aquests vestigis, formarien part d'una possible vil·la amb la seva corresponent necròpoli, que devia funcionar aproximadament des d'època d'August fins a finals del s.III d.C.

FERRER, 1935, 17; BELTRÁN, 1970, 332; PREVOSTI, 1981b, 107-108; MIRÓ, 1982-1983, 229-230; OLESTI, 1995, 414; IPAC, Maresme.

Canyadó, Can (Badalona)

X: 438050.06/ Y: 590094.16

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: BOB FOR SIG

Respecte a l'antic mas de can Canyadó –que avui dia és la seu d'un centre cívic de la ciutat- situat a la confluència dels carrers Pompeu Fabra i Pau Vila, es tenen notícies de l'aparició d'un paviment d'*opus signinum*, un forn i molta terrissa, àmfora i tègula troscejada i a mig coure.

Aquestes restes podrien atribuir -se a un establiment rural romà del que, probablement, també en formarien part els vestigis identificats molt a prop, a can Phier.

SOLER, 1890, 46; CUYÀS, 1977, 343; PREVOSTI, 1981a, 167;
PROG.ARQ.URB., 1996, n.26.

Capella de Sant Martí (Montgat)

X: 439915.84/ Y: 591515.55

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

Elements: ARQ

Als terrenys del Club de Tennis de Montgat, a la finca de can Ribes, es van trobar restes de materials ibèrics i romans en superfície i es conserven, aprofitats als fonaments de la capella de Sant Martí, una mola de molí romana, malgrat que hi ha notícia de dues, i un fust de columna, que avui dia no s'observen. Encara que podrien testimoniar una vil·la, la nul·la presència de materials romans constatada per les darreres intervencions arqueològiques, resta vàlidesa a aquesta hipòtesi.

RIBAS, 1975, 120; CUYÀS, 1976, 137; PREVOSTI, 1981a, 215-216;
CARRERAS-RIGO, 1993, 19-21; OLESTI, 1995, 402; IPAC, Maresme.

Carrer Canonge (Alella)

X: 441522.4/ Y: 593247.2

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -350/ -30; Cronologia final: 14/ 37

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Juli-Claudi:CER

Al carrer Canonge, en una posició suaument elevada des d'on es veu el mar, es va trobar una sitja plena de materials ibèrics i romans. Destaquen un amforisc, una

gerreta de ceràmica grisa de la costa catalana (conservada al Museu Municipal del Masnou) i un as de Tiberi. També s'ha trobat ceràmica ibèrica de tot tipus pels voltans.

PREVOSTI, 1981a, 232-233; IPAC, Maresme.

Carrer Cervantes - Avinguda Primavera (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433645.15/ Y: 590563.01

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Alt imperi (indefinit):CER

Entre el carrer de Cervantes i l'avinguda Primavera, s'hi van realitzar troballes de restes antigues: fragments de TS, ceràmica ibèrica pintada, àmfora ibèrica itègules.

MARTÍNEZ HUALDE, 1963; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 63.

Carrer d'Amèrica (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433982.06/ Y: 589858.78

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques: Romana:TOM

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):TOM Baix imperi (?):TOM

A la zona nord del carrer d'Amèrica, entre el carrer de Sant Jeroni i l'avinguda Prat de la Riba, s'hi va documentar un enterrament d'un adolescent, fet de tègules a doble vessant, amb orientació est-oest.

També s'hi van recollir fragments de TS i una llàntia. Aquestes troballes podrien correspondre a una necròpolis de l'assentament romà de can Zam.

MARTÍNEZ HUALDE, 1963; PREVOSTI, 1981a, 114; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 64; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 4; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Carrer d'Amèrica - Zona meridional de Singuerlín (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433931.04/ Y: 589921.87

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

A la zona sud del carrer d'Amèrica, entre l'avinguda Pallaresa i el carrer Prat de la Riba, va aparèixer una sitja amb ceràmica ibèrica feta a torn, i a mà decorada amb cordons.

MARTÍNEZ HUALDE, 1963; SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 180;
MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 61; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 6;
CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Carrer de Catalunya (Alella)

X: 441792.59/ Y: 592331.34

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

Al vessant est del turó de la Serreta, al marge esquerre del carrer Catalunya, es va trobar ceràmica, sobretot comuna ibèrica, àmfora ibèrica, fragments de tègules i un fragment de grisa de la costa catalana.

La manca d'estructures evidenciades i la proximitat d'altres jaciments (la Serreta i Bell Resguard), fan que haguem de considerar amb precaució l'existència d'un nou jaciment.

IPAC, Maresme.

Carrer de Pau Casals (Sant Fost de Campsentelles)

X: 435826.63/ Y: 597301.14

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: EI/. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:EI/ ?

A la sortida de Sant Fost de Campsentelles, a la zona oest de la carretera que mena a Badalona, Estrada hi assenyala l'existència d'un jaciment que en la seva

tipologia pertany a "habitacions ibèriques". Actualment, no hem pogut localitzar-hi ni estructures ni cap resta antiga.

ESTRADA I GARRIGA, 1969, 53.

Carrer del Dr. Pagès (Santa Coloma de Gramenet)

X: 434634.68/ Y: 589031.14

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

A la cantonada del carrer Dr. Pagès amb el carrer Mn. Jacint Verdaguer, durant les obres de construcció d'una casa, cap a mitjan anys setanta, van aparèixer tres monedes i fragments d'àmfores ibèriques.

SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 182; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 62.

Carrer del Dr. Robert (Badalona)

X: 436945.24/ Y: 590081.47

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: DIP

Al costat oposat del núm. 73 del carrer del Dr. Robert, antic carrer Zumalacàregui, situat a la part alta del turó d'en Rosés, entre el torrent de la Font i el de Canyet, va ser localitzat un dipòsit d'*opus signinum* amb dues parets de suport fetes amb pedra granítica a banda i banda d'aquest. Les restes podrien correspondre a un assentament rural d'època romana.

PREVOSTI, 1981a, 143; PROG.ARQ.URB., 1996, n.20.

Carrer General Weyler (Badalona)

X: 436235.87/ Y: 588517.6

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: FOR ? SIG

Al tram del carrer General Weyler comprés entre els carers Baldomer Solà i Alfons XIII, s'hi van documentar les restes d'un paviment d'*opus signinum*, es tenen notícies sobre la troballa d'un forn romà i també s'hi van recollir fragments d'àmfora romana i tègula.

Podríem estar davant la zona productiva d'un assentament rural romà.

CUYÀS, 1977, 336; PREVOSTI, 1981a, 124; PROG.ARQ.URB., 1996, n.8.

Carrer Puig Castellar (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433779.62/ Y: 590076.83

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

Al carrer de Puig Castellar, entre l'Avinguda Pallaresa i el carrer d'Aragó, en fer-se un rebaix de terres a finals dels anys seixanta, s'hi van recollir fragments de ceràmica ibèrica, ceràmica feta a mà i ceràmica de parets fines.

SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 181; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 63-64; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 6; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Carrers Mestres Villà i Capitans Comellas (el Masnou)

X: 443373.35/ Y: 592569.32

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Augustià:CER Juli-Claudi:CER

A la cruïlla dels carrers Mestres Villà i Capitans Comellas, en fer obres, s'hi van trobar casualment materials ceràmics romans: un fragment de ceràmica de parets fines decorat a rodeta i sense vernís i un altre de vora de TS itàlica (forma Goud. 12), que es conserven al Museu Municipal del Masnou.

PREVOSTI, 1981b, 58; IPAC, Maresme.

Carretera de Canyet (Badalona)

X: 436465.07/ Y: 590871.61

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

En una zona actualment urbanitzada amb l'avinguda Llenguadoc, on el desaparegut camí de Pomar travessava la carretera de Canyet, s'hi va excavar -en els anys 50- una sitja romana, els materials de la qual resten perduts.

FONT I CUSSÓ, 1954; PREVOSTI, 1981a, 145; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.19; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 32; IPAC, Barcelonès.

Carretera de la Conreria (Badalona)

X: 438190.93/ Y: 591734.84

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: EI. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:EI/

En uns terrenys situats entre els termes municipals de Tiana i Badalona, a la zona est de la carretera de la Conreria i al nord del turó d'en Seriol, per on actualment passa el traçat del Segon Cinturó (B-20), varen aparèixer restes de dos murs en angle recte, construïts amb grans pedres, travades amb d'altres més petites. No e staven associats a material ceràmic però la tècnica constructiva fa pensar en l'existència d'un possible assentament rural de l'època ibèrica.

CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.25; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 33; IPAC, Barcelonès.

Casa Blanca (Badalona)

X: 436240.76/ Y: 588736.12

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Baiximperial:VIL ? Alt imperi (indefinit):VIL ?

Elements: NEC ? SIG

En una zona totalment urbanitzada, fora del que era el nucli romà de Baetulo, a l'actual carretera de Llefia núm.19, i prop del forn d'en Moliné, s'hi van documentar vestigis antics.

Es van localitzar diversos murs i paviments d'*opus signinum*, fragments d'una llosa i d'una columna de marbre blanc de Carrara, fragments d'estucs, dues pedres de Montjuïc (una de 44x24x21 cm, amb la part superior d'una àmfora gravada que podria indicar la producció d'alguns forns propers, i l'altra, de 55x34x24 cm, amb un forat i un rebaix quadrat que podria correspondre a un pern de porta) i dues monedes, una d'*Iluro* i l'altra de Constantí I.

També es tenen notícies sobre la troballa d'enterraments a la zona.

Alguns fragments de TS, ceràmica comuna, tègula, àmfora i dòlia, conformen el conjunt de material ceràmic recollit.

Les restes podrien correspondre a una vil·la que devia estar prop de la necròpolis de *Baetulo* i als peus del recorregut de la via Augusta. L'escàs material apunta un origen republicà i una vida durant l'alt i el baix imperi.

CUYÀS, 1977, 336-338; PREVOSTI, 1981a, 124-125; PROG.ARQ.URB., 1996, n.9.

Caseta de la vinya de Mn. Marsal (Badalona)

X: 437312.97/ Y: 590226.69

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: SIG

A la caseta que hi havia a la vinya de Mn. Marsal, situada entre la riera de Canyadó i el torrent de la Font, entre l'actual carrer de Sant Vicenç i les avingudes Prat de la Riba i President Companys, s'hi va trobar un paviment d'*opus signinum* i ceràmica romana indeterminada, que podrien indicar l'existència d'un establiment rural romà.

CUYÀS, 1977, 329; PREVOSTI, 1981a, 166; PROG.ARQ.URB., 1996, n.22.

Castellruf (Santa Maria de Martorelles)

X: 438833.94/ Y: 596358.59

Època: 1

Períodes:ibèric: -1; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -450/ -300; Cronologia final: -220/ -100

Tipologia principal: POB. Tipologia per èpoques: Preromana:POB

Tipologia per períodes: Ibèric:POB

Elements: FOR MUR

Al turó de Castellruf, integrat a la Serra de Llevant, amb remarcable domini visual sobre la plana del Vallès i pendents de difícil accés, excepte per la zona SE, s'hi han trobat restes d'un poblat que s'extenen pel cim i el vessant E, bo i englobant una extensió de 0'5 Ha aproximadament.

Aquest jaciment és conegut des de principis de segle, en què alguns aficionats hi van realitzar excavacions i prospeccions, però fins el 1984 no s'hi portaren a terme excavacions sistemàtiques, que permeteren definir diferents moments d'ocupació.

El poblat estava delimitat per dues muralles: la primera (amb una amplada mitjana de 1'15 m i constituïda per dos paraments de pedra seca que tendeixen a formar filades i un reompliment intern de pedres més petites) envoltava la plataforma superior del turó, i l'altra –només constatada al vessant E- transcorria uns 13 m per sota i paral·lela a l'anterior. A l'espai comprès entre ambdues, s'hi van identificar algunes construccions, però la majoria d'habitacions documentades –unes 11- es distribueixen al llarg del tram SO de la muralla superior. També a tocar d'aquesta i al sector E del poblat, hi ha un espai obert empedrat recondicionat com a zona de freqüentació. Actualment, entre la densa vegetació que cobreix el turó, només hem pogut observar les restes de la zona SO (hàbitats i part de la muralla) i alguns fragments de ceràmica ibèrica comuna.

Les cases tenien d'una a tres dependències, generalment rectangulars i només s'hi han trobat dues llars de foc. Les parets, amb una amplada d'entre 0'40-0'50 m, presentaven doble parament de pedra seca, sense revestiment a l'interior. Hi ha indicis per pensar que els sostres estaven construïts amb bigues de fusta, branques i una capa de terra. Els paviments eren de terra piconada, combinada en alguns casos amb la roca mare i petits empedrats. També es documentaren cinc obertures triangulars a la zona O de la muralla, que podrien ser sortides d'aigua de les cases.

Així mateix, es van trobar un forn fet de tàpia, envoltat d'abundant escòria, eines de ferro emprades en treballs metal·lúrgics i una sitja en una habitació tocant la muralla.

D'entre el material moble convé ressaltar un fragment de terracota en forma de cap de Demèter (4'6cm d'alçada), algunes monedes (una petita moneda de plata fraccionària d'*Emporion* i una moneda ibèrica de *lauro*), alguns objectes metàl·lics (fíbules, una sivella de cinturó de bronze decorada, fragments d'anells i d'arracades, puntes de llança i de sageta, eines i escòria de ferro, i plom), denes de collaret, pes de pedra amb anella de bronze i algun sílex i destrals pulimentades.

El conjunt de material ceràmic està conformat per ceràmica ibèrica a mà i a torn, ceràmica grisa de la costa catalana, ceràmica àtica de figures roges i de vernís negre, ceràmica del taller de les petites estampilles, ceràmica de vernís negre de Roses, ceràmica del taller de Nikia, altres ceràmiques protocampanianes no identificades, campaniana A (amb formes pròpies de la fàcies antiga: Lamb. 23, 26, 55, 27B, 28ab, 33b, 34, 49, 31, i gran importància relativa dels bols Lamb. 27ab) i àmfors (púnico-cartaginesa, púnico-ebusitana, massaliota i grecoitàlica). També es trobaren fusaïoles decorades, peces discoïdals, un *lucernarium* de color negre i un vas polípede de set peus fet a mà. Alguns d'aquests materials es conserven al Museu Municipal Les Maleses de Montcada i Reixac.

L'ocupació més antiga del turó és anterior al poblat: material com el sílex, destrals i l'esmentat vas polípede, podrien correspondre a un assentament del Bronze Mig no documentat.

Un fragment d'àmfora púnica occidental arcaica podria constituir l'únic testimoni d'una primera fase del poblat d'envers el s.VII o principis del s.VI aC, però el primer nivell ben palès correspon a immediatament abans de mitjans s.IV aC; el testimoni en forats de pal a la roca mare, una llar de foc i una petita estructura. L'ús de la ceràmica àtica, ja cap a mitjans del s.IV aC, indicaria un tipus d'hàbitat més desenvolupat que no ha estat evidenciat.

Cap a mitjans s.III aC es fan importants reformes a l'establiment que, denoten una planificació urbanística: es bastí la muralla superior i, immediatament després s'hi adossaren les cases, que segurament, s'obrien a un mateix carrer o espai obert. Però les cases no van tenir una llarga ocupació, ja que la mateixa campaniana A que en datava la construcció també la trobem als seus nivells de destrucció.

En el darrer moment de l'establiment, alguns recintes foren readaptats com a espais oberts, amb paviments empedrats i de roca mare.

L'abandonament definitiu del poblat és datat –mitjançant el repertori de formes antigues de Campaniana A, associat al d'àmfors i a la ceràmica del taller de les petites estampilles– cap a l'últim quart del s.III o primer del s.II aC.

Aquest poblat correspon a la tipologia de forma d'erola, és a dir, s'insereix entre els poblats que s'ubiquen en un turó envoltats per un mur perimetral que tendeix a la forma circular o el·líptica. Situat en un terreny amb aigua propera, amb plataformes conreables i orogràficament accidentat, podia comunicar-se visualment amb el poblat del turó de can Gallemí, situat a la zona central del territori, i és versemblant que en constituís un nucli subordinat. Possiblement calgui relacionar el seu abandonament amb els esdeveniments de la II Guerra Púnica o les campanyes de Cató.

SERRA RÀFOLS, 1928, 42-43; MARTÍN ALBERÓ, 1930; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 129; ESTRADA I GARRIGA, 1955, 15;

ESTRADA I GARRIGA- VILLARONGA, 1967, 151, 157, 181; LLAGOSTERA, 1971; ROVIRA I PORT, 1976, 124; CUYÀS, 1976, 182-186; MAYA, 1983, 71-73, fig. 3 (5), làm. 4 (4-5); BARBERÀ-DUPRÉ, 1984, 61; GASULL i altres, 1986; SANMARTÍ-SANTACANA, 1991, 127-130, 133, 137; GASULL i altres, 1995; IPAC, Vallès Oriental.

Cementiri (Badalona)

X: 437732.16/ Y: 591260.45

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes:

Al sud del turó d'en Boscà i al vessant est de la riera de Montalegre, entre l'avinguda de Pomar i el camí dels Xiprers que condueix al cementiri de Sant Pere, va ser localitzada una paret d'un metre d'amplada feta d'*opus caementicium* amb un pivot d'àmfora lligat amb morter. També s'hi va recollir ceràmica romana indeterminada, que confirma l'adscripció de l'estructura –que probablement formava part d'un assentament rural- a l'època romana.

PREVOSTI, 1981a, 176.

Central Elèctrica (Badalona)

X: 436212.83/ Y: 590981.48

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER

En un terreny erm situat al marge oest de la riera de Canyet, prop de la central elèctrica, al vessant est del turó de Montigalà, a l'actual carrer d'Afrodita, s'hi van recollir fragments de ceràmica comuna ibèrica i romana i d'àmfora ibèrica i itàlica.

CARRERAS-GURRI-PALET, 1990a, n.3; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.17; IPAC, Barcelonès.

Circuits de Motocross (Santa Coloma de Gramenet)

X: 434698.84/ Y: 588667.78

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi:0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: BOB. Tipologia per èpoques: Romana:BOB

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):BOB Baix imperi (?):BOB

Elements: FOR

En una zona aturonada que domina tot el pla de Santa Coloma i la desembocadura del Besós, entre els carrers Pirineus, Núria, Circumvallació i Monturiol, s'hi va trobar, segons notícies, un forn romà de forma circular, de 2'10 m de diàmetre. La paret tenia 0'20 m de gruix i una profunditat d'1'30 m, la boca feia 0'60 m i el pasadís, 0'40 m d'alçada.

D'entre els materials, cal destacar un fragment de fíbula de bronze, però sobretot tègula, ímbrex, dòlia i àmfora. Podríem estar davant una bòbila o terrisseria d'un assentament romà, al qual també podrien correspondre els enterraments documentats al proper carrer de Maria Ward.

BEATO, 1972-1975; PREVOSTI, 1981a, 115-117, fig. 11(1); MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 64.

Ciudadella, Can (Tiana)

X: 439350/ Y: 592290

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -100/ -30; Cronologia final: 100/ 200

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Republicà:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. II d.C:CER

Als terrenys de can Ciudadella, situada al SE del poble, abans d'arribar al torrent dels Grills, s'hi va trobar ceràmica romana en superfície (campaniana B, TS hipànica, TS africana A, ceràmica comuna, comuna amb vernís roig pompeïà, parets fines i llànties). Aquest jaciment d'origen republicà (s.I aC, segons indica un fragment de ceràmica campaniana B, forma Lamb.7) va tenir vida, com a mínim, fins al s.II dC.

PREVOSTI, 1981a, 211-213, lám.VI; IPAC, Maresme.

Clarís, Can (Badalona)

X: 435829.89/ Y: 588246.29

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIA. Tipologia per èpoques: Romana:VIA

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIA Baiximperial:VIA

Elements: ARQ

A la zona ocupada pels camps i la masia de can Clarís, que a l'actualitat ja no existeixen a causa de la urbanització de l'indret, situada entre els carrers Pelai, Alfons XIII, Dr. Deulofeu i Ramon Llull, s'hi van trobar les restes d'un tram de la via Augusta, fet de morter, de 16 m de llarg, 3 m d'amplada i uns 2 m de fondària.

També s'hi va trobar una columna romana d'ordre corinti de 60 cm d'alçada i uns 40 cm de diàmetre, que podria haver format part d'un establiment romà o bé d'algun monument desconegut, situat en el recorregut de la via Augusta.

SOLER, 1890, 34-35; CUYÀS, 1977, 336; PREVOSTI, 1981a, 124; PROG.ARQ.URB., 1996, n.7.

Clínica Mental de la Torre Ribera (Santa Coloma de Gramenet)

X: 434398.86/ Y: 590364.86

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU

Als terrenys, avui totalment urbanitzats, de l'antiga Clínica Mental –ubicada al costat de la carretera B-20, entre la riera de can Calvet i la Torre Pallaresa- es trobaren restes d'un mur de pedres de granit molt ben tallades i gran quantitat de teules romanes. Als encontorns de la clínica –vora la carretera i al carrer Prat de la Riba- s'hi van recollir un as de coure amb la llegenda d'*Eusti*, fragments d'escòria de ferro i ceràmica ibèrica. Tot plegat assenyala la possible existència d'un assentament rural romà.

SERRA RÀFOLS, 1928, 19; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 193; IBÀÑEZ BERRUEZO, 1971; PREVOSTI, 1981a, 42-43; SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 181; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 62; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 11; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Colomer, Can (Badalona)

X: 437226.58/ Y: 591487.82

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -425/ -100; Cronologia final: 175/ 250

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Juli-Claudi:ERU

Flavi:ERU s. II d.C:ERU

Elements: BOB FOR SIG

Als camps que hi han des de can Colomer fins al passeig dels Tarongers a llevant i fins a l'actual B-20 al sud, s'hi van documentar restes de parets i paviments d'*opus signinum*. També es tenen notícies sobre la troballa a la zona de dos forns de material constructiu romà.

D'entre el material ceràmic, s'hi va recollir ceràmica comuna ibèrica, púnica, local i africana (Ostia III-267), *TS* sud-gàl.lica (Drag.24/25), àmfora itàlica i tarraconesa, i tègules.

Aquests vestigis, podrien correspondre a un establiment rural romanoimperial, amb un possible origen en l'època ibèrica. Potser cal relacionar-lo amb el veí assentament de Pomar de Dalt.

SERRA RÀFOLS, 1928, 24; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 52; ESTRADA, 1969, 26; CUYÀS, 1977, 331; PREVOSTI, 1981a, 164; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.24; IPAC, Barcelonès.

Coll de Clau (Teià)

X: 442239.19/ Y: 596402.72

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Per sobre del coll de Clau, pas natural entre Teià i Vallromanes, al turó de can Colomer, va ser excavada, als anys 40, una estructura amb parets de 45 m de llargada i s'hi va trobar material en superfície (tègula, dòlia i ceràmica romana indeterminada) que es conserva a l'arxiu històric de Teià. Malgrat que les restes s'han atribuït a una fortificació atenent la seva posició estratègica, l'escàs gruix de les parets porta a desestimar aquesta hipòtesi i a pensar en un establiment rural. Encara a l'actualitat s'observen restes de l'esmentada paret i fragments de tègula. En aquesta zona, també s'hi han trobat restes d'una estructura prehistòrica semicircular feta de pedres.

GALERA, 1949, 119-120; PREVOSTI, 1981b, 108-109; IPAC, Maresme.

Coll i Pujol, Can (Badalona)

X: 436784.97/ Y: 589080.49

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Augustià:ERU

En una zona actualment urbanitzada, entre els carrers Anselm Clavé, Santa Bàrbara, Coll i Pujol i Sant Ramon, on se situava el mas de can Coll i Pujol, s'hi van descobrir les restes d'un mur de factura romana (de 40 cm d'alçada i 80 cm d'amplada) i d'una sitja (de 2 m de diàmetre i més de 3 m de fondària).

Com a material ceràmic, es van identificar fragments de campaniana, TS itàlica, ceràmica comuna, àmfora i tègula.

El conjunt de les restes documentades, podrien indicar l'existència d'un establiment rural romà molt a prop de la via Augusta i de la ciutat de *Baetulo*, que hauria funcionat almenys entre el s.I aC i l'època augustiana.

CUYÀS, 1977, 333; PREVOSTI, 1981a, 138; PROG.ARQ.URB., 1996, n.14.

Colldeforns (Vallromanes)

X: 443754.14/ Y: 597431.52

Època: 1

Períodes:ibèric: -1; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Preromana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric:CER

Als camps de conreu de la part baixa d'un turó, a l'est de Vallromanes, prop de l'antic camí de Vilassar a Colldeforns i de la finca de can Viló, s'hi localitzaren fragments de ceràmica a mà amb molt desgreixant, versemblantment ibèrica.

RIBAS, 1952; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 157, 180; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 81; IPAC, Vallès Oriental.

Companyó, Can (Alella)

X: 441221.9/ Y: 594001.33

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Flavi:CER

A una petita elevació entre la riera de Coma Fosca i el torrent de Vallbona, a l'actual plaça de l'Ajuntament núm. 10, foren trobades casualment ceràmiques romanes indeterminades i un as de Vespasià o Titus.

GALERA-ARTÉS, 1975, 23; PREVOSTI, 1981a, 245-246; IPAC, Maresme.

Cosme, Can (Tiana)

X: 439137.36/ Y: 592763.45

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: NEC. Tipologia per èpoques: Romana:NEC

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):NEC ? Baix imperi (?):NEC ?

Tocant la riera d'en Font, en els camps del mas de can Cosme, s'hi varen trobar nombroses tègules senceres que indiquen l'existència d'una possible necròpoli romana.

GALCERÁN-ALMEIDA, 1971; PREVOSTI, 1981a, 209; IPAC, Maresme.
Maresme.

Cuberot, Can (Montornès del Vallès)

X: 439844.59/ Y: 599383.74

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: NEC. Tipologia per èpoques: Romana:NEC

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):NEC ? Baix imperi (?):NEC

Al nord de la urbanització Barri Castell i a uns 200 m al SE de les piscines municipals i del molí de Montornès, al vessant NO d'un petit turó, s'hi han trobat un

enterrament de tègules, nombrosos ossos humans i, esporàdicament, algun fragment de tègula bastant rodat.

ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 167, 186; ESTRADA I GARRIGA, 1969, 52; ESTRADA I GARRIGA, inèdit; IPAC, Vallès Oriental.

Cusí, Can (el Masnou)

X: 441336.05/ Y: 591788.8

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Alt imperi (indefinit):VIL ?

Elements: ESC MOS NEC TER

On avui hi ha els Laboratoris Cusí, a l'esquerra del torrent de Vallcirera, en una petita elevació, al costat de la carretera N-II, tocant el terme de Montgat, es tenen notícies que durant unes obres es van documentar una instal·lació de banys i enterraments.

També es va trobar un mosaic polícrom, un fragment escultòric en alt relleu de marbre de Carrara, que representa un personatge femení oferent de perfil, fragments d'estuc, aplacats de marbre, una columna, i entre el material ceràmic, fragments dispersos de campaniana A, sigil·lata i àmfora.

Davant d'aquestes dades hem de parlar d'una vil·la romana situada al costat de la via Augusta i tocant el mar, que funcionà durant l'alt imperi fins almenys el s.II dC (ja que el fragment escultòric podria ser d'època d'Adrià), però amb precedents d'època republicana.

Tanmateix, atesa la dubtosa ubicació original dels vestigis i la riquesa arqueològica de la zona, resulta problemàtic determinar-ne la ubicació exacta; és possible que les restes no corresponguin a una vil·la situada als Laboratoris Cusí sinó que provinguin de la vil·la de can Ventura o l'establiment de can Teixidó.

CUYÀS, 1977, 348-349; PREVOSTI, 1981a, 218-219; OLESTI, 1992, vol. 3, 26-27; IPAC, Maresme.

Cutxet, Can (Montgat)

X: 439149.49/ Y: 590785.54

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):VIL Baix imperi (?):VIL

Elements: TER

Al núm. 71 del c. Sant Jordi, que coincideix amb el traçat de la riera de Tiana, concentrades al pati posterior d'aquest immoble i en part sota l'actual traçat de l'autopista, partir d'una prospecció realitzada el 1967-68 arran de la construcció de l'autopista A-19, es van trobar restes, que corresponen a part d'un paviment amb hipocaust i a fragments de ceràmica indeterminada.

Podria tractar-se de les restes d'una vil·la romana probablement situada al costat de la Via Augusta.

GALCERÁN-ALMEIDA, 1971; PREVOSTI, 1981a, 214; IPAC, Maresme.

Desembocadura del torrent de l'Ase (el Masnou)

X: 443743.76/ Y: 592503.17

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ANC. Tipologia per èpoques: Romana:ANC

Tipologia per períodes: Republicà:ANC

Al carrer Mare de Déu de Núria, allà on el torrent de l'Ase desemboca al mar, en les tasques d'extracció de sorra de la platja, aparegueren tres àmfores Dres.1 senceres, una moneda ibèrica de *kese* i un gran morter de pedra granítica. Atenent els canvis que ha sofert la línia de costa al llarg dels últims segles, aquesta zona devia ser mar, i per això és possible l'existència d'un ancoratge.

PREVOSTI, 1981b, 84-85; IPAC, Maresme.

Donal, Can (Teià)

X: 445332.72/ Y: 593347.25

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: NEC. Tipologia per èpoques: Romana:NEC

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):NEC Baix imperi (?):NEC

A l'interior d'una cova a la vora de can Donal, la ubicació de la qual no ha pogut ser determinada, van ser documentades restes d'enterraments de tègules d'època romana i lloses d'argamassa de picadís. Entre el material ceràmic es trobaren fragments de dòlies, ceràmica grollera i un *pondus*, a més d'alguns fragments de llantions i lacrimatoris de vidre blau amb unes fines estries.

RIBAS, 1952; ESTRADA I GARRIGA, 1969, 37; PREVOSTI, 1981b, 101-102; IPAC, Maresme.

Enterrament al sud de Teià (Teià)

X: 443592.42/ Y: 593880.08

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques: Romana:TOM

Tipologia per períodes: Baiximperial:TOM

En un punt incert al sud del terme municipal de Teià, a uns 10 m de la via Augusta i prop de la carretera del Masnou a Teià, es va trobar un enterrament de tègules, probablement tardo-romà, amb restes d'un individu que sembla un home de 20 o 25 anys. S'hi poden relacionar fragments de recipient de terra negra, l'esquelet d'un cavall i diversos claus que podrien correspondre a una caixa de fusta.

VICENS GIRALT, 1948, 107; PREVOSTI, 1981b, 108; IPAC, Maresme.

Entre can Teixidó i la Serreta (Alella)

X: 441654.4/ Y: 592243.5

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -400/ -300; Cronologia final: -30/ 100

Tipologia principal: SIT. Tipologia per èpoques: Preromana:SIT Romana:SIT

Tipologia per períodes: Ibèric:SIT Republicà:SIT Augustià:SIT Juli-Claudi:SIT

Entre la zona de la Serreta i l'establiment romà de can Teixidó va ser localitzat un conjunt de sitges, del qual se'n varen excavar dues. Es documentà un conjunt ceràmic que consistia en ceràmica àtica de vernís negre, ceràmica de vernís negre del taller de Roses, campaniana A i TS itàlica, que indica una amortització de les sitges entre el s.III aC i l'època d'August. També s'ha trobat ceràmica ibèrica i de vernís negre pels voltans. Podria tractar-se d'un camp de sitges d'un possible assentament ibèric amb un origen a l'època de l'ibèric ple.

MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 78; PREVOSTI-SANMARTÍ-SANTACANA, 1987, 89; OLESTI, 1992, vol. 3, 28-30; IPAC, Maresme.

Escoles J. Salvatella (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433596.95/ Y: 590010.76

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):CER

Entre el carrer d'Amèrica i les avingudes de Puig Castellar i de Catalunya, s'hi van trobar, el 1955 i 1968, una arcada feta de grans pedres d'aparença rústica, TS i d'altres ceràmiques romanes indeterminades.

SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 180; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 64; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 3; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Església de Sant Sadurní (Montornès del Vallès)

X: 438968.37/ Y: 599203.96

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi:0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques: Romana:TOM

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):TOM Baix imperi (?):TOM

Al vessant nord-oest dels turons de can Corbera i de Sant Miquel , dintre del nucli urbà de Montornès del Vallès, a les rodalies de l'església de Sant Sadurní, s'hi van localitzar vestigis d'època romana –un enterrament de tègules i restes indeterminades-, i en continuen aflorant quan s'efectuen obres a la zona.

ESTRADA I GARRIGA, 1955, 20; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 167, 186; IPAC, Vallès Oriental.

Estela, Can (Tiana)

X: 440462.08/ Y: 592446.24

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Augustià:CER Juli-Claudi:CER

Flavi:CER s. II d.C:CER

A ambdós costats del torrent de can Estela i als camps al sud de la masia homònima –que es dreça en un petit promontori emmarcat, al sud, pel camí Baix d'Alella i, a est i oest, pels torrents de can Estela i Vallcirera respectivament- s'hi van realitzar troballes de ceràmica superficials. El conjunt ceràmic conservat al Museu Municipal del Masnou, consisteix en ceràmica comuna ibèrica i romana, àmfora (en destaca un fragment de forma Pascual 1 amb la marca: *E*), TS itàlica, TS africana A, tègula i dòlia. Encara a l'actualitat hem pogut observar restes ceràmiques (fragment de TS itàlica i moltes restes de ceràmica comuna ibèrica a torn, ceràmica comuna romana, àmfora, dòlia i tègula) en una vinya enlairada al sud-oest de la casa.

GALERA-ARTÉS, 1975, 21-A; PREVOSTI, 1981a, 219; IPAC, Maresme.

Fàbregues, Can (Tiana)

X: 439277.67/ Y: 593574.28

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; julioclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -220/ -50; Cronologia final: 360/ 470

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:VIL Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: FOR NEC SIG TER

Entre les masies de ca l'Andreu i can Fàbregues –prop de l'església de l'Alegria i als camps propers de can Cirera, can Brossa i del Sr. Nolis, s'hi han documentat restes romanes de manera casual des de principis de segle i a través d'unes excavacions portades a terme per J.Mª Padrós, i també d'una prospecció que es realitzà el 1987.

Els vestigis són relacionables amb la *pars rustica*, la *pars urbana* i la necròpoli d'una vil·la. Trobem restes de parets, identificables com a possibles estables, pellers o magatzems, i un forn que devien correspondre a la *pars rustica*.

De la zona residencial, s'han documentat unes termes: una habitació termal amb exedra, hipocaust i dues conduccions d'aigua, que encara hem pogut observar en el marge esquerra del camí d'entrada a can Fàbregues. Les parets s'orienten en direcció N/S i E/O. L'hipocaust presentava un mur que el dividia en una part pavimentada amb *opus signinum* i una altra amb tègules, i presentava restes d'un paviment amb *suspensurae*, conservades en una alçada màxima de cinc rajols. Les conduccions d'aigua estaven construïdes amb pedra recoberta de ciment i tègula al fons.

Poden associar-se a la necròpoli de la vil·la les notícies sobre la troballa d'enterraments de tègula i àmfora.

Dels materials recuperats destaquen fragments de marbre, d'enlluït, bronze, plom, vidre, claus de ferro i dues monedes (una del s.I aC i l'altra de Trajà) i tègules amb marques de terrisser. Moltes tègules procedents de l'enllosat inferior de l'hipocaust, presenten la marca circular en dues línies: *EX PR*(raedis) *PL*(otinae) *AVG*(ustae) / *T · CAMIDIE*(ni) · *ATIMET*(i) · *DOL*(iare) · . També en van aparèixer amb cartel·la rectangular: *CN DOM*(itius) *ATIC*(us), de procedència itàlica com l'anterior, i una altra amb cartel·la circular on només es llegeix: [.....]*NTIS*.

El conjunt ceràmic, format per ceràmica fina (campaniana A, B i imitacions, TS itàlica, TS sud-gàl·lica, TS hispànica, TS africana A i D, TS clara B, TS paleocristiana, parets fines i vidriada romana), grisa de la costa catalana, comuna romana, llànties, àmfora, dòlia, *pondus* i *tegulae mammatae*, palesa la continuïtat de la vil·la entre l'època republicana (finals s.II-principis s.I aC) i, almenys, el principi del s.V dC (segons indica la troballa d'un fragment de TS africana D forma Lamb.42). Aquest establiment degué viure un període pròsper en temps de Trajà, moment en què es construïren els banys. Una mostra de la importància del jaciment, seria el fet que aquesta vil·la podria haver donat el nom al poble actual. Es documenta una continuïtat de poblament a la zona posterior a època romana ja que el 989 apareix citada una vil·la *Tiziana* al *Liber Antiquorum* i després una vil·la *Tissana* al *Cartolari de Sant Cugat* (1118), que podrien correspondre a aquest emplaçament i que derivarien del nom d'un dels propietaris d'època romana: *Titus-Titii*.

SERRA RÀFOLS, 1928, 42; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 213; PADRÓS, 1961; PREVOSTI, 1981a, 196-206, lám.VI; IPAC, Maresme.

Flors, Les (Tiana)

X: 437859.67/ Y: 592506.7

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; julioclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -220/ -50; Cronologia final: 500/ 600

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:ERU

Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU s. III d.C:ERU Baiximperial:ERU

Elements: SIG

Al terrenys del mas de les Flors, situat al vessant O de la riera de Montalegre i a la part baixa del Turó de l'Home, s'hi van documentar restes romanes en una gran extensió de terreny, malgrat que avui no s'observa res. S'hi van localitzar diverses parets, paviments d'*opus signinum* i algunes monedes.

De la ceràmica d'aquest indret, conservada a can Sentromà, en destaca la campaniana A, la TS itàlica, TS sud-gàl·lica, TS hispànica, TS africana A i D, TS grisa i ataronjada paleocristiana, ceràmica tipus Sentromà, grisa de la costa catalana, ibèrica pintada, comuna romana, àmfora, tègula, dòlia i *pondus*.

Les restes poden correspondre a un establiment rural que devia viure almenys des de finals del s.I aC fins l'època baiximperial.

PADRÓS, 1961; ESTRADA I GARRIGA, 1969, 37; CUYÀS, 1977, 348; PREVOSTI, 1981a, 187-189, lám.V.

Forn d'en Moliné (Badalona)

X: 435742.62/ Y: 588422.86

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIL

Elements: ABO NEC ? PIN SIG

Ja des de finals del s.XIX es tenen notícies de la troballa de restes antigues a la zona on hi havia la bòbila coneguda com a forn d'obra d'en Moliné, prop de l'escorxador, entre els carrers Pelai, Manila, Ramon Llull i l'avinguda Caritg.

S'hi van localitzar diversos murs, paviments *d'opus signinum*, un abocador ple de rebuigs de ceràmica i un enterrament en el qual va aparèixer una aixada. D'entre el material moble trobat, cal destacar algun fragment de marbre, pintures murals *in situ* i el que sembla una tapadora de pedra.

Del material ceràmic s'hi va recollir TS, àmfora i dues tègules (una amb la marca V i una altra amb una creu de Sant Andreu impresa digitalment).

Les restes esmentades podrien formar part d'una vil.la suburbana d'època romanoimperial, situada al peu de la via Augusta i relativament a prop de la necròpolis de *Baetulo*.

SOLER, 1890, 46, 48; CUYÀS, 1977, 337; PREVOSTI, 1981a, 122-123; PROG.ARQ.URB., 1996, n.6.

Gaietà, Can (Tiana)

X: 439249.66/ Y: 592743.6

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques: Romana:TOM

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):TOM ? Baix imperi (?):TOM ?

Al marge E de la riera d'en Font, en els camps de can Gaietà, s'hi van trobar dues tègules romanes senceres que podrien formar part d'un enterrament romà. Aquest enterrament podria correspondre a la veïna possible necròpolis de can Cosme.

PREVOSTI, 1981a, 210; IPAC, Maresme.

Ginesta, Can (Vallromanes)

X: 440676.76/ Y: 598962.26

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

A la riba est de la riera de Vallromanes i gairebé tocant la carretera de Vilanova del Vallès a Alella, a la vessant d'una petita elevació en els camps de can Ginesta, es documentaren restes ceràmiques (ceràmica ibèrica a mà i a torn, dòlies i tègules) que es conserven al Museu de Granollers.

RIBAS, 1952; ESTRADA I GARRIGA, 1955, 16; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 157, 180; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 81; IPAC, Vallès Oriental.

Guinard, Can (Tiana)

X: 438747.29/ Y: 592318.59

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -100/ -30; Cronologia final: 50/ 100

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU ? Augustià:ERU ?

Juli-Claudi:ERU ?

Durant unes obres efectuades a la casa de can Guinard, situada en una petita elevació tocant a la riera de Tiana, s'exhumaren restes constructives que podrien ser romanes. D'altra banda s'ha recollit ceràmica en els camps que l'envolten: campaniana A i B, presigil·lata, TS itàlica, TS sud-gàlica i un fragment d'àmfora ibèrica.

Probablement estem davant d'un establiment rural, amb un origen entre finals del s.II i principis del s.I aC, que durant el canvi d'era va viure un període pròsper, però que cap a la segona meitat del s.I dC va decaure fins desaparèixer. Potser l'actual casa és una pervivència d'aquest establiment romà: la conservació del topònim camí del "*Fondo*" d'en Guinard planteja la possibilitat de l'existència d'un *fundus* en època romana, com passa en d'altres casos on es troba aquest topònim.

PREVOSTI, 1981a, 210-211; OLESTI, 1992, vol.3, 10-11; IPAC, Maresme.

Hort d'en Font (Alella)

X: 442090.75/ Y: 593715.62

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

Al vessant oest del torrent de Rials, sobre una petita elevació arrodonida en l'Hort de can Font, es van trobar abundants fragments de ceràmica romana en superfície i, en una rasa, va aparèixer un pivot d'àmfora indeterminada.

GALERA-ARTÉS, 1975, 21-A; PREVOSTI, 1981b, 47; IPAC, Maresme.

Hort d'en Pareres-Hort de cal Magre (Alella)

X: 441188.59/ Y: 593213.78

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU ? Baix imperi (?):ERU ?

Elements: FOR ? TOM TOR

A la dreta de la carretera del Masnou a Granollers, entre l'autopista i el camí del Mig, tocant el torrent del Cementiri, en dos horts adjacents i en una posició suaument elevada, es van trobar restes d'un possible forn, pesos de teler d'argila cuita, una pedra de premsa d'oli i possiblement una altra, avui no conservada. Durant la construcció de l'autopista A-19, on avui hi ha el pont, es va trobar un enterrament infantil amb coberta de tègula. Totes les dades ens fan pensar en un establiment rural amb una instal·lació industrial d'oli i un possible forn.

GALERA, 1949, 121; GALERA-ARTÉS, 1975, 21-A; PREVOSTI, 1981a, 243-244; IPAC, Maresme.

Llinàs, Can (Alella)

X: 441856.73/ Y: 594239.78

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -275/ -225; Cronologia final: 500/ 580

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Preromana:CER Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric:CER Republicà:ERU Augustià:VIL ? Juli-Claudi:VIL ? Flavi:VIL ? s. II d.C:VIL ? s. III d.C:VIL ? Baiximperial:VIL ?
Elements: DIP ESC FOR POU TRE

Entre les muntanyes d'Alella i el torrent de Rials, en terres de can Bofill, davant de can Llinàs, trobem una zona amb una gran extensió de troballes. Es va portar a terme una intervenció arqueològica consistent en varies cales de sondeig i també s'han anat realitzant troballes disperses que han permès identificar un dipòsit quadrangular, un pou d'uns 6 metres de fondària, un forn de planta circular a uns 100 metres en direcció O i una sitja en un indret indeterminat al S del jaciment.

Entre els materials més significatius, trobem un fragment escultòric de bronze que representa el cap de Silè (2 X 3 cm) a uns 50 metres per sota de can Roure i un tresoret de 17 sestercis datables entre Domicià i Filip II (s.I-III dC) trobat en un racó de l'esmentat dipòsit.

De les ceràmiques fines cal destacar per la seva abundància la TS sud-gal·lica (amb les marques de la Graufesenque: *OF CRE*(stio) o *CRE*(stus), datada en època de Claudi-Vespasià i *OF · IVCV*(ndus) d'entre Claudi i els flavis) la TS hispànica i la TS africana A i D, però també trobem protocampaniana, campaniana A i B, TS itàlica (marques: *OFPA*[.....] i *OFPVO*[.....], sense cap paral·lel conegut), ceràmica de parets fines, llànties (amb la marca: *MVN* o *NVNI*) i vidriada romana. A més, ceràmica ibèrica pintada i grisa, entre la qual hi ha un vas amb el dibuix incís d'un vaixell.

Tot el conjunt de materials, que es conserva al museu d'Alella i del Masnou, fa pensar en un establiment ibèric que evolucionà i es convertí en una gran vil·la romana o bé, atenent a la gran extensió amb troballes, en un nucli d'hàbitats rurals.

Entre el s.I-II dC, va viure el moment de màxima prosperitat, però com indica el tresoret amagat de sestercis, a mitjan del s.III dC, patí les conseqüències de la gran crisi i inseguretat que afectà tot l'Imperi Romà, malgrat que després continuà fins almenys el s.VI dC (segons permet precisar un fragment de TS africana D, forma Lamb. 24/25).

MATEU LLOPIS, 1971, 197; GURT, 1977; PREVOSTI, 1981a, 246-257; IPAC, Maresme.

Malese, Les / Turó del Pi Candeler (Montcada i Reixac)

X: 435366.36/ Y: 593972.97

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -350/ -200; Cronologia final: -150/ -125

Tipologia principal: POB. Tipologia per èpoques: Preromana:POB Romana:POB

Tipologia per períodes: Ibèric:POB Republicà:POB

Elements: MUR

A l'estreta plataforma superior i als vessants del turó del Pi Candeler, situat a la serra de Les Malese –entre els termes municipals de Montcada i Reixac, Badalona i Sant Fost de Campsentelles- es trobaren les restes d'un poblat ibèric.

Aquest fou descobert i començà a ser excavat per l'Agrupació Excursionista de Badalona, el 1928, tasca continuada per la Unió Excursionista de Catalunya, de Gràcia.

Més tard entre els anys 40 i 80, s'hi efectuaren prospeccions i excavacions. Però, paral·lelament, el jaciment fou objecte de constants saqueigs (fins que el 1967 començà a ser vigilat) i d'una parcial destrucció provocada per un tallafoc. Amb la dècada dels 80, comença una etapa molt important pel coneixement d'aquest assentament, ja que s'hi portaren a terme diverses campanyes d'excavació sistemàtiques.

Han estat documentades restes de la fortificació, viàries i d'hàbitat, però la no preservació de la muralla i d'altres estructures excavades d'antic dificulta la interpretació de l'urbanisme del poblat.

La muralla transcorria a uns 11 m del cim del turó. Presentava trams de 80 cm d'amplada bastits amb pedra seca i trams de 1'10 m d'amplada configurat per un doble parament de pedra i un reompliment intern de terra.

A la zona NO s'aixecava una construcció circular amb un paviment de fragments ceràmics que podria correspondre a una torre d'observació.

També s'identificà un espai (avui en dia no observable) que alguns autors interpretaven com a plaça pública i dos carrers: un travessava tot el turó de N a S i l'altre, més petit, li era perpendicular.

Els habitatges, una dotzena, es documentaren a les zones N, central i SE del poblat. De planta quadrangular o trapezoidal, tenen una o dues estances i una superfície que oscil·la entre 5 i 15 m². Les seves parets, amb una amplada de 0'45-0'65 m i una alçada màxima conservada d'1 m, estaven bastides en pedra seca local (entre la qual, de vegades, s'inclouen fragments de pedres de molí) i, en determinades ocasions, la roca és aprofitada com a paret superposant-hi les filades de pedra necessàries.

A més, es documentaren alguns murs de contenció de terres.

Entre el material moble significatiu trobem un fragment d'un *thymatherium* de terracota; objectes de metall (com una cadena amb un penjoll en forma de serp i agulles, de bronze; un ham i escòria de coure; dues fíbules, un podall, set botons cònics i escòria, de ferro); algunes denes de collaret de pedra blava; un fragment d'un gresol i un motlle de pedra per a la fabricació de sivelles; molins de fricció i rotació, morters i un projectil de fona, de pedra, i destrals de basalt polimentades.

Del conjunt de materials ceràmics, en destaquen la ceràmica hel·lenística, la grisa de la costa catalana, campaniana A, ibèrica pintada, ibèrica a torn i a mà (molt abundant, decorada amb incisions i cordons), àmfores (grecoitàlica, púnicoebusitana i ibèrica), moltes fusaió les i peces discoïdals, pesos de teler i restes de tovots.

Alguns d'aquests materials es troben conservats al Museu Les Maleses de Montcada i Reixac, al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona, al Seminari Menor de Tiana o en col·leccions privades.

L'origen d'aquest establiment ibèric, es situa cap a finals del s.IV aC, segons indiquen diverses peces de ceràmica grisa de la costa catalana i les àmfores grecoitàliques, i tingué una vida fins, almenys principis del s.II aC, atenent algunes peces de campaniana A (Lamb.27c i Lamb.5).

Segons un document del *Libri Antiquitatum* –datat l'any 1064– es situa en aquest turó el *Castrum Lexad*, que no corresponia a cap fortalesa medieval, sinó a les runes del poblat ibèric, com passà també amb el turó d'en Boscà.

Aquest poblat, situat en un lloc estratègic, disposava d'amplis recursos naturals: aigua abundant, mines de coure i ferro properes, zones aptes pel conreu, i vegetació i

boscors intensos i variats, que permetien la recol·lecció de vegetals i fruita, i la caça. La documentació d'un motlle de pedra i un gresol constaten l'activitat metal·lúrgica a l'assentament. També podem pensar que s'hi fabricà ceràmica arran de la troballa d'un dipòsit amb restes d'argila vermella, una pedra per assentar el torn i molts fragments d'un mateix tipus ceràmic, en una mateixa habitació. El comerç, en canvi, degué ser migrat, ja que la majoria dels materials ceràmics són indígenes, i els productes importats escadussers (campaniana A, ceràmica grisa de la costa catalana, àmfora grecoromana i púnicoebusitana).

SERRA RÀFOLS, 1928, 26; FONT I CUSSÓ, 1933a, 10; SERRA RÀFOLS, 1936, 49; SERRA RÀFOLS, 1942, 91, 108; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 163; ESTRADA I GARRIGA, 1955, 15; FÀBREGAS, 1956; IBAÑEZ-VICENTE-DE LA VEGA, 1962, 11; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 151, 157, 181; CUYÀS, 1976, 186-195; VELASCO, 1981; DURÁN PENEDO, 1982; AA.VV, 1983; HUNTINGFORD-DURÁN PENEDO, 1988, 46-48; HUNTINGFORD-DURÁN PENEDO, 1997; HUNTINGFORD-DURÁN PENEDO, 1998; HIDALGO, 2000; IPAC, Vallès Occidental.

Maria Ward (Badalona)

X: 434601.33/ Y: 588188.42

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: NEC. Tipologia per èpoques: Romana:NEC

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):NEC ? Baix imperi (?):NEC ?

En un turó actualment urbanitzat pel carrer Maria Ward i la plaça d'Azorín, s'hi van excavar dos enterraments romans.

Les dues tombes estaven construïdes de pedres irregulars lligades amb *opus caementicium* amb forma de caixa, separats per un mur d'identica tècnica constructiva. La primera sepultura, que feia 190 cm de longitud i uns 50 cm d'amplada, tenia el fons fet amb unes lloses quadrades de color negre, i contenia les restes de dos individus adults. L'altra, més petita, contenia un enterrament infantil, feia 130 cm de llargada i uns 50 cm d'ample, i tenia el fons enllosat amb tègules. Només s'hi va poder documentar un fragment de TS pels voltants.

Els enterraments, que podrien ser baiximperial, devien formar part amb els propers forns documentats als circuits de Motocross (de Sta. Coloma de Gramanet), d'un mateix establiment rural d'època romana.

VAELLO, 1963; VAELLO-VICENTE, 1970; CUYÀS, 1977, 336; PREVOSTI, 1981a, 117-118, fig. 11(2), lám. IV; PROG.ARQ.URB., 1996, n.3.

Mas Bufalà (Badalona)

X: 436589.25/ Y: 590369.08

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TRS. Tipologia per èpoques: Romana:TRS

Tipologia per períodes:

Respecte a la zona compresa entre els carrers Independència, Bailén, Castillejos i la riera de Canyet, avui totalment urbanitzada, es tenen notícies sobre la troballa d'un forn romà de terrissa, que podria pertànyer a un establiment rural proper d'època romana.

SERRA RÀFOLS, 1928, 24; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 53; PREVOSTI, 1981a, 143-144; PROG.ARQ.URB., 1996, n.21.

Mas del Duc de Solferino (Badalona)

X: 437085.2/ Y: 591826.03

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIL ? Baix imperi (?):VIL ?

Elements: ARQ

Sota del mas del Duc de Solferino -també anomenat Castell de Gotmar o cal Comte- i rodalies, van ser localitzades, segons recullen G.Soler i J.Cuyàs, restes de paviments i d'un enterrament romans.

D'entre el material mòble trobat, cal destacar un fragment de capitell octogonal (15 X 20 cm), dos lacrimatoris, i finalment, fragments de ceràmiques romanes indeterminades, de tègules i d'àmfores.

Podríem estar davant de les restes d'una possible vil·la romana, i d'un cas de continuïtat de poblament durant l'època medieval i fins a l'actualitat.

SOLER, 1890, 46, 49; CUYÀS, 1977, 330; CUYÀS, 1978, 80-84; PREVOSTI, 1981a, 164.

Mas Ram (Badalona)

X: 437707.47/ Y: 591989.94

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU

Elements: SIG

Entre la riera de la Conreria a l'oest, i la de Montalegre, a l'est, als camps del mas Ram, es van localitzar restes romanes, en dos punts propers, avui destruïdes.

Van ser identificades vàries parets en angle recte, amb paviments d'*opus signinum*, que devien conformar diverses habitacions de l'establiment.

D'entre el material moble més significatiu, cal esmentar una pipa d'argila grisa, i de la ceràmica, s'hi va recollir campaniana A, TS africana A, àmfora i tègula.

Les restes podrien correspondre a un establiment rural romà amb un origen durant l'època romanorepublicana i un abandonament no anterior al s.II dC.

FORTUNY, 1957; ESTRADA, 1969, 26; CUYÀS, 1977, 331-332;
PREVOSTI, 1981a, 165.

Mina d'en Selva (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433815.71/ Y: 590273.33

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: EI/. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:EI/

Al marge oest del torrent de les Bruixes, prop de la Mina d'en Selva, s'hi va trobar, a finals dels anys seixanta, un fons de cabana d'1'30 m de diàmetre amb paviment de pedres planes.

D'entre el material, cal destacar ceràmica ibèrica a torn, pesos de teler, conquilles i ossos indeterminats.

IBÀNEZ BERRUEZO-MARTÍNEZ HUALDE, 1967; MARTÍNEZ HUALDE,
1989, 61.

Miranda, La (Badalona)

X: 434918.91/ Y: 591194.37

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -325/ -275; Cronologia final: 117/ 138

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Preromana:CER Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric:CER Republicà:ERU Augustià:VIL Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL

Elements: DIP MOS

Prop de l'antiga ermita de la Miranda –actualment en runes- situada en una petita elevació al sud de la serra de les Ermites i la de can Mas, entre la riera de can Zam i la de Sant Jeroni, i la Torre Pallaresa i el monestir de Sant Jeroni de la Murtra, s'hi van descobrir les restes d'una vil.la romana.

Gràcies a diverses prospeccions i excavacions portades a terme des dels anys 50 i fins els 90, s'han pogut documentar estructures corresponents a la *pars rustica*: fins a tres habitacions (una d'aquestes presentava un fons de dòlia, i una altra tenia un forat quadrat i una canal excavada a la roca), restes d'altres parets, i un dipòsit revestit d'*opus signinum* (d'uns 160 cm d'amplada). Fins ara, la part residencial de l'establiment no ha estat documentada estructuralment; tanmateix les troballes de restes d'un paviment amb tesselles de marbre, un anell d'or, arracades i alguna moneda (de Claudi i d'Adrià), n'apunten l'existència.

D'entre el material moble també cal destacar l'abundància de fragments de vidre, una espàtula d'os i sílex, i entre el material ceràmic trobem ceràmica àtica de vernís negre, precampaniana (Lamb. 21/25B), campaniana A, B (Lamb.1, 5, 8), gran abundància de ceràmica de parets fines (Vegas 23, 24, 28, 29) i de TS itàlica (Goud.2, 6a, 9, 13, 17, 27, 29, 31, 39a, 43, Ritt.8, Drag.I, II, III, V, X, XIII, 15 (amb la marca *SPE*), 24/25 i la marca *in planta pedis* de *AMN*), TS sud-gàl.lica (Drag.29), TS hispànica (Drag.29), ceràmica vidriada romana, ceràmica comuna ibèrica, itàlica i local (Vegas 7, 63), àmfora itàlica (Dres.1), llànties, tègules, dòlia, peces de teler, fusaiòles i pipes d'argila.

Els vestigis documentats suggereixen, doncs, l'existència en aquest indret d'una vil.la romana amb un origen en època republicana, un període pròsper durant l'època d'August i un final cap a les darreries del s.I dC.

FONT I CUSSÓ, 1954; CUYÀS, 1977, 338; RIO-MIRADA - DE LA PINTA, 1979, 48-60; PREVOSTI, 1981a, 44-49, fig.1, 2 (1-6), lám.I; DE LA PINTA, 1985; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 64; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.13; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31; PÉREZ OLMEDO, 1996, 85; IPAC, Barcelonès.

Molí d'en Grau Marimon (Badalona)

X: 435650/ Y: 590020

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -220/ -50; Cronologia final: 280/ 350

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:ERU

Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU Baiximperial:ERU

Elements: DIP

En un indret suaument elevat, situat entre el camí d'en Grau Marimón i l'antic molí del mateix nom, al vessant oest del torrent de Sant Jeroni i entre els carrers d'Anna Tugàs, Paquita Borràs i l'avinguda de la Comunitat Europea, s'hi van trobar restes d'un mur fet de pedra seca i morter, i un dipòsit d'*opus signinum*.

D'entre el material moble més destacat, cal esmentar la troballa d'un as de bronze, amb el bust de Cèsar August a l'anvers i un llop i la llegenda *Ilerda*, al revers. De la ceràmica, s'hi va documentar campaniana A, B, ceràmica ibèrica pintada i comuna, ceràmica de parets fines, TS itàlica (Ritt.1), TS sud-gàl.lica (Drag.15/17, 24/25, 29), una proporció elevada de TS hispànica (Drag.18, 24/25, 27, 30, 35, 36, 37, Hispànica 2) i de TS africana A (Lamb.2B, 9, 10, 10A), TS africana D, TS *lucente* (Lamb.1/3B, 2/37), ceràmica comuna romana i africana (Ostia II-302 i III-332, Lamb.9 i 10A), àmfora (itàlica, ibèrica), llànties, tègules, ímbrex i dòlia.

El conjunt de materials documentat ens indica la possible existència d'un assentament rural romà, amb un moment inicial en el s.I aC, un període d'especial prosperitat durant el s.II dC, i un abandonament durant l'època baiximperial.

PREVOSTI, 1981a, 112-114, fig. 6(10), lám. IV; PALET-PADRÓS, 1989; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990a, n.5.

Montcerdà, Can (Tiana)

X: 438749.22/ Y: 593611.81

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

Al N del poble de Tiana, tocant la riera d'en Font o d'en Montcerdà, en una posició suaument elevada, s'hi va trobar ceràmica romana indeterminada en superfície.

PREVOSTI, 1981a, 196; IPAC, Maresme.

Montigalà (Badalona)

X: 435886.78/ Y: 590828.47

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: SAN. Tipologia per èpoques: Romana:SAN

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER s. II d.C:SAN ?

Elements: EPI

A l'antiga explotació d'una pedrera al vessant oest del turó de Mont Aguilar, situat entre el torrent de Sant Jeroni i la riera de Canyet, s'hi van trobar alguns enterraments i dues inscripcions gravades a la roca.

La primera –que, desapareguda durant els treballs d'explotació de la pedrera, només es coneix per notícies antigues- presentava signes ibèrics. L'altra inscripció, que fou arrencada del seu lloc original el 1927 i portada al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona, on es conserva actualment, presenta caràcters llatins (*SOLI. D(eo). S[A]CRVM. / A(ulus). P(ompeius/orcius). ABASCANTVS*), unes mides màximes de 87'5 cm d'alçada i 180 cm d'amplada, i unes lletres que fan entre 7-9 cm d'alçada.

Els caràcters de l'inscripció daten del s.II dC. La tipologia d'aquest document epigràfic, assenyala el caràcter sagrat de l'indret en època antiga, ja que es tracta d'una dedicació al sol, possiblement relacionada amb el culte mitraic.

MARCA, 1688, llibre II, cap. XV, 160-161; CEAN-BERMÚDEZ, 1832, 14; GRAS, 1879a; GRAS, 1879b; ANÒNIM, 1884; SOLER, 1890, 41-42; CARRERAS CANDI, 1911, 85-86; MARTÍN ALBERÓ, 1924; SERRA RÀFOLS, 1928, 42; MARTÍN ALBERÓ, 1932b; PUIG I CADAVALCH, 1934, 114; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 50; CUYÀS, 1975, 198-200; CUYÀS, 1976, 41-42; CANTO, 1977-78, 182; TARRADELL, 1979, 39; PREVOSTI, 1981a, 147-148; PREVOSTI, 1996; ILLER, n.642; CIL II, n.4604. IRC I, n.133;

Mora, Can (Badalona)

X: 435896.51/ Y: 591390.31

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:ERU s. II d.C:ERU

Elements: SIG

Respecte a la bòbila de la masia de can Mora, situada al nord del turó de Montcada, al vessant oest de la riera de Canyet i prop d'on passa el camí que provinent de Canyet es dirigeix cap a Sant Jeroni de la Murtra, es tenen notícies de la troballa d'un paviment d'*opus signinum*, d'uns 10 cm de gruix.

D'entre el material, cal destacar una moneda de *CALAGVRRIS* (Calahorra, La Rioja, amb un cap masculí a la dreta i la llegenda *NASSICA* a l'anvers, i un brau també a la dreta i la llegenda *CALAGVRRRI IULIA* al revers, amb una cronologia augustiana), un pes de teler de terrissa i un de plom, i 12 banyes de cèrvol, i, quant a la ceràmica, un fragment de campaniana B, un de TS hispànica (forma Drag.39), ceràmica comuna ibèrica, àmfora, tègula i dòlia.

Les restes trobades i el conjunt de materials, ens assenyala la possible existència d'un assentament rural romà, que devia funcionar entre el s.I aC i el s.II dC.

CUYÀS, 1977, 342-343; PREVOSTI, 1981a, 146.

Palau, Can (Vilanova del Vallès)

X: 440642.68/ Y: 599521.36

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -220/ -50; Cronologia final: -100/ -30

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Alt imperi (?):ERU

Baix imperi (?):ERU

Elements: TRE ?

Al dessota i a les rodalies de l'antiga masia de can Palau, avui reconvertida en restaurant, situada sobre una petita elevació a l'E de la carretera que porta al Masnou, s'hi van trobar restes romanes -murs i nivells de tègules- però a l'actualitat no s'hi observen estructures.

D'entre el material moble més significatiu, destaquen un petit pedestal de terracota i la notícia sobre la troballa d'un tresoret de monedes d'or dintre d'una gerra. També s'hi van documentar fragments de moles de molí circulars de pedra volcànica i de ceràmica ibèrica a mà i a torn, de *kalathos*, campaniana A i B, ceràmica comuna romana, dòlia i tègula.

Totes les dades indiquen l'existència d'un establiment rural que degué tenir una vida breu entre els segles II-I aC, malgrat que cal considerar, d'una banda, la possible existència d'un precedent ibèric, i d'altra, les notícies sobre la localització de materials romanoimperials indeterminats.

ESTRADA I GARRIGA, 1955, 19; ESTRADA I GARRIGA, 1965; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 157, 159, 167, 183; IPAC, Vallès Oriental.

Palau, El (Teià)

X: 445035.94/ Y: 593280.76

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Alt imperi (indefinit):VIL Baiximperial:VIL

Elements: ESC FOR POU SIG

En un camp anomenat el Palau, i als camps propers de cal Perdut de Baix i can Martí Dòria, situats al SE del terme municipal de Teià, a uns 600m de la carretera N-II i uns 400m del Camí del Mig, entre el torrent de Blocas o Fosses i la riera de Teià, es tenen notícies sobre troballes de restes antigues, sobretot arran dels treballs d'anivellament dels terrenys l'any 1944.

Es van documentar fonaments de murs, un paviment d'*opus signinum*, fragments de paviments d'*opus signinum* i d'*opus spicatum*, un pou i un forn ceràmic.

Entre els materials més destacats, trobem un fragment esculpit de marbre, un capitell corinti tardo-romà d'estil província i dues moles. I d'entre la ceràmica, campaniana, TS, ceràmica ibèrica, dòlia i nombrosos fragments d'àmfora (alguna sencera).

Es tractaria d'una possible vil·la romana d'origen republicà que podria haver perdurat fins el s.V dC.

FERRER, 1935, 5, 17; CUYÀS, 1949, 68-69; PREVOSTI, 1981b, 99-101, fig. 42 (6); IPAC, Maresme.

Partida de Fosses o Clotes (Premià de Dalt)

X: 444773.17/ Y: 594144.8

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: 530/ 580

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU ? Juli-Claudi:VIL ?

Flavi:VIL ? s. II d.C:VIL ? Baiximperial:VIL ?

Elements: DIP NEC SIG TOR

Entre el torrent de Fosses i una petita elevació al NE, en el límits municipals de Teià, Premià de Dalt i el Masnou, en una extensió d'uns 180 m², gràcies a la construcció de l'A-19, a unes excavacions realitzades per Galera als setanta i d'altres troballes aïllades, es van documentar diverses habitacions pavimentades d'*opus signinum*, tres o quatre dipòsits disposats esglaonadament, un espai amb una pedra de premsa d'oli i alguns enterraments. També es van trobar un fragment de *tegulae mammatae* i un de *tubuli*.

Del conjunt material, conservat al museu municipal del Masnou, en destaca l'abundància de ceràmica comuna respecte a les troballes de ceràmica fina, que consisteix en pocs fragments de campaniana A i B, TS sud-gàl·lica, TS hispànica, TS africana A i D i parets fines. A més es documenten fragments ceràmics ibèrics (àmfores i *kalathos*).

Estaríem davant d'una possible vil·la, amb la seva corresponent necròpoli, que devia funcionar des del s.II o I aC i que segons indicaria la troballa d'un fragment de TS africana D, forma Lamb.1, possiblement devia perdurar fins almenys el s.VI dC.

RIBAS, 1975, 68; PREVOSTI, 1981b, 102-106; IPAC, Maresme.

Parxet, Can (Tiana)

X: 439391.36/ Y: 591840.59

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: FOR. Tipologia per èpoques: Romana:FOR

Tipologia per períodes:

A l'E del carrer de Matas i al N del carrer de la Bòbila d'en Jordana, es troba situada can Parxet i a uns 300 m, el sector de la bòbila d'en Jordana, on es van documentar tres forns, un dels quals era de planta rectangular. Però l'absència de ceràmica romana, fa que no es puguin atribuir amb seguretat a aquesta època. A la mateixa zona també s'hi va trobar un enterrament neolític.

PREVOSTI, 1981a, 214; IPAC, Maresme.

Pau, Can (Teià)

X: 443746.42/ Y: 594067.26

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: FOR. Tipologia per èpoques: Romana:FOR

Tipologia per períodes:

En un camp al S del poble de Teià, prop de can Llauredó, entre la riera de Teià i la carretera del Masnou, es van trobar restes d'un forn del qual no en podem precisar l'època tot i que podria ser romà.

FERRER, 1935, 19; PREVOSTI, 1981b, 108; IPAC, Maresme.

Peça d'en Roig (Badalona)

X: 436420.35/ Y: 592696.35

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: FOR. Tipologia per èpoques: Romana:FOR

Tipologia per períodes: s. II d.C:FOR

Entre la carretera de can Ruti i la riera de Canyet, al NO del turó del Mas Boscà, als terrenys denominats la Peça d'en Roig, s'hi van trobar un forn romà, tres monedes (una de Marc Aureli i les altres il·legibles), dos pesos de teler, i fragments de ceràmica comuna, àmfora i tègula.

Aquest forn romà, devia pertànyer a la *pars rustica* d'una vil·la o a un establiment rural, que devia funcionar almenys durant el s.II dC.

CUYÀS, 1977, 343; PREVOSTI, 1981a, 148-149.

Pedrerà d'en Gordi (Santa Coloma de Gramenet)

X: 434102.05/ Y: 590497.97

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Al vessant oest del torrent de les Bruixes, en el lloc conegut com Pedrerà d'en Gordi, s'hi varen realitzar intervencions arqueològiques que van permetre excavar dos murs, d'uns

2 m de llargada, que configuraven un àmbit la part interior del qual presentava un amuntegament de tègules, ímbrex i àmfors, conseqüència de l'ensorrament de la construcció.

Aquestes restes podrien correspondre a un establiment rural romà.

MARTÍNEZ HUALDE, 1963; SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 181; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 62-63.

Pedrerà, La (Tiana)

X: 438119.99/ Y: 591948.57

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -135/ -50; Cronologia final: 200/ 300

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Augustià:VIL Juli-Claudi:VIL

Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL

Elements: ESC SIG

En un promontori darrera del turó d'en Matas, entre la riera de Montalegre i la de Tiana, en el límit municipal amb Badalona, s'hi van efectuar diverses troballes d'època romana, durant les obres d'una pedrera. Posteriorment, el 1965, s'hi va realitzar una prospecció.

Es va documentar una paret de 40 cm d'amplada i un paviment d'*opus signinum* de 15 cm de gruix. Es tenen notícies sobre la troballa de restes escultòriques i columnes.

Entre el conjunt ceràmic, cal destacar la ceràmica fina (campaniana A i B, TS itàlica, TS sud-gal·lica, TS hispànica, TS africana A i C), ceràmica comuna i de cuina, àmfora (itàlica forma Dres.1A) i llànties. Aquesta vil·la degué tenir el seu origen en l'època republicana i una pervivència fins, almenys, el s.III dC.

ESTRADA I GARRIGA, 1969, 37; GONZÁLEZ, 1972, 7; CUYÀS, 1977, 332; PREVOSTI, 1981a, 184-186, lám.VI.

Peixau, Can (Badalona)

X: 436455.08/ Y: 588890.33

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -150/ -25; Cronologia final: 360/ 470

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:VIL Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: ABO ARQ BOB DIP EPI ESC FOR MOS NEC POU
SIG TER TRS

On hi havia la masia de can Peixau, avui enderrocada, al barri de Llefia, entre els carrers Baldomer Solà, Font i Escolà, Miquel Servet i Galileu, s'hi van trobar les restes d'una vil·la romana.

La primera notícia ens ve donada per G. Soler (1890), que constata la presència de paviments romans a l'indret. Posteriorment, serà Serra Ràfols (1928) qui corroborarà l'existència del jaciment, parlant d'una vil·la romana de grans dimensions. Més tard, a principi dels anys 30, el Centre Excursionista de Badalona hi realitzà diverses campanyes d'excavacions arqueològiques que permeteren augmentar considerablement el coneixement sobre aquest jaciment, i no serà fins les dècades de 1950-1960, que Cuyàs portarà a terme una altra sèrie de campanyes arqueològiques. Cap a finals dels anys 1970 i principis de la següent dècada, i gràcies als estudis de Guitart (1976) i Prevosti (1981), tindrem un coneixement més acurat i sistemàtic d'aquestes restes, sobretot en l'aspecte cronològic. Finalment, el 1996, es realitzà una intervenció arqueològica en extensió, que permeté documentar estratigràficament diverses restes relacionades amb l'establiment romà.

Les diverses campanyes d'excavació permeteren identificar la *pars rustica*, la *pars urbana* i part de la zona de necròpolis de l'assentament.

De la zona industrial, s'hi han identificat diverses habitacions (algunes pavimentades amb *opus signinum*) de les quals una va ser interpretada com a zona de producció d'oli, i es localitzaren diverses estructures relacionades amb un centre productor d'àmfores que fabricà envasos de la forma Pascual 1: un forn, dipòsits, abocadors (amb abundantíssims fragments d'escòria, peces mal cuites, amb defectes de coccio, etc), dos pous d'aigua i finalment, diverses filades d'àmfores posades cap per avall i recolzades directament sobre el nivell d'ús que foren interpretades com a delimitacions d'abocadors.

De la zona urbana, s'hi va documentar un edifici de 288 m²: tenia l'accés pel NO a través d'unes escales de tres graons, un pati de 45 m² (amb una canalització de desguàs central), i sis habitacions, pavimentades amb *opus signinum* o tègules, excepte una d'uns 32 m², pavimentada amb un mosaic d'*opus sectile* compostat per quatre fileres –per cadascun dels dos costats curts- de plaques de marbre blanc i pissarra negra i lloses de granit, que emmarcaven el motiu geomètric central, format per quadrats de marbres importats de diversos colors (*portasanta*, *cipollino*, *bardiglio*, *giallo antico*, *breccia di settebassi*, *africano* i pedra de santa tecla), que conformem un esquema compositiu totalment inèdit, que dóna una impressió de desordre. Cal esmentar la troballa de dues marques en aquestes plaques, una *O* i en una altra, una *P* i una *W* gregues, que podrien indicar una marca numeral. També s'hi va trobar una piscina i diverses parets amb estucs de color vermell, que podrien correspondre als banys de la casa.

De la zona de necròpolis s'ha documentat una construcció circular d'uns 9 m de diàmetre, amb una zona central de cremació d'ofrenes, que sens dubte és un monument funerari de incineració datable en època flàvia. També s'ha identificat un recinte funerari d'època tardana, amb deu inhumacions de tipologia diversa (tègula a doble vessant, caixa de tègula, fossa simple amb coberta de tègula, fossa i caixa de fusta i dos enterraments infantils en àmfora). A tot això cal afegir, la troballa –la majoria de vegades reaprofitats en construccions posteriors d'alguns elements arquitectònics i escultòrics que probablement varen pertànyer a un monument funerari- i de diversos documents epigràfics.

Entre els diversos fragments escultòrics i arquitectònics –fets en pedra de Montjuïc i conservats al Museu Municipal de Badalona - comptem amb un fragment de fris dòric amb un tríglif i una roseta de sis fulles;

la representació de dos personatges masculins togats; una figura femenina amb túnica i mantell; una esfinx; una peça amb motlures en relleu que representa un arc inscrit en un frontó i una cornisa per sota també en relleu; tres fragments del fust d'una columna estriada; una acròtera amb representació de fulles estilitzades i recargolades en els extrems, i finalment, un altre fragment d'un fris dòric, amb l'inici d'un tríglif i la representació d'un bucrani a la mètopa.

Pel que fa als diferents documents epigràfics, es conserven al Museu Municipal de Badalona: un petit fragment d'un fris motllurat que presenta l'inscripció: [---] VIR . M [---]; diversos fragments de làpides funeràries en pedra sorrenca de Montjuïc amb la següent inscripció: ----- / CAECIL(ius/ia/io/iae) / ANTHID(orus/a/o/ae) / PROPERTIA . C(ai) / Q(uinti) [F(ilia) / L(iberta)] / IVC<V>NDA / D(eo) . S(uo) . F(aciendum) . C(uravit/uraverunt); una altra làpida amb la llegenda: ----- / CA [---] / AN/AIN AD[---], i algunes més en pedra calcària: ----- / [---] CI [---] / [--- EX T]ESTAMEN[TO ---]; --- / I [---] / CO [---] / -----, i -----/[---] LIA [---]/-----?.

Una altra peça, conservada al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona, presenta la següent inscripció: ----- / [--- PRIN]CIPIS . / [---]IAE . / [FAV] STILL[AE], i una altra, actualment perduda, la llegenda: ----- / [---] A/M IN[---] / [---] IOIA / MI[---] / --- -- . Per finalitzar, cal fer referència a la troballa d'una estel·la funerària en pedra de Montjuïc

–conservada al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona– amb caràcters ibèrics i decorada amb els següents motius: una esvàstica i al costat tres puntes de llança, una lluna creixent amb les puntes cap amunt dintre d'un semicercle rebaixat, una roseta de sis fulles en relleu sobre un cercle també rebaixat i una cartel·la gravada.

Entre els materials mobles trobats, s'ha de destacar una lloseta de marbre que presenta un fragment d'inscripció en grec, pertanyent a l'esmentat mosaic d'*opus sectile*. També algunes monedes (una de plata i una de Constantí), alguns objectes de bronze (una petita tapadora i una agulla), fragments de terracotes, de vidre i de pintures murals.

Com a material ceràmic, es va documentar, campaniana A, B (Lamb.5, 7), ceràmica ibèrica pintada i comuna (Vegas 1, 4, 38, 44/45/46), ceràmica de parets fines (Mayet III), ceràmica de cuina romana, TS itàlica (Drag.24/25), TS sudgàl·lica (Drag.18, 24/25, 27, 33), TS *marmorata*, TS hispànica (Drag.27, 33), TS africana A (Lamb.10) i imitacions, TS africana C (Lamb.40), TS africana D (Lamb.41, 42, 51) i imitacions (Lamb.42), TS grisa i ataronjada paleocristiana, TS *lucente*, llànties (Dres.17; marca *GOPPIRES*), àmfora púnica, tarraconense (Pascual 1, marques *CASSPI*, *CANTESTIVS*, *PHI*(Iodorus) i *M.PORCI*; Laietania 1, marca *QMEVI* i Dres.2-4, marca *F* invertida), tègula, àmbrex, rajols, dòlia i algun pes de teler.

Aquesta vil·la –situada molt a prop de la via Augusta– sembla tenir uns nivells d'ocupació bastant antics, del s.II-I aC i l'època d'August, i una continuïtat durant el s.II dC. El que no queda clar és la seva pervivència fins arribar al Baix Imperi, època que també està clarament documentada.

L'*opus sectile* –datat al s.I dC– esdevé l'element més indicatiu de l'existència de la zona residencial de la vil·la, juntament amb els possibles banys. La part industrial de l'assentament –la millor documentada fins ara– presenta estructures relacionades amb un centre de producció i emmagatzematge de vi, datat cap a la segona meitat del s.I dC i també d'altres elements –entre aquests una zona interpretada com de producció d'oli– datats cap al s. I-II dC i el s. IV dC.

La major part de les restes escultòriques trobades, i també alguna de les inscripcions, devien formar part d'un gran monument funeràri d'estil dòric –situat a prop de la vil·la– erigit en l'època d'August i desmuntat i reutilitzat com a material constructiu durant el baiximperi.

La necròpolis podria haver funcionat des de finals del s.I dC i fins aproximadament el s. VI dC.

Des de l'època romana trobem una continuïtat d'hàbitat a l'indret, fins gairebé els nostres dies, ja que s'han trobat una pica i un capitell visigòtic i d'altres romànics i gòtics, i a més, la capella de Sant Salvador de can Peixau, està documentada ja l'any 1125.

SOLER, 1890, 46; MARTÍN ALBERÓ, 1927; SERRA RÀFOLS, 1928, 24-26; GARRIGA, 1932; FONT I CUSSÓ, 1932; FONT I CUSSÓ, 1934; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 48-50; CUYÀS, 1956; CUYÀS, 1958b; CUYÀS, 1958a; CUYÀS, 1959; ANÒNIM, 1959; DE LA

VEGA-SAYOL, 1962, 281; GARCÍA BELLIDO, 1963; BALIL, 1964; GARCÍA BELLIDO, 1966, 419-431; GUITART, 1976, 44-47, 159-166, làm.IV(2), V, VI(2-3), XLII, XLIV; CUYÀS, 1977, 316-328; CUYÀS, 1978, 48-50; BARRAL, 1978, 88-89, làm. L (2), LI; GORGES, 1979, 199; PREVOSTI, 1981a, 128-137, fig. 11(4)-13; MAYER-ÀLVAREZ-RODÀ, 1987, 534; SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA DEL M.B., 1996, 34-43; PÉREZ OLMEDO, 1996, 82-85, fig.21-22, làm. IX ; PADRÓS, 1998a; PADRÓS, 1998b; BUXEDA-GURT, 1998; IRC I, n. 143, 147-153, 160-161, làm.L.

Pepet Pujol, Can (Badalona)

X: 436775.13/ Y: 590048.46

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):VIL Baix imperi (?):VIL

Elements: MOS SIG

On hi havia l'antiga masia de ca l'Umbert, enderrocada als anys 70, situada al costat de la riera de Canyet, entre els actuals carrers Independència, Doctor Daudí i les avingudes Martí i Pujol i dels Vents, s'hi van trobar un mosaic amb tesselles de color blanc i negre i un paviment d'*opus signinum*, dels quals se'n desconeix la situació actual.

La proximitat de les restes també romanes trobades a can Barriga, podria indicar que estem davant d'una mateixa vil·la romana, que segons la documentació medieval, sabem que va continuar habitant-se fins gairebé els nostres dies.

CUYÀS, 1978, 101-110; BARRAL, 1978, 90; PREVOSTI, 1981a, 142; PROG.ARQ.URB., 1996, n.19.

Perdut de Dalt, Cal (Teià)

X: 444675.68/ Y: 593784.34

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

En un camp proper a cal Perdut de Dalt, es van trobar fragments superficials de ceràmica romana.

PREVOSTI, 1981b, 102; IPAC, Maresme.

Phier, Can (Badalona)

X: 437828.69/ Y: 590066.41

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes:

A la zona delimitada per la riera de can Banyadó, el carrer Corders i l'autopista A-19, on hi ha la fàbrica Phier, s'hi van trobar restes d'un mur de 2'25 m d'alçada i 1 m d'amplada i ceràmica romana indeterminada.

Aquestes restes, juntament amb les documentades a la propera masia de can Banyadó, devien formar part d'un establiment rural situat al peu de la Via Augusta, als afores de *Baetulo*.

ABRIL, 1971; CUYÀS, 1977, 343; PREVOSTI, 1981a, 166-167; PROG.ARQ.URB., 1996, n.25.

Pi i Gibert, Can (Badalona)

X: 436785.56/ Y: 589497.2

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Alt imperi (indefinit):VIL

Baiximperial:VIL

Elements: ARQ BOB ESC FOR

En una zona actualment urbanitzada entre la riera de Banyet, i els carrers Pau Rodon, Ventura Gassol i Santa Bàrbara, als jardins de la desapareguda casa de can Pi i Gibert, s'hi van trobar restes antigues.

Martín Alberó (1930) donà la primera notícia de l'aparició d'aquest jaciment, que anys després fou corroborada per la *Carta Arqueològica de España* (1945). Posteriorment, al 1947 durant uns rebaixos del terreny, Cuyàs identificà nous vestigis, i finalment, fou també recollit als treballs de Guitart (1976) i Prevosti (1981).

S'hi van excavar diversos murs, una base de columna de pedra, una sitja, una sèrie d'àmfores aliniades i finalment un forn de material constructiu (de 2'5 m d'alçada i uns 2 m d'amplada). D'altra banda, va ser documentat un sòcol esculpit provinent d'un monument funerari (amb la representació d'un gerro, rosetes als costats, la part superior dentada i motlures a la part inferior) i diversos enterraments.

També es tenen notícies sobre la troballa anterior d'elements que podrien pertànyer a la font d'un pati, com una pedra amb el cap d'un lleó gravat.

Del material moble documentat, cal fer referència a dos fragments arquitectònics de marbre, part d'un braç i una mà de fang fets a motlle, un gresol amb dos becs, diverses monedes d'Honori (dues d'or) i dues monedes de broze de Constantí I. D'entre el material ceràmic, s'hi va recollir campaniana, TS, un fragment d'àmfora amb la marca *DR*, tègules, dòlia i un pes de teler.

Possiblement ens trobem prop d'una zona de necròpolis de la ciutat de *Baetulo*, amb una monumental construcció funerària que fou reaprofitada en èpoques tardanes com a sòcol d'una de les parets d'una vil·la propera, dedicada a la producció de material constructiu, que, amb un origen republicà, sembla haver tingut continuïtat fins al baix imperi.

MARTÍN ALBERÓ, 1930; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 53; GUITART, 1976, 166-167; CUYÀS, 1977, 328-329; PREVOSTI, 1981a, 140-141; PROG.ARQ.URB., 1996, n.16.

Pinyesseres, Les (Tiana)

X: 439045/ Y: 591920

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:CER Flavi:CER

Als indrets anomenats les Pinyesseres i les Costes, a ambdós costats de la carretera de Montgat a Tiana i prop de la riera, s'hi va recollir un conjunt ceràmic format per TS sud-gàl·lica, tègules, àmfora, un *pondus* i una llàntia.

PADRÓS, 1961; ESTRADA I GARRIGA, 1969, 37; GALCERÁN-ALMEIDA, 1971; PREVOSTI, 1981a, 213; IPAC, Maresme.

Pitxiu, Can (Alella)

X: 442289.55/ Y: 593735.12

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: BOB. Tipologia per èpoques: Romana:BOB

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):BOB Baix imperi (?):BOB

Elements: FOR

Al mas i l'horta de can Pitxiu, entre el torrent de Rials i l'urbanització Meià d'Alella, tocant el terme de Teià, es varen trobar un o dos forns probablement romans, que no van ser excavats, i tègules pels voltans.

IPAC, Maresme.

Pomar de Dalt (Badalona)

X: 437472.28/ Y: 591654.37

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: 300/ 360

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:ERU

Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU s. III d.C:ERU Baiximperial:ERU

Elements: SIG

A l'àrea compresa entre el marge E de la riera de Pomar, la B-20 al sud i el camí Vell de Pomar a l'oest, gràcies a diverses intervencions arqueològiques entre els anys 60 i els anys 90, s'hi van localitzar restes d'un edifici de planta quadrangular, amb parets de més de 20 m de costat, paviments d'*opus signinum*, una canalització d'aigua i una claveguera.

D'entre el material moble cal destacar la troballa de tres monedes ibèriques, nou de romanes i un molí de blat. Pel que fa al material ceràmic, s'hi va trobar campaniana A (Lamb.27) i B, ceràmica ibèrica pintada i comuna (Vegas 1, 41), parets fines, *TS* itàlica (Drag.17), *TS* sud-gàl.lica,*TS* hispànica (Drag.29, 37), *TS* africana A (Lamb.4, 10), *TS* africana C (Lamb.40), *TS* africana D, ceràmica comuna (ibèrica, tripolitana, local romana, africana i bètica), ceràmica de cuina, àmfora (grecoitàlica, ibèrica, itàlica i tarraconense), llànties, una fusaïola, tègula, dòlia i també plom i vidre.

Aquestes dades ens indiquen que podríem estar davant d'un assentament rural romà, amb una continuïtat d'ocupació entre l'època republicana i el final de l'imperi, probablement relacionat amb el veí establiment de can Colomer.

VAELLO-VICENTE, 1970; CUYÀS, 1977, 330; PREVOSTI, 1981a, 158-163, fig.19, lám.V; PREVOSTI, 1982b; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.23; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 33; IPAC, Barcelonès.

Pont de l'Autopista (Alella)

X: 441403.44/ Y: 593119.66

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TOM. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Baix imperi (?):TOM

Durant la construcció de l'autopista, a l'alçada del pont del camí de la Creu de Pedra es trobà, excavada al tortorà, una tomba antropomorfa infantil amb coberta de tègules i amb orientació est-oest. Podria ser romana tardana, però per la seva tipologia sembla més aviat alt-medieval.

PREVOSTI, 1981a, 232; IPAC, Maresme.

Pont de Tiana (Tiana)

X: 438860/ Y: 591520

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: FOR SIG

Als voltans del pont de la carretera de Montgat a Tiana, que passa per sobre la riera de Tiana, van ser localitzades restes de parets i d'un paviment d'*opus signinum*. També s'hi van trobar una canalització de tègula en forma d'U i part d'un forn, de cronologia i filiació dubtosa.

PADRÓS, 1961; GALCERÁN-ALMEIDA, 1971; PREVOSTI, 1981a, 214; IPAC, Maresme.

Pontons, Can (Badalona)

X: 436593.52/ Y: 590744.26

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Entre el torrent de la Font i la carretera de Canyet, i les avingudes Cerdanya i Conflent –en una zona avui dia totalment urbanitzada- s'hi van documentar restes d'una canalització feta de tègules, ímbrex i bipedals, que podria correspondre a un assentament romà.

MARTÍN ALBERÓ, 1932a; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 53; ESTRADA, 1969, 26; PREVOSTI, 1981a, 144; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.20; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 32; IPAC, Barcelonès.

Puig Castellar (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433838.94/ Y: 591501.51

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; julioclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: POB. Tipologia per èpoques: Preromana:POB Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric:POB Republicà:CER Augustià:CER Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. II d.C:CER

Elements: MUR TRE

En el turó de Puig Castellar o turó del Pollo, situat a l'extrem septentrional del terme de Santa Coloma de Gramenet, amb un gran control visual sobre l'interior (Vallès Occidental) i la zona costanera amb la desembocadura del Besòs, tenim documentades les restes d'un poblat ibèric.

Les primeres campanyes d'excavació, a la zona nord-oriental del turó, foren portades a terme per F. de Segarra i de Siscar entre el 1904-1905. Després que aquest féu donació dels terrenys a l'Institut d'Estudis Catalans el 1917, J. Colomines i J. de C. Serra Ràfols hi excavaren entre el 1920 i el 1925. Posteriorment s'efectuaren algunes troballes casuals, com el conegut tresor de monedes emporitanes, fins que el Centre Excursionista Puig Castellar inicià un seguit de campanyes d'excavació a la zona septentrional, entre el 1954 i el 1958, dirigides per A. Martínez Hualde i J. Vicente Castells, amb l'assessorament tècnic de Serra Ràfols. Finalment, als anys setanta, es va excavar una habitació al vessant meridional del turó. Malgrat la llarga trajectòria d'excavacions, ara per ara, no s'ha fet cap estudi de conjunt sobre el turó i la majoria del material resta inèdit.

El poblat, ocupa l'altiplà del turó i s'extén alhora envers la terrassa més alta del vessant nord i envers el vessant meridional. A la zona nord s'hi varen documentar una vintena de cases contigües. En canvi, al sector meridional, les estructures es disposen en terrasses que retallen la roca fent escala i es mantenen amb murs de contenció.

Troblem tres carrers en direcció E-O i cap transversal. El sistema defensiu, es constituït a la zona nord, pel mur del fons de les habitacions.

Les cases són de planta rectangular, generalment d'una cambra, però de vegades amb compartiments colaterals, amb una mitjana d'aproximadament uns 23 m². Les parets són fetes de pedres irregulars, d'uns 0'40/0'60 m de gruix i una alçada de 0'80 m, que devia constituir-ne el sòcol sobre del qual s'aixeca la resta de la paret de tova o tàpia. Les portes oscil·len entre 0'75 m i 1'70 m d'amplada, però quan és comuna a dos recintes, pot arribar als 2 m. Els paviments són majoritàriament de terra piconada, tot i que de vegades tenen una preparació de fragments ceràmics o bé estan formats per un enllosat irregular de pedra. A la zona nord, alguns hàbitats presenten graons a l'entrada, perquè els paviments quedaven a un nivell inferior.

Entre el material moble significatiu, cal destacar en ferro, un capfoguer (de 36 cm d'alçada, el extrems en perfil en S acabats en caps de toro, de procedència segurament itàlica o centre-europea), armament (espases) i instruments de treball agrícola (fangues, picoles, arpelles, podadores, relles d'arada, destrals, cistells, claus,

clavilles i varetes); en bronze, peces per ornamentació personal (sivelles de cinturó, penjolls, braçalets, anells, fibules, cadenes, pinces, espàtules), armament (puntes de sageta, esperons i espases tipus La Tène II versemblantment datables entre finals del s.III i primera meitat del s.II aC), recipients (sístules); i en plom, glans, ponderal i una peça discoïdal.

També cal remarcar la troballa d'un tresoret de monedes emporitanes (format per 4 dracmes i 39 divisors, i datat entre finals del s.III aC i els primers decennis del s.II aC); d'altres monedes (un as de *Laiaken* i un de *Baitolo* de la segona meitat del s.II aC i un de *Tarraco* augustià) peces de coroplàstia (un cap femení, un èquid sense cap ni potes i *thymateria*); objectes d'os i banya (agulles, punxons, mànecs, pintes, tabes, culleretes, peces d'enfilall) i del material lític: gresols, pedres d'esmolar, pesos, molins, destrals de pedra polida, còdols i objectes de sílex, entre d'altres.

De material ceràmic, s'ha documentat, ceràmica àtica de figures roges i de vernís negre, ceràmica de vernís negre del taller de les petites estampilles i del taller de Roses, campaniana A i B o B-òide, llanti es de vernís negre de producció indeterminada, 2 fragments de TS itàlica i hispànica, ceràmica i àmfora puniceebusitana, àmfora jònica, grecoitàlica, 2 fragments d'àmfora romanøimperial, ceràmica ibèrica, ceràmica a mà, pesos de teler, fusaïoles i peces discoïdals.

La majoria del material, resta conservat al Museu Torre Balldovina de Santa Coloma de Gramanet, i al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona.

L'assentament fou ocupat almenys des del s.VI-V aC (atenent la presència de ceràmica àtica). Malgrat que en els paraments d'algunes parets s'ha pogut observar una certa evolució, les possibles fases constructives del poblat no han pogut ser determinades atès que, sovint, no és possible relacionar els materials amb les estructures.

La fi de Puig Castellar com a nucli de poblament concentrat de certa importància, sembla haver-se produït abans de mitjan s. II aC i versemblantment a principis d'aquest segle, a causa, segurament, d'alguns dels grans esdeveniments històrics de l'època (com la segona guerra púnica o les campanyes de Cató). Indiquen aquesta cronologiaa el tresoret de monedes emporitanes, les espases tipus La Tène II i les formes de campaniana A(Lamb.27b/Morel2784, Lamb.23/Morel1122a, Lamb.27ab/Morel 2762d, Lamb.33b/Morel 2974, Lamb. 34b, Morel 3311, i diversos fons amb impresions de rosetes i palmetes), de les àmfores púnico-ebusitanes (PE-15 i PE-16), de les àmfores grecoitàliques, i dels bitroncocònics ibèrics (Aranegui 1 i 2).

Tanmateix, migrats materials de cronologia més avançada (una pàtera de Campaniana A Lamb. 5, 6 fragments de Campaniana B o B-òide, algunes ceràmiques ibèriques pintades del s.II-I aC, dos fragments de TS aretina, un fragment de TS hispànica, una vora d'àmfora Dr. 24 i una de Dr.20, i els tres asos) fan pensar que l'abandonament del lloc no fou absolut, o bé que fou reocupat després d'un temps més o menys llarg, per perdurar fins a l'alt imperi. Les característiques d'aquesta ocupació, potser un hàbitat reduït, són totalment desconegudes.

DE SAGARRA I DE SISCAR, 1905a; DE SAGARRA I DE SISCAR, 1905b;
DE SAGARRA I DE SISCAR, 1905c; PIJOAN, 1906; BOSCH GIMPERA,
1923; SERRA RÀFOLS, 1928, 18-23; SERRA RÀFOLS, 1936, 43-49;
PERICOT, 1943; PERICOT, 1944; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-
COLOMINAS, 1945, 189-193; DE SAGARRA, 1954, 322; MARTÍNEZ
HUALDE, 1957; MARTÍNEZ HUALDE, 1961; MALUQUER DE MOTES,

1963; NUIX, 1964-1965; MARTÍNEZ HUALDE-VICENTE CASTELLS, 1966;
TRIAS DE ARRIBAS, 1967-1968, 247-248; SERRA RÀFOLS, 1968, 11-14;
MARTÍNEZ HUALDE, 1970a; MARTÍNEZ HUALDE, 1976; DE LA PINTA-
RÍO MIRANDA, 1981; MARTÍNEZ HUALDE, 1982; RIPOLLÉS, 1982, 47-
48; SANMARTÍ, 1992.

Rabassa, Can (Vilanova del Vallès)

X: 441933.63/ Y: 599302.68

Època: 1

Períodes:ibèric: -1; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Preromana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric:CER

Al carrer de can Rabassa i als voltants, en una zona entre la riba oest del torrent de Vallromanés i la carena de can Rabassa, es van documentar dos grans forats, un de circular, i fragments de ceràmica a mà-llisa i amb decoració de cordons- que datarien el jaciment entre el bronze final i l'ibèric antic.

ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 147, 178; ESTRADA I GARRIGA, inèdit; IPAC, Vallès Oriental.

Ramon de l'Hort, Can (Badalona)

X: 435710.21/ Y: 588190.76

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: SIG

Respecte a la masia de can Ramon de l'Hort, situada entre els carrers de Manila, Pelai i Bernat Metge, es tenen notícies de la troballa de paviments d'*opus signinum* que a l'actualitat no s'observen. Podria tractar-se, d'un establiment rural d'època romana.

SOLER, 1890, 46; PREVOSTI, 1981a, 123; PROG.ARQ.URB., 1996, n.5.

Regent, Cal (Montgat)

X: 440066.83/ Y: 591811.24

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Alt imperi (indefinit):CER Baix imperi (?):CER

A l'entrada de la urbanització la Virreina s'hi van realitzar troballes superficials de fragments de ceràmica ibèrica, dòlia i tègula. Actualment no s'hi observen materials en superfície.

CUYÀS, 1976, 137; IPAC, Maresme.

Renom, Can (Badalona)

X: 435101.06/ Y: 588012.09

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: 10/ 90; Cronologia final: 100/ 200

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU

Baiximperial:ERU

Elements: DIP

A l'antiga carretera de València, entre els carrers del Dr. Bassols i el de la Mina, on era situada la masia de can Renom (coneguda també com a can Canal de Dalt) avui dia enderrocada s'hi va documentar l'existència d'un *lacus* o dipòsit, fet d'*opus signinum*, i abundants fragments de ceràmica romana, d'entre els quals destaca la TS sud-gàl·lica (Drag.29, 37), TS hispànica (Drag.27, 29, 37, Ritt.8), TS africana A (Lamb.4, 10, 23) i ceràmica coneguda com a tipus Sentromà, que imita la TS tardo-imperial.

Les restes ens indiquen la possible existència d'un assentament rural o la *pars rustica* d'una vil·la romana, que va viure almenys entre el s.I dC i el s.II dC i que potser persistí durant el Baix Imperi.

MARTÍN ALBERÓ, 1932b, 2-6; PREVOSTI, 1981a, 121-122;
PROG.ARQ.URB., 1996, n.4.

Residència de Pensionistes (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433958.72/ Y: 590569.46

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: FOR. Tipologia per èpoques: Romana:FOR

Tipologia per períodes:

Al costat del torrent de les Bruixes, entre els carrers Galícia i Almogàvers, arran de les obres de construcció de la residència de Pensionistes, s'hi va localitzar un forn de ceràmica romana indeterminada de forma ovalada, d'uns 3 m de diàmetre i una alçada de 4 m. La graella, que feia 2'10 m, estava formada per pedres grosses de granit, amb l'interior farcit de terra. Les cendres cobrien una amplada d'1'65 m i feien 1 m de gruix.

MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 64; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 8; IBÀÑEZ BERRUEZO-MARTÍNEZ HUALDE, 1991, 19-20, 119; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Ribó, Can (Badalona)

X: 438369.2/ Y: 589913.84

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIL ?

Elements: MOS SIG

En una zona actualment urbanitzada del polígon industrial Badalona Nord, entre el carrer Torrent de Vallmajor i la carretera N-II, s'hi van efectuar troballes de restes antigues.

En primer lloc, cal destacar un paviment d'*opus signinum* d'uns 15 cm de gruix i algun fragment de marbre. També s'hi va recollir ceràmica: TS, ceràmica comuna romana, dòlia, tègula, ímbrex i àmfora

Tot plegat, ens permet parlar de la possible existència d'una vil·la romana d'època imperial.

CUYÀS, 1977, 347; PREVOSTI, 1981a, 167-168, fig. 20; PROG.ARQ.URB., 1996, n.27.

Riera d'Alella (Alella)

X: 442022.32/ Y: 592445.5

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ESC. Tipologia per èpoques: Romana:ESC

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ESC

A la riera d'Alella, a l'indret on actualment hi ha un pont que mena a l'Institut d'Ensenyament Mitjà Mediterrània del Masnou, s'hi trobà a finals dels anys seixanta, un element escultòric d'època romana que representa un braç a tamany natural.

GALERA, 1956, 73, làm. 15 (1); GALERA-ARTÉS, 1975, 17-B; PREVOSTI, 1981a, 232-233; IPAC, Maresme.

Riera de Teià (el Masnou)

X: 444709.5/ Y: 592893.44

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -175/ -50; Cronologia final: 300/ 700

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:VIL Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: ABO DIP FOR ? NEC PIN SIG

Al final de la riera de Teià, entre el camí del Mig i la carretera N-II, en terrenys on avui hi ha el mas de can Mitre i els edificis de la Creu Roja i del supermercat Caprabo, ja des del segle passat s'hi han anat efectuant troballes esporàdiques. La primera notícia ens parla d'unes restes d'*opus signinum* i d'un enterrament. L'any 1912, en construir-se una masia, es van trobar més enterraments de tègules i lloses. Però no va ser fins el 1975, que uns treballs d'extracció de terres de la riera, van posar al descobert la major part del jaciment; malgrat que no va poder ser excavat, se'n documentaren les restes i se'n recollí material. Tota la informació generada fins als anys 80, fou publicada per Prevosti i les darreres dades provenen d'unes excavacions d'urgència efectuades entre 1990-1991, que evidenciaren un sector de necròpoli i un altre d'habitacions, però sense una relació estratigràfica clara a causa del moviment de terres de la zona.

La vil·la es troba testimoniada per sectors atribuïbles a la seva *pars rustica*, per una àrea de necròpolis i per diferents elements luxosos que fan pensar en l'existència d'una *pars urbana*.

Podem relacionar amb la part productiva, dos grups de troballes: al primer trobem diversos murs de 50 cm d'amplada, dos paviments d'*opus signinum*, un fust de columna, un dipòsit i una dòlia *in situ*, que indicarien tres moments constructius. De l'altre grup de troballes, es coneixen tres fases d'ocupació: una primera que correspon a

un forat de dòlia i un paviment d'*opus signinum*; la segona està constituïda per murs que formaven tres habitacions i n'insinuaven almenys tres més i l'última fase, en la qual es reompliren les habitacions i es reutilitzaren alguns murs com fonaments d'altres de nous. Els materials predominants són les àmfores, el que fonamenta la hipòtesi que aquesta zona era la *pars rustica*, però la presència de pintures murals, pot induir al dubte.

També és possible l'existència de dos forns, un documentat per la presència de molts fragments i formes de ceràmica comuna amb la mateixa pasta, i l'altre per peces cremades i escòries de forn, d'àmfores Pascual 1 o Dres.1 Laietana.

D'entre el material dispers que s'ha trobat a la zona, hi han elements que denoten cert luxe, com estucs pintats, columnes, marbres (com una placa de marbre morat d'*opus sectile*), que devien pertànyer a la *pars urbana*, de la qual no s'han documentat restes arquitectòniques *in situ*.

La necròpolis està formada per 13 enterraments, a part dels esmentats en les primeres notícies, amb una tipologia tardo-romana -de pedres i lloses amb argamassa- associades a les restes del que s'ha interpretat com una estructura de planta basilical, malgrat que no es pot parlar d'un edifici de culte, per l'absència d'elements litúrgics.

El conjunt de material ceràmic està format per ceràmica ibèrica (pintada i comuna), grisa de la costa catalana, àmfora (ibèrica, itàlica i local: imitacions de Dres.1, Pascual1, Laietània 1 i Dres.2/4), ceràmica comuna (itàlica, vernís roig pompejà i local), parets fines, llànties i ceràmiques fines: campaniana A, campaniana B, TS itàlica -amb les marques: A TITI(us) / FICVL(us), CRIS / PINI(us) i VOL(usus)- TS sud-gàl·lica (amb marca: SVLINIM del taller de *Sulinus* de la Graufesenque, datat en època Flàvia), TS hispànica, TS africana A, TS *lucente*, TS africana D i grisa paleocristiana.

En conseqüència, estariem davant d'una gran vil·la romana, molt ben situada, a prop de la via Augusta i davant del mar. La seva cronologia no ha pogut ser determinada estratigràficament però la campaniana A i l'àmfora grecoitàlica n'indiquen l'inici cap a la segona meitat de s.II aC.

L'activitat de la vil·la devia viure el seu moment àlgid en el s.II dC per descendre fortament en el s.III dC, segons es desprèn dels percentatges de les diferents ceràmiques. Les troballes disperses de TS africana D, TS *lucente* i grisa paleocristiana i la cronologia dels enterraments de la necròpolis, apunten la possible continuïtat de l'establiment en època baix imperial.

ANÒNIM, 1860, 154; LLANAS-MONTALBÁN-GÓMEZ, 1977, 20; ÀLVAREZ, 1978; PREVOSTI, 1981b, 85-99; MIRÓ, 1988, 36; BURÉS i altres, 1990-1991; BURÉS-CARRERAS, 1993, 54-71; OLESTI, 1995, 405-407; IPAC, Maresme.

Riviere, Can (Badalona)

X: 438554.83/ Y: 590377.98

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -220/ -50; Cronologia final: 500/ 600

Tipologia principal: VII. Tipologia per èpoques: Romana:VII

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER República:ERU Augustià:VIL Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL Baiximperial:VIL
Elements: ARQ DIP ESC SIG TER

Als terrenys de l'antiga fàbrica de can Riviere, situats al sud del turó de l'Orellà, al carrer Occitània del polígon industrial Badalona Nord, actualment ocupats per les fàbriques Fustes Alberch, i Oliver i Batlle, s'hi van localitzar restes d'una vil·la romana.

Cap a finals dels anys 50, Cuyàs realitzà una campanya d'excavacions que permeté la documentació de vestigis romans, però no serà fins a principis dels anys 80, amb l'exhaustiu estudi de Prevosti, que es tindrà un millor coneixement d'aquest jaciment.

S'hi van identificar diverses habitacions de la vil·la, algunes pavimentades amb *opus signinum*, una amb una pedra amb un rebaix rectangular al centre, encastada al mig del paviment.

També s'hi va documentar un gran dipòsit o piscina de 9'6 m de llargada, dividit en dues parts, amb sis capes de paviment successives que, bé podria correspondre a la zona industrial de la vil·la, o bé, juntament amb les restes d'un hipocaust també trobades, podria formar part dels banys de l'establiment.

D'entre el material moble, cal destacar restes d'escultures de marbre blanc (d'un peu humà i de roba), fragments de cornises de marbre vermellós, verd i blanc, diversos fragments d'aplacat de paviment policromat de marbre, segurament d'un *opus sectile*, i molts més fragments de marbre indeterminats. També s'hi van trobar restes de pintures murals de color negre, groc i blanc; claus de ferro i bronze, una placa de bronze i una de plom, i restes de fundició de vidre.

Del material ceràmic, s'hi va identificar ceràmica grisa de la costa catalana, ceràmica ibèrica pintada, campaniana A, B, TS itàlica, TS sud-gàl·lica (Drag.18, 24/25, 27, 29, 33, Ritt.9), TS hispànica (Drag. 8, 18, 27, 29, 37), TS hispànica tardana (Drag.33, 37, Ritt.8), TS africana C, TS africana D (Lamb.2, 35, 38, 41, 42, 51, 54), TS *lucente* (Lamb.1/3), ceràmica de parets fines, ceràmica comuna (Vegas 1, 2, 9, 42, 44), llànties, àmfora, dòlia i tègula.

Aquesta vil·la situada prop de la via Augusta, i dedicada a la producció agrícola i industrial, començà les seves activitats cap al s.II aC, i va perviure fins almenys el s.IV-V dC.

ABRIL, 1971; CUYÀS, 1977, 343-347; PREVOSTI, 1981a, 168-175, fig.21-22, lám.V; PROG.ARQ.URB., 1996, n.28. PÉREZ OLMEDO, 1996, 85;

Rocar, El (Tiana)

X: 439864.16/ Y: 592912.1

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: s. II d.C:CER Baiximperial:CER

Al vessant O del turó del Rocar, situat entre el torrent dels Grills i el de Vallcirera, s'hi van trobar fragments de ceràmica romana (TS africana A i D). No està

clar sí també s'hi constataren estructures, que indicarien la possible existència d'un establiment romà a la part baixa d'aquest vessant del turó. També s'hi han trobat dos sílex prehistòrics.

PADRÓS, 1961; ESTRADA I GARRIGA, 1969, 37; PREVOSTI, 1981a, 208-209.

Ros de les Cabres, Cal (el Masnou)

X: 443737.15/ Y: 592721.46

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -200/ -90; Cronologia final: 370/ 500

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:VIL

Juli-Claudi:VIL Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: ABO DIP EPI ESC FOR MOS NEC PIN SIG TER TOR TRS

A la finca de Cal Ros de les Cabres, al barri d'Ocata, al final dels carrers Jaume I, Fontanills i Mestres Villà, dalt d'un turonet flanquejat per dues rieres que s'enlaira sobre el nivell circumdant i presenta un fort pendent envers el mar, en una àrea davant la qual s'haurien extès maresmes, hi tenim un monumental jaciment, del qual avui en dia només s'observen algunes restes ceràmiques superficials (àmfora, dòlia), al parc on hi ha la masia.

Fou descobert i excavat per l'anglès Thomas Morrison l'any 1899. Els resultats no es publicaren malgrat que coneixem algunes dades per notícies en publicacions de l'època aportades per persones que havien visitat l'indret, que després foren resumides i publicades a la Carta Arqueològica. A mitjans de segle fou reexcavat parcialment per Serra Ràfols i Galera, però sols es publicà una breu referència. No serà fins l'obra de Prevosti quan es publicaran totes les dades referents a aquestes darreres excavacions juntament amb l'estudi sobre els mosaics realitzat per Barral. El 1984 es realitzaren excavacions a través d'un camp de treball i el 1986 es va fer una prospecció. La darrera fase de la història del jaciment ve caracteritzada per les intervencions efectuades arran de la declaració de zona de protecció arqueològica el 1987. Es va portar a terme una nova prospecció el 1988 i excavacions d'urgència el 1989 i el 1990, els resultats de les quals són inèdits.

Entre les diferents notícies d'excavacions antigues i les darreres intervencions arqueològiques es pot reconstruir que ens trobem davant d'una vil·la amb una part residencial sumptuosa, una part rústica i, molt possiblement, una àrea de necròpolis.

Tot i que no sabem amb exactitud l'àrea on s'hauria localitzat la part residencial de la vil·la, sembla que caldria cercar-la envers l'est, és a dir, en direcció a la masia, atenent les notícies de troballes de mosaics sota la cuina i els estables de la casa.

D'aquesta part residencial se'n coneixen tres habitacions pavimentades amb mosaics i amb les parets decorades, i també nombrosos elements menys contextualitzats que corroboren el tarannà luxós de l'habitatge:

La primera d'aquestes habitacions era gairabé quadrada. La definien unes parets de pedra lligada amb calç, que a la part baixa conservaven fragments d'aplatat de pedra calcària blanca. Un *opus signinum* amb teselles de marbre de diversos colors (BARRAL, 1978, núm. 71) pavimentava tota l'habitació, que feia 4'80 x 5'05 m (conservat actualment al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona). A l'exterior de l'àmbit es trobà un paviment de calç.

D'una altra estança se'n excavà una paret estucada en blanc; presentava una obertura de 50 cm d'ample a partir de la qual es detectaven restes d'un altre mur. D'aquesta habitació procedeix un fragment de pintura mural (BARRAL, 1978, apèndix II) decorat amb una franja vermella i motius vegetals verds sobre fons blanc. L'àmbit estava pavimentat (BARRAL, 1978, núm. 75) per un *opus signinum* rosat exceptuant un petit passadís d'*opus signinum* amb teselles blanques i negres.

Testimonien la tercera habitació una paret amb restes de pintura de color roig pompejà i negre, un mosaic en blanc i negre (BARRAL, 1978, núm. 73) i un fragment de fust de columna trobat sobre el mosaic.

Ultra els tres mosaics esmentats, se'n localitzaren altres dos (BARRAL, 1978, núm. 72 i 74). Un d'aquests (BARRAL, 1978, núm. 74) correspon a un mosaic de teselles blanques al qual s'arribava baixant una escaleta de dos graons amb revestiment de marbre blanc i un paviment d'*opus spicatum*. I en una de les parets, conservada en més d'un metre d'alçada, es trobà un mosaic mural blanc i negre, on es representen les juntures dels carreus propis de l'*opus quadratum*.

També cal esmentar les troballes disperses d'elements arquitectònics decoratius, com plaques de marbre, motlures i dos capitells corintis (un conservat al Museu Municipal del Masnou); elements arquitectònics relacionables amb uns banys amb calefacció, com fragments de canonades d'hipocaust, de *tegulae mammatae* i de tègules amb pius foradats; diversos fragments de pintures murals i d'estucs tant amb dibuixos com llisos; restes d'escultura en marbre i terracota; un fragment de placa de marbre motllurada amb la inscripció [---]JA / [---]JY / [---]JY ; objectes en bronze –entre els quals destaca un segell amb anella de subjecció al darrera que presenta la llegenda: P(ubli) · VALERI / EVRYALI -, un tampó de coure amb la marca T Q ANTIQ · / CAPITONIS, una moneda d'*untikesken* i una altra de Constanci, i un bocí d'estuc amb una inscripció pintada (CVM...BABYLONI...PETRA...PESSARVM ASYRI...IONI...CHALDEI...), que s'interpreta com a inscripció parietal, que devia pertànyer a una escena pintada, possiblement de caràcter mitològic.

La part rústica de la vil·la, al nord-oest del jaciment, incloïa estructures per al desenvolupament d'activitats agrícoles, potser relacionades amb el conreu de vinya i/o olivera, i industrials, vinculades a la producció de ceràmica.

Testimonien les tasques agrícoles de la vil·la: un conjunt d'habitacions disposades en línia i un altre àmbit, que haurien pogut funcionar tancant un espai on es van localitzar tres dòlia; restes de dòlia; sis dipòsits, dos dels quals estaven superposats entre si, i un altre que ho estava a una conducció. També s'hi va trobar un angle d'una paret amb l'interior enlluït, fragments d'*opus signinum*, elements de molí i contrapesos d'una premsa.

Tres forns, tres abocadors ceràmics (un dels quals va aparèixer gairebé ple d'àmfora Pascual 1 amb marques de terrisser: cercle compartimentat amb sis radis, L i un aspa incisa; i un segell de tegula) i un dipòsit d'àmfores, palesen la producció de ceràmica que es portava a terme a l'establiment.

Poden relacionar-se amb una necròpoli tardana de la vil.la dues tombes (una de tègules i una cista) localitzades a tocar de la finca de Cal Ros i també les notícies sobre monedes del baix imperi trobades a enterraments.

El material ceràmic documentat -una part del qual es conserva al Museu Municipal del Masnou- el configuren àmfores, dòlia, tègula, fusaioles, pesos de teler, ceràmica de cuina i comuna africana, roig pompeïà, ceràmica ibèrica, llànties (una amb marca *SEB* o *SER*), ceràmica grisa de la costa catalana, parets fines, i també campaniana A i B, TS itàlica, sud-gàl.lica, hispànica, africana A, *lucente* i africana D. Cal destacar l'elevat percentatge de campaniana A seguit, en molt menor mesura, pel de TS africana A.

El moment inicial de la vil.la pot establir-se al s.II aC atenent, d'una banda, l'elevat percentatge de campaniana A que apareix al conjunt del jaciment i les formes del material i, d'altra banda, el sondeig que va permetre datar estratigràficament un dipòsit, bó i convertint-lo en testimoni d'una primera fase constructiva.

Nivells amb abundants fragments de ceràmica ibèrica i campaniana havien portat Serra Ràfols a pensar en l'existència d'un hàbitat ibèric sota la vil.la però, tal i com assenyala Prevosti, tot allò documentat pot ser simplement republicà.

La vil.la va viure activament des del s.II aC fins al baix imperi segons palesen la ceràmica, la datació de diferents elements arquitectònics i l'estratigrafia documentada en zones puntuals.

Pel que fa als elements arquitectònics, es compta amb un capitell corinti datat de la primera meitat del s.I dC, amb uns mosaics datats de la segona meitat del s.II dC o primer quart del s. III dC, amb d'altres datats de la primera meitat del s.IV dC, i amb un capitell corinti que podria ser de la primera meitat del s. V dC.

Les excavacions dels darrers anys han evidenciat una seqüència estratigràfica, no relacionada amb estructures, que comprèn des de finals del s.I dC fins a la primera meitat del s.III dC i la trinxera de fonamentació d'un mur que testimonia remodelacions cap a finals del s.III dC.

ANÒNIM, 1900, 282-288; PELLICER, 1900, 47-48; ANÒNIM, 1901, 101-102; CASSADES, 1901, 34-38; PELLICER, 1902, 48-49; CARRERAS CANDI, 1904, 25-29; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 129-130; SERRA RÀFOLS, 1946; SERRA RÀFOLS, 1962, 257-258; BARRAL, 1978, 91-95, làm. LII-LIV, CVII (3); PREVOSTI, 1981b, 59-84, fig.35 (2-4),36-38 (1-8), làm XVI-XVII(1); AA.VV., 1985, 18-22; PREVOSTI-SANMARTÍ-SANTACANA, 1987, 89, fig. 36; JÀRREGA, 1987, 246-249; MARQUÈS, 1989; BURÉS-MARQUÈS, 1990; BURÉS-MARQUÈS, 1991, 115-118; OLESTI, 1995, 408-409; MAYER-RODÀ, 1996, 319-322, fig. 10-12; IPAC, Maresme.

Sant Jeroni de la Murtra (Badalona)

X: 434935.12/ Y: 591342.88

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -500/ -300; Cronologia final: 75/ 200

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Preromana:CER Romana:ERU
Tipologia per períodes: s. II d.C:ERU
Elements: EPI SIG

Al monestir de Sant Jeroni de la Murtra, situat a la part alta de la vall de Pojà i al nord del turó de l'Espirai, i als seus encontorns, s'hi han documentat restes antigues.

Cal destacar la troballa d'una inscripció funerària al monestir, que avui dia es troba perduda: *DEIS · MANIBUS / C(ai) · PICARII · C(ai) · F(ili) · PUB(ilia tribu) · NOVATI/HVIC · ORDO · B<A>ETULON(ensium) · LOCUM SEPVLTVRAE · EIVS · IMPENSA / FVNERIS · PVBLICA · ET OMNES / HONORES · DEDIT · C(aius) · PICARVS / H(oc) · M(onumentum) · H(eredem/-est) · N(on) · S(equetur) · N(ec) · L(ocum) · S(epulturae) ·*

Guitart la fa procedent de Baetulo, però l'IRC, per diverses raons, en descarta la procedència badalonina.

També s'hi van trobar restes d'un *opus signinum*, dues monedes romanes (una de Tiberi i l'altra de Magne Màxim) i d'entre la ceràmica, s'hi va recollir ceràmica àtica, campaniana A, B (Lamb.5), imitacions de campaniana, ceràmica ibèrica comuna i pintada, TS itàlica (Goud. 6a, 33 –amb la marca: *TI[...]*), TS sud-gàllica (Drag.24/25), TS hispànica (Drag.29, 36, 37), ceràmica vidriada romana i àmfora.

El conjunt de les restes documentades, ens remetent a la possible existència d'un establiment rural que va perviure entre l'època republicana i l'època altimperial romana, amb un possible precedent ibèric, segons indica la ceràmica àtica documentada.

MARCA, 1688, llibre II, cap. XV, 159-160; GUITART, 1976, 42; CUYÀS, 1977, 338; RIO- MIRANDA - DE LA PINTA, 1979, 47; PREVOSTI, 1981a, 49-51, fig. 2 (7-9), lám. I; DE LA PINTA, 1989; ILER, n.6326; CIL II, n.4611. IRC I, 199;

Sentromà, Can (Tiana)

X: 438129.66/ Y: 592732.85

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -150/ -25; Cronologia final: 500/ 620

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Republicà:CER Augustià:ERU Juli-Claudi:ERU

Flavi:VIL s. II d.C:VIL s. III d.C:VIL Baiximperial:VIL

Elements: DIP EPI ESC FOR MOS NEC SIG TER TOR

Al mas de can Sentromà, situat a uns 150 m del km.3'7 de la carretera de Badalona a Mollet, a tocar el vessant oest de la riera de Montalegre, al fons d'una petita vall formada per aquesta, amb el turó de Sant Bru al nord i una àmplia vista en direcció sud cap al mar, trobem les restes d'una vil· la romana.

Les primeres notícies daten del setembre-octubre de 1931, quan en fer unes reformes al celler del mas, es trobà una escultura que representa un Hermes-Pan. Però no serà fins el 1934 que casualment es descobriren restes estructurals i començaran les excavacions. En una primera etapa fou el seu descobridor, Epifani de Fortuny, qui

s'encarregà de dirigir-les, fins que entre 1953-1965 se'n feu càrrec J.Mª Padrós. Entre 1965-1966 seran dirigides per J.González i després entre 1967-1969 per J.Guitart. Finalment, el 1982, J.Mª Gurt, començà nous treballs de reexcavació i sondeig, que acabaren el 1984. D'entre les nombroses publicacions cal destacar-ne algunes, com els resultats sobre les campanyes de 1967-1969 de J.Guitart (1970), l'obra de M.Prevesti, un estat de la qüestió d'E.Subías i l'estudi sobre les tasques productives de la vil·la de J.Mª Gurt i F.Ferrando.

Les restes –la majoria de les quals es poden encara observar – testimonien la *pars rustica* i la *pars urbana* de la vil·la.

De la *pars rustica*, se'n ha documentat un pati central a l'entorn del qual s'organitzaven diverses estances sobre diferents terrasses per salvar els desnivells. Al N trobem una fila de nou habitacions (d'entre 6 x 2'5 m i 6 x 5 m) pavimentades amb *opus signinum* o terra, destinades a l'emmagatzematge, excepte una on es trobà un doble dipòsit relacionat amb la producció del vi. El desnivell amb el pati es salvava mitjançant unes escales. Al NE del pati hi ha uns dipòsits i un petit recinte. Un altre dipòsit i unes habitacions n'ocupen la meitat de la part E i l'altra meitat sembla ser que correspondria a l'entrada de la vil·la. A la paret que tancava el pati pel S, s'adossaven vàries estances: una era destinada a magatzem i una altra presentava filades de sitges aliniades que després foren substituïdes per dòlies. En una etapa posterior, en aquesta zona SE, es construï una gran nau rectangular (13 x 5 m), amb un paviment de pedres posades de cantó, interpretada com una estança subdividida mitjançant un pis de fusta que, possiblement, devia acollir un estable per a bestiar i un magatzem de gra. A l'O de la nau hi havia més habitacions, entre aquests dos àmbits un espai que comunicava amb el pati i a la paret N de la nau s'hi adossaven tres habitacions: la de l'E tenia un paviment d'*opus signinum* amb un lleuger pendent que anava a parar a un petit dipòsit i un carreu característic per l'encaix d'una premsa, i a la de l'O hi havia una sitja. També poden relacionar-se amb aquesta *pars rustica*, les notícies d'un forn circular proper, en direcció a la Cartoixa de Montalegre.

Cal identificar la *pars urbana* de la vil·la amb la zona O del jaciment, on s'aixeca la casa actual: s'hi han recollit nombroses tesselles de mosaic; a l'angle SO s'ha documentat una habitació amb hipocaust, que podria correspondre al *caldarium* i l'*apodyterium* dels banys de la vil·la i, a més, es trobà un fragment de mosaic de tesselles blanques i negres *in situ* sota la capella romànica.

També es van trobar dos enterraments tardoromans de tègules, al pati de la casa actual.

Entre els materials més rellevants hi ha una escultura de marbre blanc (19 x 14'5 x 7'1cm), que representa el cap d'un Hermes-Pan, molt desgastada i amb les banyes trencades, amb una cronologia de principis del s.V dC, conservada al museu de can Sentromà. També es documentà un fragment central d'una placa de marbre blanc (13 x 15 x 4'5 cm) amb la inscripció: [---] *MO* o *OV* [---], que podria correspondre a una placa funerària que hagués format part d'un considerable monument. A més, es trobaren 39 monedes de bronze datables entre l'època de Claudi II (268/270 dC) i la de Julià (360-363 dC), totes de seques de fora d'Hispania, un anell amb la figura de la deesa *Niké* i objectes de bronze (una sivella de cinturó, botons i anells). Són remarcables altres materials relacionats amb la zona productiva, com alguns instruments de ferro: un podall, una falç, un martell i una ganiveta de sabater.

Del material ceràmic, es documentaren residualment fragments de campaniana A tardana, campaniana B i B-oïde. També trobem TS itàlica (amb les marques: *CRAS*, *CN · ATE(ius) ·*, *CRESTI*, *T · R(u)F(renus)*, i *NACES*), TS sud-gàlica (amb les marques de la Graufesenque: *OF · IN(genuus)*, datada en època de Tiberi-Neró i *C · VAL(erius) ·*

[.....], datada en època Flàvia; *OF SABI(nus)* i [.....] *F* [.....]), TS *marmorata*, TS hispànica, TS clara B, TS africana A, C i D, TS *lucente*, TS paleocristiana, ceràmica tipus Sentromà, vidriada romana, parets fines i ceràmica comuna grisa, de vernís roig pompejà i de cuina africana. Cal esmentar les dòlies i el material amfòric, d'entre el qual destaquen envasos itàlics (Dres.1B), locals (Pascual 1, Dres.2/4), bètics (Dres.20, Dres.7/11, Dres.14 i Beltrán II) i africans (Keay III, IV, XXIV B, XXXIII, XXXV, LIII, LXII).

Les primeres estructures, que evidencien un establiment rural dedicat a l'explotació agrícola, han estat datades a través de registre estratigràfic de principis del s.I dC, malgrat que hi han indicis ceràmics (campaniana A tardana, B, B-oïde i àmfora Dres.1B itàlica) sobre l'existència de precedents. L'assentament viurà un moment d'auge des de finals del s.I dC –moment pel qual es documenta un magatzem ple de sitges (90/100 dC), després substituïdes per dòlies (100/130 -150 dC)- i fins la segona meitat del s.II dC: aleshores es reestructurà tota l'àrea i es construí la gran nau. Però a la primera meitat del s.III dC, la zona quedà completament abandonada llevat de la gran habitació, fins que a finals s.III i IV dC es produí una revifalla que suposarà l'època més brillant de l'establiment: es reaprofità la gran nau, es construïren noves habitacions amb instal·lacions productives (premses) a la zona sud i s'aixecaren els banys. La zona nord també fou objecte de reformes a les darreries del s.IV dC.

Durant la segona meitat del s.IV-V dC, la gran nau començà a ser utilitzada com a escombrera i la zona nord va ser abandonada. Tanmateix, la troballa de ceràmica TS africana D sense context podria indicar una pervivència fins al s.VI dC, moment pel qual també trobem documentades dues tombes de tègules. D'aquest darrer moment (s.V-VII dC), s'identificaren tres habitatges a la part alta i tres més a la part baixa fets de pedres, fang i encanyissats. Podria ser que aquest jaciment no fos mai abandonat completament: can Sentromà és un clar exemple de continuïtat de l'hàbitat fins a l'actualitat, com evidencien estructures (una capella romànica (1068) i una torre de fortificació circular) i documents medievals (que parlen de l'establiment rural de *Sancti Romani*) i també estructures modernes i contemporànies.

Malgrat la distància de *Baetulo* (3 km) la vil·la devia estar estretament vinculada al mercat de la ciutat, a causa de la gran producció vinícola en algunes de les seves etapes. A part de l'explotació de la vinya i producció de vi, l'altre producte bàsic explotat era el cereal. També es va documentar una premsa que podria ser d'oli, però la presència d'àmfores oleàries bètiques i les reduïdes proporcions del dipòsit, indicarien una producció secundària per l'autoconsum. L'establiment en aquest indret (amb bons condicionants ecològics i geogràfics: abundant aigua, clima, fertilitat del terreny) degué permetre el desenvolupament d'una activitat econòmica agrària molt rendible i de llarga durada. Estaríem, a partir del s.I dC i sobretot en el baix Imperi, davant d'una vil·la romana benestant, autosuficient, que podríem pensar que era el centre d'una propietat territorial mitjana-alta.

CUYÀS, 1931, 6-7; FONT I CUSSÓ, 1935, 7; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 213; FORTUNY, 1954-1955; FORTUNY, 1957; ARRIBAS, 1963, 199,202; MEDICO POVEDA, 1963, 45-47; RIBAS, 1965, 168-169; CUYÀS, 1966, 8; GUITART, 1969, 4-5; PADRÓS, 1969; CAMPO, 1970, 26-27; GUITART, 1970, 111-165; SANAHUJA, 1971, 76, fig.17 (2), 23 (4); ARMENGOL, 1972; GUITART, 1972, 57; ALBERT, 1973, 17; CAMPS-CATALÀ, 1973, 224; ALMUZARA, 1974, 57-61; GUITART, 1974, 59-68; RIBAS, 1975, 119-120; CUYÀS, 1977, 347-348; CUYÀS, 1978, 63; M.,

F, 1978, 19; BARRAL, 1978, 90-91; GORGES, 1979, 223-224; PREVOSTI, 1981a, 189-196, làm.VII-IX; AA.VV., 1982, 139; FERNÁNDEZ CASTRO, 1982, 136-138, fig.64-65; FERNÁNDEZ CASTRO, 1983, 580-581, 590-591; SUBÍAS, 1985; GURT-FERRANDO, 1987, 189-198; AA.VV., 1990, 335; GURT, 1993, 171; IRC I, 129, làm. XLIII; IPAC, Maresme.

Serra, Can (Alella)

X: 441702.66/ Y: 594390.77

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Alt imperi (indefinit):ERU

Elements: SIG

En un camp amb força pendent entre el bosc de pins per sobre de can Serra i el camí, es documentaren murs amb tècnica constructiva ibèrica i restes d'*opus signinum*.

Entre el material ceràmic trobat hi destaquen ceràmiques fines com campaniana i TS, i també ceràmica ibèrica, tègula i dòlia, tot conservat al Museu d'Alella. En conseqüència, es tractaria d'un establiment rural que devia començar a funcionar en època republicana i que va continuar almenys a l'alt imperi.

PREVOSTI, 1981b, 46; AA.VV., 1993, 168; OLESTI, 1995, 412; IPAC, Maresme.

Serreta, La (Alella)

X: 441358.76/ Y: 592430.87

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER ? Alt imperi (?):VIL ? Baix imperi (?):VIL

Elements: ESC MOS

Al turó de la Serreta, a la vinya i hort del mateix nom, al carrer Ponent on avui hi ha la zona esportiva de can Teixidó, s'hi ha trobat material divers: fragments d'àmfora, fragments de mosaic amb tesselles de marbre, una terracota representant un déu lar, i material ceràmic ibèric com àmfores, ceràmica comuna a mà i torn i grisa de la costa catalana, tot conservat al Museu Municipal del Masnou.

L'entitat del jaciment és dubtosa; podria formar part d'una vil·la, relacionada amb les troballes al vessant est del mateix turó (Carrer Catalunya i Bell Resguard).

GALERA-ARTÉS, 1975, 21, 21-A; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 78; OLESTI, 1995, 410; IPAC, Maresme.

Sorreres de can Zam (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433385.21/ Y: 589784.8

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

Prop de la masia de can Zam, entre l'avinguda Pallaresa i l'Institut d'Educació Secundària "Puig Castellar", s'hi varen trobar una falç de ferro i material ceràmic romà rodat.

SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 179-180; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 64-65; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 1.

Sors, Can (Alella)

X: 442084.43/ Y: 592793.89

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Baiximperial:CER

A sobre del carrer Mediterrània, a can Sors, en fer uns rebaixos del terreny, es van trobar un fragment de TS africana D amb una creu estampada, fragments de ceràmica comuna, d'àmfora, de tègules i una pedra de molí, tot conservat al Museu Municipal del Masnou.

RIBAS, 1975, 98-99, fig. 46; GALERA-ARTÉS, 1975, 21-A; PREVOSTI, 1981b, 47, fig. 34 (1); IPAC, Maresme.

Sota el turó de can Gallemí (Santa Maria de Martorelles)

X: 437866.99/ Y: 596880.7

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: NEC. Tipologia per èpoques: Tipologia principal: SIT. Tipologia per èpoques: Romana:NEC Romana:SIT

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:SIT

A la part baixa del turó de can Gallemí, on es forma un coll amb un altre turonet –en el qual s'aixequen les cases i la parròquia del poble- es trobà un camp de 14 sitges (relacionat amb el poblat) i diversos enterraments romans, corresponents, probablement, a la necròpolis d'algun establiment romà proper.

Entre els materials trobats cal destacar la ceràmica ibèrica comuna i pintada, ceràmica romana indeterminada i fragments de ferro.

CUYÀS, 1957; CUYÀS, 1976, 206.

Submarí, El (Badalona)

X: 434829.32/ Y: 587901.14

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIL Baiximperial:VIL

Elements: ARQ DIP ESC FOR NEC SIG

Als antics terrenys ocupats per les bòbiles del Submarí i la d'en Lleal, prop de la Torre Mena, avui totalment urbanitzats, entre els carrers Tarragona, Reus, Pompeia i la plaça de Trafalgar, s'hi van documentar les restes d'una vil·la romana.

De la zona industrial de l'establiment s'hi va detectar un paviment d'*opus signinum* de 3'5 m de fons, 2 m d'amplada i uns 0'40 m de gruix, identificat com un *lacus*, alguns forns de ceràmica, dues pedres de molí, un abocador amb deixalles domèstiques, i també restes de parets i fonamentacions.

En canvi, de la *pars urbana* de la casa, no s'hi van trobar estructures i només s'hi van poder documentar alguns vestigis que n'assenyalen l'existència, com un fragment de columna llisa, i alguns carreus ben escairats (un dels quals presentava decoració vegetal).

Un altre element que indica el luxe de l'assentament és un fragment de tapadora d'un sarcòfag feta de marbre blanc, amb la representació d'una part de l'escena dels tres hebreus al forn de Babilònia, que es conserva al Museu Municipal de Badalona. També s'hi van trobar diversos enterraments; en destaca un amb forma de caixa, fet amb lloses, una de les quals, actualment perduda, duia una inscripció.

Entre el material, destaquen fragments de TS, ceràmica comuna, àmfora (romana, púnica), tègula, dòlia, vidre policromat i restes de fauna.

Aquest conjunt de vestigis fa pensar en l'existència d'una vil·la romana d'època imperial, amb una zona de necròpolis. El fragment de sarcòfag, remet a una cronologia baiximperial.

MARTÍN ALBERÓ, 1927; SERRA RÀFOLS, 1928, 24; MARTÍN ALBERÓ, 1932b; MARTÍN ALBERÓ, 1932a; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 51-52; VAELLO, 1963; GARCÍA BELLIDO, 1963, 193-

196; RECIO, 1969, 112; ESTRADA, 1969, 26; SOTOMAYOR, 1973, 102, làm. X(fig.40); GUITART, 1976, 167-168, làm. XLV(1); CUYÀS, 1977, 335; PREVOSTI, 1981a, 119-121; PREVOSTI, 1982a; PROG.ARQ.URB., 1996, n.2.

Sud de can Daniel (Badalona)

X: 436090.03/ Y: 589952

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Flavi:CER s. II d.C:CER

En una àrea situada entre els torrents de Sant Jeroni i el de Batllòria, al sud de la masia de can Daniel, entre els núm. 50-58 del carrer del camí de Sant Jeroni, s'hi documentà una concentració de material ceràmic: TS sud-gàl.lica, forma Drag.37, i ceràmica comuna romana i africana.

Un sediment argilós de gran potència i el fet que els camps no hagin estat objecte de transformacions antròpiques modernes, fa pensar en l'ocultació d'altres restes arqueològiques.

CARRERAS-GURRI-PALET, 1990a, n.1.

Sunyol, Can (Badalona)

X: 435879.95/ Y: 589550.94

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: SIG

A la zona compresa entre la rambla de Sant Joan, el passatge del riu Fresser i l'avinguda Puigfred, al vessant oest del torrent de la Batllòria, on hi havia l'antiga masia de can Sunyol i durant l'enderrocament d'aquesta, es van observar entre els seus fonaments, restes de parets, d'uns paviments d'*opus signinum* i d'altres materials romans, que a l'actualitat resten perduts.

Aquests vestigis, podrien correspondre a un assentament rural d'època romana.

PREVOSTI, 1981a, 138-139; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990a, n.7;
PROG.ARQ.URB., 1996, n.12.

Teixidó, Can (Alella)

X: 441699.5/ Y: 592120.95

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -100/ -30; Cronologia final: 380/ 475

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU Augustià:ERU Juli-Claudi:ERU

Flavi:ERU s. II d.C:ERU s. III d.C:ERU Baiximperial:ERU

Elements: DIP

Al costat dret de la riera del Cementiri, a la part baixa del turó de la Serreta, entre el Masnou i Alella, als camps de la masia de can Teixidó, s'han anant fent troballes casuals i també es realitzaren excavacions arqueològiques el 1960. Dins del mar, a uns 25 metres de la platja es va trobar un cep d'àncora romana de plom, no conservada.

Durant les excavacions es localitzaren restes de murs que formaven dues habitacions. La primera estava estucada interiorment i al centre hi havia un gran dipòsit excavat al subsòl, revestit amb estuc i amb els vèrtexs rodons, mentre que l'altra habitació era molt més petita.

També destaquen materials com un punxó i agulles d'os, un ganivet, una fulla de falç, una sivella i claus de ferro, un pes de teler i tres motlles d'esculturetes (una de les quals sembla representar un déu lar o un Pan) i una moneda d'*eusti*.

Però sobretot trobem ceràmica: comuna i de cuina, ceràmiques fines (campaniana B, TS itàlica (marca: *LVCIF(er)* / *LVCRET(ius)*), procedent de la Vall del Po), TS sud-gàl·lica (marques de la Graufesenque: *VOLV(s)* o *VOLV(sus)*), datada en època de Tiberi-Claudi i *CR / ESTII*, del taller de *Crestio* o *Crestus* d'època de Claudi-Vespasià), TS hispànica (marca: *OF · VA(lerius)*: *PA(ternus)*), procedent dels tallers de *Tritium Magallum* (La Rioja), TS hispànica tardana, i TS africana A, C i D), àmfora i tègula. Aquests materials es troben conservats al Museu Municipal del Masnou.

Estem davant d'un establiment rural dedicat a tasques industrials que devia començar a finals del s.II aC-principis del s.I aC i que tingué una llarga ocupació amb gran intensitat als segles I-II dC. El final de l'assentament es situa al s.V dC, fet que es pot precisar gràcies a la troballa d'un fragment de TS africana D, forma Lamb. 53.

RIBAS, 1975, 98, fig. 45; PREVOSTI, 1981a, 233-243; AA.VV., 1985, 18.

Torre Pallaresa (Santa Coloma de Gramenet)

X: 534889.35/ Y: 590774.35

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER s. II d.C:CER s. III d.C:CER

Elements: EPI

La masia de Torre Pallaresa –situada entre les rieres de can Zam i de Sant Jeroni- presenta reaprofitada en una paret una làpida funerària romana de marbre blanc de 0'58 m d'alçada i 0'29 m d'amplada amb la següent inscripció:

MEMORIAE / VALENRIAE / MODESTINAE / QUAE VIXIT AN(nis) / XXIII
M(ensibus) III D(iebus) XXVII, / CAECIL(ius) / POLYCHRONIVS / ET AVRELIA /
PRIMITIVA / FILIAE / KARISSIMAE .

Com va indicar Hübner, aquesta procedeix de Tarragona i la seva cronologia se situa entre finals del s.II dC i el s.III dC.

L'entorn de la finca ha proporcionat restes en superfície de ceràmica ibèrica, campaniana, TS, tègula i dòlia.

CIL II, 1869, 4412; GRAS, 1879b, 154-155; SOLER, 1890, 38; SERRA RÀFOLS, 1928, 23; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 50-51; DURÁN I SAMPERE, 1949, 15-18; VAELO-VICENTE, 1962; ALFÖLDY, 1975, 683; GUITART, 1976, 47-48; PREVOSTI, 1981a, 43-44; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 59; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 12; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Torre Tabernera (Vallromanes)

X: 440452.37/ Y: 598270.6

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -220/ -50; Cronologia final: -100/ -30

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU

Elements: BOB EPI FOR

Entre la riera de Vallromanes, a l'est, i el turó de Sant Miquel, a l'oest, prop de la casa de Torre Tabernera (mansió dels Montornès reformada el 1774 i actual seu del club de golf) i en diferents punts dels marges del camí antic de can Corbera al Castell de Sant Miquel –en una zona actualment urbanitzada- s'han localitzat restes antigues.

Es documenten, prop de can Giró, una habitació formada per murs de pedra seca de 5 x 4m, un conjunt de sitges excavades al sauló, un forn de doble cambra i ceràmica superficial.

D'entre el conjunt de materials mobles, cal destacar tres tesselles d'un mosaic, fragments d'un molí de mà i una àmfora itàlica (Dres.1) –conservada al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona- amb marca pintada de color vermell:

L· CAE(cilius) L· AVR(elius) CO(n)S(ulibus) / RV(bellum) ZAN(cleani).

La primera línia correspon al nom de dos cònsuls de l'any 119 aC; la segona, podria indicar un tipus de vi: *Rubellum* (vi rosat) i la seva procedència *Zancleani* (Messina) i la tercera és il·legible. També comptem amb ceràmiques fines (campaniana A i les formes Lamb.1, 3, 5 i 8 en campaniana B), ceràmica ibèrica (a mà, amb decoracions de cordons, i a torn: àmfora i *kalathos*), ceràmica grisa de la costa catalana, comuna itàlica, àmfora, tègules i ímbrex, que es conserven al Museu de Granollers.

Ens trobem davant d'un assentament rural romanorepublicà amb una vida entre el s.II aC i el s.I aC, però probablement amb uns precedents ibèrics.

ESTRADA I GARRIGA, 1955, 17; ESTRADA I GARRIGA, 1965; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 157, 183; ROVIRA-PASCUAL, 1970; NOLLA, 1976, 221-227; BARRAL, 1978, 95; SANMARTÍ-BARBERÀ, 1984; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 81; IPAC, Vallès Oriental.

Torrent d'en Corbatera (Santa Coloma de Gramenet)

X: 434138.4019/ Y: 590313.0064

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Alt imperi (indefinit):CER

Entre el carrer d'Almogàvers, la riera de can Calvet i el torrent d'en Corbatera, a les proximitats de la clínica mental i on hi havien les vinyes de la masia de can Calvet, s'hi va recollir una pedra de molí de gres, i material ceràmic superficial (tègules, dòlies, TS, àmfores romanes i ceràmica ibèrica).

MARTÍNEZ HUALDE, 1963; ESTRADA I GARRIGA, 1969, 27; PREVOSTI, 1981a, 42; SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 182; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 9; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Torrent de la Font (Badalona)

X: 436782.88/ Y: 590934.76

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:CER

A la zona actualment ocupada per un polígon industrial, compresa entre el turó de l'Enric i les avingudes Joan d'Aústria, Conflent i Cerdanya, s'hi va trobar en superfície ceràmica comuna ibèrica, campaniana B, ceràmica comuna tripolitana i àmfora itàlica.

CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.21; IPAC, Barcelonès.

Torrent de les Bruixes (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433885.68/ Y: 590547.65

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; julioclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -500/ -300; Cronologia final: 150/ 225

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Preromana:EIB Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric:EIB Republicà:ERU Augustià:ERU Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU s. III d.C:ERU

Elements: DIP FOR

A l'àrea compresa pels carrers Garcilaso de la Vega, av. Primavera, av. Castella, carrer Extremadura, el torrent de les Bruixes, carrer Letamendi, Pedrera d'en Mas i inici del carrer Almogàvers –on hi havia les vinyes del Sol i d'en Martí- des dels anys cinquanta s'han fet troballes de restes antigues, però fou durant els setanta, que s'excavà un camp d'un es 11 sitges. També s'hi han documentat un dipòsit rectangular (de 0'60 x 0'50 m) fet de tègules i ímbrex, un abocador i un forn de ceràmica de planta quadrada.

Dels materials trobats, destaquen una pedra de molí, pesos de teler i fragments de vidre. Comptem amb ceràmica àtica de figures roges i de vernís negre, una urna ibèrica d'orelletes, campaniana A i imitacions (Lamb.36), campaniana B i imitacions, parets fines, ceràmica ibèrica pintada, ceràmica ibèrica i romana comuna, TS itàlica, sud-gàl.lica (Drag. 24/25), hispànica, africana A (Hayes 23) i C, i àmfora tripolitana.

Les restes esbossen un assentament rural romà que continuà una precedent ocupació ibèrica. Els moments inicials del jaciment s'emmarquen en l'ibèric ple, en el s.IV aC o, tal vegada, en el s.V aC, segons indica una sola sitja que contenia l'esmentada urna i ceràmica àtica de figures roges. Una segona fase d'època republicana és testimoniada per les altres deu sitges, que contenien farriments datables entre el s.II aC i mitjan del s.I aC.

El material imperial d'un estrat proper al conjunt de sitges, permet inferir que l'ocupació devia continuar, sense interrupcions, fins el s.III dC.

MARTÍNEZ HUALDE, 1960-1961; MARTÍNEZ HUALDE, 1962b; MARTÍNEZ HUALDE, 1963; ESTRADA I GARRIGA, 1969, 27; PREVOSTI, 1981a, 37-42; SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1982, 181; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 58, 62-64; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 10; IBÀÑEZ BERRUEZO-MARTÍNEZ HUALDE, 1991; GILI-RIGO, 1992c, 113-114; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Torrent de Sistres (Alella)

X: 441231.39/ Y: 592934.93

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; julioclaudi: -1; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: TRS. Tipologia per èpoques: Romana:TRS

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:TRS Augustià:TRS Juli-Claudi:TRS

Elements: ABO FOR

En construir-se l'autopista A-19, al seu pas per Alella, a l'oest del torrent de Sistres, van aparèixer restes d'un forn, fragments d'àmfora amb marca de terrisser al pivot i una sitja amb materials entre els quals hi ha diverses ceràmiques de tradició ibèrica, de parets molt fines, i àmfora: fragments trencats, desferres de forn i dues peces de cos sencer sense coll ni nanses, una plena de calç, que semblen correspondre a la forma Dres.1 i Dres.-Pascual 1. Part d'aquest material es conserva al Museu Municipal del Masnou. Amb una cronologia, donada per les àmfores, que s'estén entre el s.I aC i mitjans del s.I dC, les restes podrien estar relacionades amb la *pars rustica* de la vil·la romana d'Alella-Autopista, situada molt aprop d'aquí.

PREVOSTI, 1981a, 231-232.

Torrent de Sistres-desguàs riera d'Alella (Alella)

X: 442010.66/ Y: 592478.06

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ESC. Tipologia per èpoques: Romana:ESC

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:ESC Flavi:ESC s. II d.C:ESC s. III d.C:ESC

Al final del torrent de Sistres, tocant al desguàs amb la riera d'Alella al costat del camp de futbol del C.D. Masnou (molt a prop d'on es va trobar el braç referit anteriorment), fou trobat un cap femení de marbre blanc, de 9 x 8 x 6'5 cm, amb els trets facials molt desfigurats i una cinta cenyida al cap que li agafa els cabells que formen com una corona que surt per sobre el front i les orelles i es recullen després al darrera. És d'època romana, probablement altimperial o del segle III dC.

PREVOSTI, 1981a, 243, làm. 15 (2).

Torres, Can (Sant Fost de Campsentelles)

X: 435336.55/ Y: 595463.07

Època: 1

Períodes:ibèric: -1; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Preromana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric:CER

A la vinya d'en Josep Solsona, situada al vessant O del turó de Sant Cebrià de Cabanyes entre l'ermita homònima i can Torres, foren trobats en superfície fragments de ceràmica feta a mà –alguns amb decoració de cordons- que podrien correspondre al bronze final o l'ibèric antic.

ESTRADA I GARRIGA, 1955, 13; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 147, 178; IPAC, Vallès Oriental.

Travessia de la Ciutadella (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433990/ Y: 589685

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Republicà:CER

A la confluència dels carrers de Ciutadella i Pere Benet, es trobà un as ibèric de bronze, amb un cap masculí a l'anvers, i al revers, un genet amb llança i la inscripció en caràcters ibèrics d'*Ituro*, datable entre els s.III-II aC.

SECCIÓ D'ESTUDIS DEL CEP, 1983-1984, 273; MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 62.

Trencalòs, Can (Badalona)

X: 437606.65/ Y: 591204.69

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Baiximperial:ERU

Elements: SIG

A l'antiga masia de can Trencalòs, actualment enrunada, tocant el costat est de la riera de la Conreria o de Montalegre, s'hi van realitzar intervencions arqueològiques que van permetre excavar diverses habitacions relacionades amb produccions industrials no determinades.

La ceràmica identificada, consisteix en TS africana D i imitacions de TS africana del mateix tipus que les trobades a can Sentromà.

Els vestigis documentats podrien correspondre a la *pars rustica* d'una vil·la o a un establiment rural romà.

GALCERAN-ALMEIDA, 1971; PREVOSTI, 1981a, 176.

Túnel de Montgat (Montgat)

X: 440052.22/ Y: 590961.15

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: SIG

Al costat de la via del tren, a la sortida del túnel en direcció a Mataró, s'hi va trobar un paviment d' *opus signinum* i ceràmica indeterminada. És molt probable l'existència de més restes sota l'antic mas de can Alsina i la torre medieval encara conservada. Es tractaria d'un establiment rural, tal vegada relacionat amb el poblat del turó de Montgat atesa llur proximitat.

ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 143; PREVOSTI, 1981a, 216; OLESTI, 1995, 402-403; IPAC, Maresme.

Turó d'en Boscà (Badalona)

X: 436737.01/ Y: 591555.55

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -400/ -350; Cronologia final: -100/ -90

Tipologia principal: POB. Tipologia per èpoques: Preromana:POB Romana:POB

Tipologia per períodes: Ibèric:POB Republicà:POB

Elements: MUR NEC

Al turó d'en Boscà, situat entre la riera de Canyet i la de Pomar, a les darreres estribacions de la serra de Marina, van aparèixer restes d'un poblat ibèric, d'unes 2 Ha d'extensió.

És conegut d'ençà que Serra Ràfols en donà notícia el 1928, però les primeres excavacions no s'efectuaren fins els anys 30. Després es portaren a terme diverses campanyes arqueològiques durant la dècada dels 60, i no fou fins el 1979-1988 que una altra sèrie d'intervencions sistemàtiques, permeteren aconseguir un millor coneixement del poblat.

Fins al moment, s'ha documentat part del complex sistema defensiu, com una torre de planta rectangular amb una escala d'accés, una altra possible torre, circular, a la zona SO, i bona part de la muralla que envolta el poblat. A la zona E, s'hi van identificar restes d'un carrer amb escales –per salvar els desnivells del turó–, un sistema de murs de contenció que organitzava el poblat en terrasses, i diverses habitacions, algunes excavades a la roca natural. També s'hi van excavar tres sitges-abocadors, amb restes d'enterraments d'incineració en urnes, que foren interpretades com la necròpoli de l'establiment.

Entre el material moble significatiu, cal destacar el vas de les naus, una peça de ceràmica ibèrica grisa de la costa catalana, amb un grafit incís d'un vaixell. D'entre la ceràmica, es va recollir ceràmica àtica de figures roges (Lamb.21, 42, 43 i un *kylix*), i de vernís negre, ceràmica del taller de les Petites Estampilles (Lamb.27), del Taller de Roses (Lamb.25, 26, 27, 34 i 36), del taller de les formes 24/25B (Lamb.24/25B), del taller de NIKIA-IWN.C (Lamb.26), campaniana A (Lamb.23, 25, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 36 i Morel 68), campaniana B (Lamb.1, 3, 5, 6 i 7) i B-oid e emporitana (Lamb.1), ceràmica comuna ibèrica, àmfora itàlica (Dres.1) i tègula.

Les darreres excavacions permeteren documentar l'evolució d'ocupació del poblat: durant la primera meitat del s.IV aC, un període preurbanístic, sense restes estructurals, després una primera fase urbanística durant la segona meitat del s.IV aC, moment en què fou bastida la muralla. A la primera meitat del s.III aC, la segona etapa urbana, es construirà la torre rectangular adossada a la muralla. Després se succeïren diferents fases d'amortització del poblat: cap al primer quart del s.II aC, al principi de l'abandonament, es construïren les habitacions a la roca natural; durant una segona fase de decadència del poblat, a la segona meitat del s.II aC, s'enderrocà part de la muralla i s'amortitzaren la major part dels habitatges i les sitges, i finalment, s'abandonà progressivament l'establiment fins a principis del s.I aC.

El poblat ibèric del turó d'en Boscà –igual que d'altres com Burriac o el turó del Vent- s'originarà durant el procés d'estructuració tribal dels laietans, aproximadament, cap a la segona meitat del s.IV aC. Així es fomaren els nuclis bàsics de poblament (com el turó d'en Boscà) i es delimitaren les zones d'influència d'aquests. Després, a la primera meitat del s.III aC, i com un fenomen general a la zona laietana, es reestructurà el sistema defensiu del poblat. La repressió catoniana, de principis del s.II aC, no suposà la fi de l'assentament, sinó que provocà que a partir d'aquest moment, el turó d'en Boscà actués com a centre redistribuidor de les idees i productes itàlics fins que fou abandonat cap el -100/-90.

SERRA RÀFOLS, 1928, 24; MARTÍN ALBERÓ, 1930; FONT I CUSSÓ, 1933b; SERRA RÀFOLS, 1936, 49-50; SERRA RÀFOLS, 1942, 90-91; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 51; MARTÍN TOBÍAS, 1960; CUYÀS, 1962, 358; TRÍAS DE ARRIBAS, 1963, 159; MALUQUER DE MOTES, 1965; DE LA VEGA, 1966; BALDELLOU, 1969; PANO, 1970; JUNYENT-BALDELLOU, 1972; CUYÀS, 1976, 127-221; INSTITUT D'ARQUEOLOGIA I PREHISTÒRIA, 1979, 21; GURRI ROVIRA, 1979; LLEONART, 1980, 347; PREVOSTI, 1981a, 149-158, fig. 14-16, 17; AA.VV., 1982, 97, 100, 102; GUITART-PADRÓS, 1982; PADRÓS, 1982; BARBERÀ-DUPRÉ, 1984, 64; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 55, 59-60, 68, 77; CASTRO CUREL, 1986, 179; GUITART-PADRÓS, 1987; GUITART-PADRÓS-ZAMORA, 1988; PUJOL DEL HORNO, 1991, 22-24, 28; PALET, 1991, 119, 142; SANMARTÍ-SANTACANA, 1991, 132, 134, fig. 1(7), 10(5); GUITART, 1991; ZAMORA-GUITART-GARCIA, 1991; MIRET-SOTOMAYOR, 1993; SERVEI D'ARQUEOLOGIA, 1994-95; ZAMORA, 1996; PALET, 1997, 159, 161.

Turó d'en Seriol (Badalona)

X: 437912.05/ Y: 591525.58

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -100/ -30; Cronologia final: 200/ 250

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:ERU

Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU s. III d.C:ERU

Elements: DIP

Al peu del turó d'en Seriol, situat a la vessant E de la riera de Montalegre ja des de finals del s.XIX s'hi han fet troballes de restes antigues.

Després, cap el 1967, s'hi va portar a terme una excavació que va permetre documentar una habitació de planta quadrada de 6 m de costat, alguns paviments i dos dipòsits pavimentats amb *opus signinum*.

També cal destacar la troballa d'una moneda de *Germanicus* i *Drusus* i una tègula amb la marca: *L(ucius). I(?)*. *EREN(ni)V(s)*. La *I* podria ser una *H* transcrita malament i per tant la tègula podria haver estat fabricada per un dels nombrosos *Herennius* que apareixen documentats tant en marques de tègules com en *lateres*, i que segurament eren de procedència itàlica, malgrat que també se'n han identificat algunes a la Gàl.lia Narbonesa.

D'entre el conjunt de materials ceràmics, cal destacar la ceràmica campaniana B i imitacions, ceràmica grisa de la costa catalana, ceràmica de parets fines (Vegas 31, 32), TS itàlica, TS sud-gàl.lica (Drag.24/25, 27, 29). TS hispànica (Drag.15/17, 27, 29/37, 30, 33, 37), TS africana A (Lamb.1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 13, 18, 23, 40), ceràmica comuna africana i local (Vegas, 6, 15, 16, 31, 45, 48, 53, 63), ceràmica vidriada romana i llànties (Dres. 11, 20).

Aquests vestigis corresponen probablement a un establiment rural romà, proper a d'altres d'aquesta zona.

CIL XV-1, n.1178-1182, 2412; SOLER, 1890, 46; FONT I CUSSÓ, 1958; BLOCH, 1967, n.429; GUITART, 1969; CUYÀS, 1977, 331-333; PREVOSTI, 1981a, 176-183, lám. V; CIL XII, n.5679; CIL X-2, n.8042; CIL II-Supplementum, n. 6252.

Turó de can Galvany (Montornès del Vallès)

X: 439919.04/ Y: 598896.65

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Preromana:CER Romana:CER

Tipologia per períodes: Ibèric:CER Republicà:CER

En un petit planell del vessant NE del turó de can Galvany, situat a la riba O de la riera de Vallromanés, prop de la urbanització Barri Castell, al N del camp de golf de Vallromanés i entre les masies de can Galvany i can Genís, s'hi van localitzar restes antigues.

Hi han notícies sobre l'existència d'un carrer amb restes d'habitacions, però a l'actualitat no s'hi observa cap estructura.

El conjunt de materials trobats –conservat al Museu de Granollers- el componen fragments de ceràmica comuna ibèrica a torn i a mà, *kalathos* pintats, ceràmica grisa de la costa catalana, àmfora ibèrica, algun fragment d'àmfora itàlica, tègules i monedes. Avui encara s'hi poden veure fragments de ceràmica comuna ibèrica i d'àmfora. Podria tractar-se d'un petit establiment ibèric, situat a uns 2 km del poblat del turó de Sant Miquel, amb una cronologia entre el període ibèric antic i l'ibèric final.

ESTRADA I GARRIGA, 1965; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 157, 179; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 80; ESTRADA I GARRIGA, inèdit; IPAC, Vallès Oriental.

Turó de can Gallemí (Santa Maria de Martorelles)

X: 438131.84/ Y: 596861.28

Època: 1

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -500/ -300; Cronologia final: -220/ 14

Tipologia principal: POB. Tipologia per èpoques: Preromana:POB

Tipologia per períodes: Ibèric:POB Republicà:POB

Elements: MUR

Al turó de can Gallemí que s'aixeca, molt rost excepte pel vessant E, a l'E del poble, s'hi van excavar restes d'un poblat entre el 1956 i el 1961.

S'hi documentà una muralla de 1'15 m d'amplada i dues habitacions quadrades de 7 m² amb les portes orientades al SO i amb la paret meridional que s'adossava a la muralla. Aquestes habitacions estaven bastides amb un sòcol de pedra seca, de 90 cm d'alçada, sobre el qual s'aixecava un parament de tovot. Entre les estructures del poblat van aparèixer les restes d'un esquelet amb una punta de sageta clavada. D'entre el material moble significatiu, destaquen algunes sivelles de cinturó de bronze, una d'ovalada, diversos estris de ferro, com per exemple una javalina, un motlle de terracota, un molí de mà i destrals de sílex.

Del conjunt ceràmic conservat, cal assenyalar ceràmica àtica de figures roges, precampaniana, campaniana, grisa de la costa catalana, ibèrica pintada, ibèrica comuna a torn i a mà –amb decoració d'incisions i de cordons-, comuna romana, àmfora i fusaïoles.

Aquest poblat ibèric –del qual encara poden observar-se restes constructives– tingué una vida entre els s.V-IV aC (testimoniada per la ceràmica àtica de figures roges) i l'època romanorepublicana (testimoniada per campaniana).

CUYÀS, 1957; BARBERÀ, 1962; NUIX, 1962; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 157, 181; CUYÀS, 1976, 204-207; AA.VV., 1982, 98-99; IPAC, Vallès Oriental.

Turó de Montgat (Montgat)

X: 439894.28/ Y: 590916.92

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -400/ -300; Cronologia final: -50/ 14

Tipologia principal: POB. Tipologia per èpoques: Preromana:POB Romana:POB

Tipologia per períodes: Ibèric:POB Republicà:POB

En aquest turó, dividit en dos per la carretera de França i perforat pel túnel del tren, s'hi van detectar murs, sitges, monedes romanes i ceràmica antiga, però, per bé que excavacions recentment portades a terme han permès documentar algunes estructures muràries i nivells d'enderroc, a causa de l'extrema alteració que ha sofert, no s'observen estructures ni materials en superfície.

Del conjunt de material ceràmic, destaquen tres fragments de ceràmica àtica de vernís negre, un bol de petites estampilles, campaniana A, B i B-oïde, ceràmica ibèrica pintada i comuna ibèrica, grisa de la costa catalana, un fragment de llàntia amb marca, un fragment de morter (Vegas 7), pesos de teler i també algun fragment d'àmfora: grecoitàlica, itàlica (Dres.1A i 1C), DresPascual 1, ibèrica (Mañá B-3) i púnica (Mañá D-1-b).

Diversos autors, convenen a identificar-lo amb el *Promontorium Lunarium* de Ptolomeu, a partir del fet que el geògraf antic situà l'elevació en un punt intermedi entre les ciutats de *Baetulo* i *Iluro*. Tanmateix, hom ha proposat altres identificacions per al *Promontorium Lunarium* -com el Cap de Begur (Soler, Schulten), entre el Cap de Tossa i el de Palafrugell (Marca), el Cap de Palafrugell (Masdéu), el Cap de Tossa (Del Castillo), Montjuïc (Mayer) o fins i tot el Montseny (Albert) - ja que les coordenades ofertes per Ptolomeu no s'adiuen amb la realitat de la línia de costa. Darrerament s'ha proposat situar-lo al Montcabrer (Cabrera de Mar) car, aquest promontori, alhora que es troba entre *Baetulo* i *Iluro*, presenta restes d'un santuari ibèric, mentre que manquen evidències arqueològiques que testimoniiïn un santuari al Turó de Montgat.

Probablement es tractaria d'un poblat ibèric amb continuïtat en època romano-república.

MARCA, 1688, llibre II, cap. XV.X; FLÓREZ, 1747, cap. V; MASDÉU, 1783-1805, vol. 8, 23; PELLICER, 1887, 30-32; SOLER, 1890, 21; FONT i CUSSÓ, 1933a; DEL CASTILLO, 1939, 222-223; SERRA RÀFOLS, 1942, 91; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 143-144; ALBERT, 1948; SCHULTEN, 1959, 327; GUITART, 1976, 23; CUYÀS, 1976, 132-137; DE LA PINTA-TOLOSA, 1978; PREVOSTI, 1981a, 215-216; JUAN-FREIXA-MARTÍNEZ, 1987, 8-10; DE LA PINTA-IBÁÑEZ, 1990; FREIXA i altres,

1991; MAYER, 1991, 244; COLL-CAZORLA-BAYÉS, 1993, 32-33; COLL-CAZORLA-BAYÉS, 1994, 67; PREVOSTI, 1996, 81.

Turó de Penjabocs (Sant Fost de Campsentelles)

X: 436356.72/ Y: 595183.33

Època: 1

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -350/ -30; Cronologia final: -220/ -50

Tipologia principal: POB. Tipologia per èpoques: Preromana:POB Romana:POB

Tipologia per períodes: Republicà: :POB ? Ibèric:POB ?

Elements: MUR

Al turó de Penjabocs que, configurat en tres bancals, es dreça entre can Torrents Vell i can Llombart, prop de la font dels Castanyers i a l'E de l'antic camí que procedent de Badalona travessava la serralada de Marina i conduïa a Caldes de Montbui, s'hi han efectuat troballes superficials, dues campanyes d'excavació (el 1945 i el 1955), i posteriorment algunes prospeccions.

A través de les excavacions, Cuyàs va identificar diferents estructures d'una fortificació: una muralla de 60 m x 50 m i uns 1'10 m de gruix, assentada sobre la roca natural i bastida amb grans blocs de pedres i pedres més petites, que circumvalava el turó i de la qual, a l'actualitat encara s'en poden veure restes; la torre del NE, amb una base quadrada de 85-90 m, 1'30 m d'un alçat format per blocs de pedra regulars i amb sis esglaons d'una escala d'accés (de 25 cm d'alçada i 80 cm de gruix) conservats en un dels seus angles; un conjunt de grans blocs de pedra que possiblement era utilitzat com a torre-talaia o mirador, amb una alçada d'uns 2'70 m i, finalment, també va trobar altres parets que va interpretar com de contenció de terres.

Entre els materials mobles citats a la bibliografia destaquen les restes d'una beina d'espasa, d'eines de metall i d'un anell de bronze, i del material ceràmic, cal destacar, ceràmica grisa de la costa catalana, campaniana A, ceràmica ibèrica a mà i a torn, ibèrica pintada, comuna romana, àmfora ibèrica, tègules, fusaïoles, taps, tovots i pesos de teler sense coure.

Tant les restes constructives com el material ceràmic, rendeixen factible dues interpretacions: podríem trobar-nos davant d'una fortificació amb una gènesi lligada als primers contactes amb els romans i una amortització, pocs anys després, potser relacionada amb les campanyes de Cató. Però, així mateix, resulta factible que es tracti d'un poblat de l'ibèric plè abandonat envers el s.II-I aC, potser a causa de les campanyes de Cató.

ANÒNIM, 1935; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 53; CUYÀS, 1956, 53-54, làm.12 (1); ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 157, 181; CUYÀS, 1977, 62-65; IPAC, Vallès Oriental.

Turó de Sant Miquel (Montornès del Vallès)

X: 439358.45/ Y: 597795.74

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -300/ -175; Cronologia final: -135/ -1

Tipologia principal: POB. Tipologia per èpoques: Preromana:POB Romana:POB

Tipologia per períodes: Ibèric:POB Republicà:POB

Elements: FOR ?

A la plataforma superior i als replans dels vessants sud i oest del turó de Sant Miquel, situat entre el torrent de can Gurri i la riera de Vallromanes, amb un esplèndid panorama sobre el Vallès, es troben restes d'un important jaciment.

Les primeres notícies de l'existència de vestigis van ser donades per Font i Cussó i Serra Ràfols en els anys 30. El 1941 Serra Ràfols, constatà l'existència de diverses cates, alguna d'elles feta per membres de l'Agrupació Excursionista de Badalona en els anys 20-30. Més tard, el jaciment es recollí a la carta arqueològica (ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945) i a l'obra d'Estrada (1955), i s'hi portaren a terme dues campanyes d'excavació entre 1963 i el 1964, de les quals es publicaren els resultats (RIPOLL-BARBERÀ-MONREAL, 1964 i BARBERÀ-PASCUAL, 1969-1970). Confirmada la importància de les restes, se n'han fet ressó obres de referència i conjunt (BARBERÀ-DUPRÉ, 1984 i MALUQUER DE MOTES i altres, 1986).

Entre les estructures posades al descobert, que no permeten restituir la disposició del poblat, trobem restes de fonaments d'algunes habitacions amb un únic nivell d'ocupació, quatre fogars i un possible forn; altres restes de parets, interpretades com a murs de contenció per terraplenar els desnivells del turó; les parts posteriors de dues habitacions (en quedaven la paret del darrera i una part de les parets laterals a una de les quals s'adossava una banqueta), amb una amplada d'uns 3 metres i paviments de terra batuda i, finalment, una escombrera plena de ceràmica, objectes de ferro i de bronze.

Dels materials mobles més significatius –una part dels quals es troben conservats al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Barcelona – destaquen diverses peces de bronze (dos objectes desconeguts: un amb dos caps de serps als extrems i l'altre amb un cap humà en un extrem; un braçalet, anells, botons i part d'una sivella de cinturó decorada amb incisions); una moneda cartaginesa també de bronze; un gran lot d'eines de ferro (una falç, ganivets, un podall, una magalla, una agullada); d'altres objectes de ferro (una clau, anelles, argolles i una fíbula d'arc amb molla) i fragments de molins de mà.

Entre el material ceràmic trobem fragments de ceràmica àtica de figures roges, ceràmica precampaniana, campaniana A i B, ceràmica grisa de la costa catalana, ceràmica grisa ibèrica i ibèrica a mà, àmfora itàlica (Dres.1), ibèrica i grecopúnica. També comptem abundants peces discoïdals tallades en ceràmica i fusaiïoles. Actualment encara hem trobat ceràmica ibèrica a torn i a mà, àmfora ibèrica i peces discoïdals retallades en ceràmica, i pujant pel camí, un fragment de tègula.

El conjunt d'eines indiquen una activitat agrícola molt diversificada (desforestació, cultiu de cereals, horticultura). Ens trobem davant del poblat més important d'aquesta zona de la Laietània, amb una cronologia entre almenys el s.III aC (campaniana A: Lamb.23 i grisa de la costa catalana: COT-CAT ky1 i COT-CAT cr1) i

el s.I aC, segons permeten presumir la presència d'àmfora itàlica Dres.1 i l'absència de materials romanoimperials. Tanmateix, els fragments de ceràmica àtica de figures roges (s.V-IV aC) són indicatiu d'una ocupació anterior. En època medieval la zona tornà a ser habitada, ja que encara avui hi queden restes del castell i la capella medieval de Sant Miquel.

FONT I CUSSÓ, 1933b, 5; SERRA RÀFOLS, 1936, 43; SERRA RÀFOLS, 1942, 76, 84, 92; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 145; ESTRADA I GARRIGA, 1955, 15; RIPOLL-BARBERÀ-MONREAL, 1964; ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 150-151, 157, 179; BARBERÀ-PASCUAL, 1969-1970; CUYÀS, 1976, 195-204; BARBERÀ-DUPRÉ, 1984, 60; MALUQUER DE MOTES i altres, 1986, 80; IPAC, Vallès Oriental.

Umbert, Ca l' (Badalona)

X: 436820.12/ Y: 589162.63

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ESC. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes:

A l'antiga masia de ca l'Umbert, situada entre els carrers Santa Bàrbara, Sant Ramon i el del Rector, s'hi van trobar dos elements escultòrics (un cap i una pedra decorada amb motius florals) sense context, que segurament són renaixentistes o noucentistes, i no pas romans.

CUYÀS, 1977, 333; PREVOSTI, 1981a, 139; PROG.ARQ.URB., 1996, n.15.

Urbanització can Palau (Vallromanes)

X: 440759.55/ Y: 599122.46

Època:

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques:

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER

Entre les rieres d'Ardenya i la de Vallromanes, en un antic camp d'avellaners al sud de la masia de can Palau, actualment inclòs dins la urbanització homònima, aparegué en superfície ceràmica ibèrica feta a mà.

ESTRADA I GARRIGA-VILLARONGA, 1967, 147, 154, 178; IPAC, Vallès Oriental.

Valls i can Cabanyes, Can (Badalona)

X: 436315.51/ Y: 588773.49

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Republicà:ERU s. II d.C:VIL

Elements: ABO BOB EPI FOR TRS

En una zona delimitada pels carrers Font i Escolà, Canigó, Ausiàs March i l'autopista A-19, s'hi van efectuar diverses troballes antigues identificades com les restes d'una vil·la romana.

De la part rústica de l'assentament, s'han identificat diversos elements, com un forn i diferents abocadors, on s'han localitzat rebuigs de cocció, fragments de motlles i peces a mig coure, tant de material constructiu (tègules), com d'àmfores i possiblement també de TS hispànica, una mola (de 30 cm de diàmetre) i dues dòlies.

La *pars urbana*, només està testimoniada per alguns materials mobles, com diversos fragments de marbre, pintures murals (de color verd i vermell), una moneda de bronze de Trajà, dues sivelles (de bronze i ferro). També comptem amb un fragment d'una làpida de marbre (amb la inscripció *CTT · TA*), tal vegada relacionat amb la zona de necròpolis de l'establiment.

D'entre els materials ceràmics, cal destacar fragments de campaniana, TS i imitacions locals, ceràmica comuna (gerres amb la marca *NIOIOL* a la nansa), àmfora (se n'han localitzat dos fragments de nansa amb la marca *A*), tègula, ímbrex, dòlia i un pes de teler.

És possible que a aquesta vil·la es produís un tipus amfòric laietà per a vi no identificat (amb la marca *A*) i segurament també un tipus de TS hispànica –que perd el vernís amb facilitat– present en alguns jaciments de la zona. També s'han documentat alguns elements (fragments d'un tipus de ceràmica grisa i comptes de collar de vidre) que podrien ser tardorromans. Amb un origen republicà, la vil·la va viure almenys durant el període altimperial romà.

MARTÍN ALBERÓ, 1927; SERRA RÀFOLS, 1928, 23-24; MARTÍN ALBERÓ, 1932b; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 52; CUYÀS, 1977, 334-335, 338; PREVOSTI, 1981a, 125-128; PROG.ARQ.URB., 1996, n.10.

Ventura, Can (Montgat)

X: 441329.85/ Y: 591641.96

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: 10/ 100; Cronologia final: 300/ 575

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Romana:VIL

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:VIL ? Flavi:VIL ? s. II d.C:VIL ? s. III d.C:VIL ? Baiximperial:VIL ?

Elements: ESC MOS ? NEC TER ?

Al marge dret del torrent de Vallcirera, tocant el terme municipal del Masnou, a la finca coneguda també com El Castell, arran de la intervenció arqueològica que s'hi féu el 1974, es va posar al descobert una sepultura de tègula i posteriorment s'hi ha recollit un conjunt de materials consistent en una plaqueta de marbre que representa una dona oferent, dos fragments d'estuc, tres monedes, TS sud-gàl.lica forma Drag. 27, TS hispànica, TS africana A, TS africana D i ceràmica comuna.

Podria tractar-se d'una vil·la romana que va funcionar entre el s. I i almenys el s. IV d.C. Cal tenir en compte, la proximitat amb can Cusí, i potser fins i tot formen part del mateix jaciment.

GALERA-ARTÉS, 1975, 22; CUYÀS, 1977, 348-349; PREVOSTI, 1981a, 217-218; IPAC, Maresme.

Via Augusta - Casa Blanca (Badalona)

X: 436236.86/ Y: 588726.91

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIA. Tipologia per èpoques: Romana:VIA

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIA Baiximperial:VIA

Prop de la Casa Blanca, al carrer de Llefia núm. 19, es va documentar un altre segment de la Via Augusta, immediatament abans d'entrar a la ciutat de *Baetulo* per ponent. Presentava una amplada de 3'80 m i un paviment fet de còdols i grava de riu.

CUYÀS, 1977, 337; PREVOSTI, 1981a, 125.

Via Augusta-Can Coll i Pujol (Badalona)

X: 436768.36/ Y: 589087.45

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIA. Tipologia per èpoques: Romana:VIA

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIA Baiximperial:VIA

Elements: ESC

A principis de segle, durant el procés d'urbanització de les propietats núm. 9, 11, 13 i 20 del carrer de Sant Ramon davant can Coll i Pujol, es va descobrir un tram de la via Augusta just abans de l'entrada a la ciutat romana de *Baetulo* per ponent. Presentava marques de roderes de carro d'uns 9-10 cm.

D'entre el material moble en destaca la troballa del cap d'un Faune, fet en pedra de 45 cm de llarg i uns 30 cm d'amplada, que podria correspondre a l'ornament d'un brollador de la possible vil.la existent molt a prop, a can Coll i Pujol.

CUYÀS, 1977, 333; PREVOSTI, 1981a, 138; PROG.ARQ.URB., 1996, n.14.

Via Augusta-Can Peixau (Badalona)

X: 436417.79/ Y: 588897.12

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIA. Tipologia per èpoques: Romana:VIA

Tipologia per períodes: Augustià:VIA Baiximperial:VIA

Prop de la vil.la de Can Peixau, en els terrenys de l'antiga fàbrica Lory, situats entre els carrers Osca, Miquel Servet, Saragossa i Font i Escolà, concretament en la meitat sud del solar, en la zona més propera al carrer Font i Escolà, una intervenció arqueològica efectuada pel Museu de Badalona l'any 2001, ha permès localitzar les restes d'una via romana.

Es tracta de dos trams de la via, de cinc metres d'amplada, que mesuren 17'80 m i 25'30 m de llargada respectivament.

La seqüència estratigràfica ha permès documentar diverses fases de preparació, pavimentacions i refaccions. Algunes varen proporcionar abundantíssim material ceràmic, bàsicament amfòric de la forma Pascual 1, amb restes de peces mal cuites, escòria, etc. A l'espera d'analitzar exhaustivament el material, hauríem de situar les diverses pavimentacions documentades de la via a partir del - 40 / -30, moment en què es s'inicien les produccions de Pascual 1. L'absència d'altres produccions amfòriques ens dóna una datació d'època d'August, que evidentment s'haurà de confirmar amb l'estudi de tot el conjunt de materials.

Possiblement, la proximitat del centre productor d'àmfores de can Peixau, expliqui aquesta nombrosa presència d'aquest tipus de material, que es degué utilitzar en les refaccions i preparacions de les diverses capes de pavimentació de la via.

Desconeixem la funció d'aquesta via, i quins serien els seus punts de partida. No obstant, sabem que per aquesta zona passava l'antic camí de Llefià, que comunicava Badalona amb Barcelona, travessant el riu Besòs pel punt més favorable, i que al llarg d'aquest camí és on s'han documentat la major part dels jaciments del territori de *Baetulo* (vil·les, assentaments rurals, necròpolis, etc). Aquest fet que ha permès suposar que l'anomenat "antic camí de Llefià" fos la pervivència de la Via Augusta, que comunicaria *Baetulo* amb *Barcino*.

Per tant resulta versemblant que ens trobem davant d'un tram de la Via Augusta, que uniria les ciutats de *Baetulo* (Badalona) i *Barcino* (Barcelona).

PADRÓS, 2001.

Via Augusta-Can Phier (Badalona)

X: 437819.85/ Y: 590078.47

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIA. Tipologia per èpoques: Romana:VIA

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIA Baiximperial:VIA

Prop de la riera de Canyadó i de can Phier, es va trobar un segment del traçat de la via Augusta a la sortida de Baetulo en direcció est. A més, també tenim notícies de la troballa d'un suport atribuït a un pont de fusta romà als voltants.

ABRIL, 1971; PROG.ARQ.URB., 1996, n.25.

Via Augusta-Can Riviere (Badalona)

X: 438548.43/ Y: 590389.52

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): -1 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: VIA. Tipologia per èpoques: Romana:VIA

Tipologia per períodes: Alt imperi (indefinit):VIA Baiximperial:VIA

Als terrenys de l'antiga fàbrica Riviere, a l'actual carrer Occitània del polígon Badalona Nord, molt a prop d'on es trobaren les restes de la vil·la romana, també es documentà un segment del traçat de la Via Augusta, a la sortida de la ciutat romana de *Baetulo* i en direcció est.

ABRIL, 1971; PREVOSTI, 1981a, 168; PROG.ARQ.URB., 1996.

Vinya d'en Titus Serra (Alella)

X: 441355.86/ Y: 595731.19

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; julioclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: 80/ 250

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Augustià:ERU ? Juli-Claudi:ERU ?

Flavi:ERU ? s. II d.C:ERU ?

En una vinya situada entre el kilòmetre 4 i 5 de la carretera del Masnou a Granollers, en el revolt que hi ha sobre can Cues, al costat de l'antic Camí dels Lladres, i en una posició elevada, es varen trobar molts materials en superfície. Es tracta de ceràmica ibèrica (àmfora, comuna a torn i a mà) i romana (TS itàlica, TS africana A, dòlia, tègula, i àmfora Pascual 1, Dres.2/4 itàlica i Dres.2/4 local), conservada al Museu d'Alella. Actualment, encara hem pogut observar restes ceràmiques superficials (TS hispànica, parets fines, ceràmica ibèrica oxidada, comuna romana, àmfora, tègula, dòlia i un *pondus*). Una mica més a l'est, a prop del torrent de Cabús, es trobà un dupondi de Neró. No es coneixen estructures però, davant d'aquestes dades i atenent la seva òptima situació, podria tractar-se d'un assentament rural romà, que hauria funcionat probablement des d'època d'August fins al s.II o III dC.

GALERA-ARTÉS, 1975, 21-A; PREVOSTI, 1981a, 245; OLESTI, 1995, 412; IPAC, Maresme.

Vinya de la carretera de Pomar (Badalona)

X: 437518.92/ Y: 590743.17

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; julioclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): -1 baix imperi(?): -1

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Alt imperi (?):ERU Baix imperi (?):ERU

Elements: SIG

A la vinya que hi havia al barri de Pomar entre les rieres de Pomar i la de la Conreria, en una zona actualment urbanitzada entre els carrers de Tiana i de Premià de Mar, s'hi va documentar un paviment d'*opus signinum*, possiblement d'un assentament rural d'època romana.

CUYÀS, 1977, 330; PREVOSTI, 1981a, 175; PROG.ARQ.URB., 1996, n.24.

Vinya del Sr. Mañas (Alella)

X: 440166.76/ Y: 595038.5

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: 0; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -150/ -125; Cronologia final: 160/ 400

Tipologia principal: TRS. Tipologia per èpoques: Romana:TRS

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:TRS Augustià:TRS Juli-Claudi:TRS Flavi:TRS s. III d.C:TRS Baiximperial:TRS

Elements: ABO

Al carrer la Selva núm.28, a la vessant d'un turó situat sobre la riera de can Coll, en una posició elevada amb magnífiques vistes al mar, s'hi van trobar restes d'una habitació formada per tres parets de pedra lligada amb fang i un estrat amb l'esfondrament de la teulada. També van aparèixer parets de pedra lligada amb calç i un nivell amb ceràmica comuna cremada, rebuigs de coccio, ceràmiques defectuoses i separadors, que indiquen la presència d'un forn de ceràmica comuna (d'olles Vegas 1, pàteres, olles bífides -imitació de les africanes- i gerretes Vegas 38).

Entre tot el conjunt de material ceràmic cal destacar fragments de ceràmica ibèrica a torn i a mà, campaniana A (forma Lamb.27c), ceràmica de parets fines, TS africana A, un amforisc, mitja peça de ceràmica d'imitació a la TS *lucente*, ceràmica comuna, tègules i àmfores (entre les que destaca una Beltrán II sencera), la major part conservat al Museu d'Alella.

Segurament es tracta d'una terrisseria que, tingué una vida des d'època republicana fins a finals del s.I o principis del s.II dC, quan es documenta l'enfonsament de la teulada. Hi tenim també documentats el s.III-IV dC, segons indica la troballa d'una imitació de TS *lucente* forma Lamb.28.

PREVOSTI, 1981a, 244-245; COLL-PERA, 1987; COLL-CAZORLA, 1993, 167; OLESTI, 1995, 412-413; IPAC, Maresme.

Vinya del Rei (Alella)

X: 440901.25/ Y: 594053.24

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes:

Al carrer Tèlia núm. 8, al vessant dret de la riera d'Alella, en uns terrenys on hi havia una vinya, avui urbanitzat, s'hi van trobar ceràmiques romanes indeterminades.

PREVOSTI, 1981a, 244; IPAC, Maresme.

Vinya del senyor Trias (Badalona)

X: 435968.72/ Y: 592281.47

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes:

Elements: FOR

A la vessant oest del torrent de can Homs, a l'indret conegut com a Aiguamoix, van ser localitzades restes de l'angle d'una paret, amb l'interior pavimentat, i d'un forn de ceràmica. També s'hi van documentar fragments de ceràmica comuna, d'àmfora i de dòlia.

Aquest conjunt de vestigis, podria indicar l'existència d'un assentament rural d'època romana.

CUYÀS, 1977, 342; PREVOSTI, 1981a, 149.

Vinya del sr. Alcalde (Tiana)

X: 439949.78/ Y: 593625.26

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: 60/ 100; Cronologia final: 300/ 700

Tipologia principal: CER. Tipologia per èpoques: Romana:CER

Tipologia per períodes: Juli-Claudi:CER Flavi:CER s. II d.C:CER

Baiximperial:CER

Als inicis i al vessant E del torrent dels Grills, a la vora del bosc del Rocar i del coll de Vedrans, en una posició elevada, s'hi varen realitzar troballes en superfície de materials romans (TS sud-gàl·lica, TS hispànica, TS africana A i D, ceràmica comuna romana, parets fines, àmfora i tègula).

La cronologia d'aquest jaciment s'extendria entre el s.I dC (atenent un fragment de TS sud-gàl·lica forma Drag.37) i, almenys, el s.IV dC, segons indica la ceràmica TS africana D trobada.

GALCERÁN-ALMEIDA, 1971; PREVOSTI, 1981a, 206-208, lám.V; IPAC, Maresme.

Vinya del sr. Mas (Teià)

X: 442576.98/ Y: 593703.53

Època: 1-2

Períodes:ibèric: -1; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: -1; baiximperial: -1 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -300/ -250; Cronologia final: 320/ 420

Tipologia principal: VIL. Tipologia per èpoques: Preromana:CER Romana:VIL

Tipologia per períodes: Ibèric:CER ? Republicà:ERU Augustià:VIL ? Juli-Claudi:VIL ? Flavi:VIL ? s. II d.C:VIL ? s. III d.C:VIL ? Baiximperial:VIL ?

Elements: SIG

En un predi conegut com a Puig Joan, prop del cementiri del Masnou, al SE del terme de Teià, s'hi van realitzar intervencions arqueològiques durant els 1966-67 i 1972-73, que van permetre excavar una cabana neolítica i detectar fins a tres nivells romans, entre els quals hi ha una successió de dos paviments d'*opus signinum*. També es trobaren fragments d'estuc i de marbre, i un as de Marc Aureli.

Aquests vestigis i el conjunt de materials ceràmics (campaniana A i B, TS itàlica, sud gál.lica, hispànica, africana A i D, *lucente*, parets fines, comuna romana, àmfores, ceràmica ibèrica pintada i grisa de la costa catalana) dipositat al museu municipal del Masnou, permeten parlar d'un establiment rural que degué esdevenir vil·la, amb continuïtat entre el s. III a.C (hi han peces del taller de les petites estampilles i del taller de Roses) i almenys el s. IV d.C, segons indica la troballa d'un fragment de TS africana D, forma Lamb.51.

GALERA-ARTÉS, 1975, 21-A; PREVOSTI, 1981b, 47-58, làm. XV (1-6); OLESTI, 1995, 413; IPAC, Maresme.

Vinyes del Castellet i de mas Boscà (Badalona)

X: 436874.39/ Y: 591356.98

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: -1; augustià: -1; juliclaudi: -1; flavi: -1; s.II dC: -1; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -200/ -90; Cronologia final: 175/ 250

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Ibèric/Republicà:CER Republicà:ERU Augustià:ERU

Juli-Claudi:ERU Flavi:ERU s. II d.C:ERU

Elements: FOR NEC SIG

En les propietats del mas Boscà i el Castellet, situades a la part baixa de la zona est del turó del mas Boscà i al vessant oest de la riera de Pomar, s'hi han anat trobant restes antigues des del s.XIX fins a l'actualitat. S'hi van identificar diverses parets, algunes perpendiculars, dos paviments d'*opus signinum*, un forn de ceràmica indeterminada i un retall –d'uns 65 m²– reomplert de sediments al·luvials i cobert per un empedrat. També foren documentades dues sitges, una de les quals, després d'haver estat utilitzada com a fossa d'enterrament de varies urnes ibèriques –algunes fetes a mà amb els seus corresponents aixovars i ofrenes, fou amortitzada amb grans pedres.

Finalment, s'hi van localitzar enterraments romans amb fossa simple i coberta de lloses, i d'altres amb la fossa de forma antropomorfa, que podrien ser altomedievals.

D'entre el material moble, destaquen una base o pedestal de pedra per a una estatueta, un ganivet, una punta de sageta i una fulla de punyal, tots de ferro, que actualment estan perduts.

Del material ceràmic, cal remarcar la presència de campaniana A (Iamb.25, 36) i B (Iamb.1, 5, 7), ceràmica grisa de la costa catalana, ceràmica pintada (*kalathos*), comuna i de cuina ibèrica, ceràmica comuna tripolitana, ceràmica de parets fines, TS itàlica, TS sud-gàl·lica (Drag.27, 29), TS hispànica, TS africana A, ceràmica comuna africana (Hayes 23, Ostia III-267, Ostia III-324) i local, àmfora (ibèrica, púnica -PE-17-, itàlica -Dres.1-, tarraconesa -Pascual 1, amb la marca *MPORCI*-, africana -Dres.18- i bètica), i pesos de teler, a més de fragments de fauna i malacologia.

El conjunt dels vestigis documentats a l'indret, fan pensar en l'existència d'un assentament rural d'època romana –que potser va constituir l'evolució d'un dels diversos assentaments ibèrics que devien envoltar el poblat del turó del Mas Boscà, amb una ocupació d'entre el s.II aC i el s.II dC.

ANÒNIM, 1879; GRAS, 1879b, 157; SOLER, 1890, 46; SERRA RÀFOLS, 1928, 24; FONT I CUSSÓ, 1933b; ALMAGRO-SERRA RÀFOLS-COLOMINAS, 1945, 51-52; CUYÀS, 1977, 331; PREVOSTI, 1981a, 149-158, fig.14-18; AA.VV, 1984; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, n.22; PALET, 1991, 136-138; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 32; MIRET-SOTOMAYOR, 1993; SERVEI D'ARQUEOLOGIA, 1994-95, 52-53; PALET, 1997, 160-161; IPAC, Barcelonès.

Zona nord de can Zam (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433825.07/ Y: 590168.91

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: 0; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: / ; Cronologia final: /

Tipologia principal: ERU. Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes:

Elements: DIP FOR

A la confluència dels carrers d'Aragó, Amèrica i el passatge Salvatella, durant unes obres de construcció als anys setanta, s'hi van localitzar un forn de calç de forma cònica invertida, un dipòsit –possiblement d'oli- quadrangular (1'50 x 0'90 m), amb els angles arrodonits i un lleuger desnivell cap al centre on hi havia una petita cavitat (de 0'60 m de diàmetre), i finalment, una sitja amb materials romans.

Aquestes restes devien formar part d'un assentament rural d'època romana.

MARTÍNEZ HUALDE, 1989, 66; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 7; IBÀÑEZ BERRUEZO-MARTÍNEZ HUALDE, 1991, 21-22, 119; CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

Zam, can (Santa Coloma de Gramenet)

X: 433653.19/ Y: 589866.39

Època: 2

Períodes:ibèric: 0; republicà: -1; ibèric i/o republicà: 0; augustià: 0; juliclaudi: 0; flavi: 0; s.II dC: 0; s.III dC: 0; baiximperial: 0 alt imperi(indefinit): 0 alt imperi(?): 0 baix imperi(?): 0

Cronologia inicial: -100/ -30; Cronologia final: -100/ Tipologia principal: ERU.

Tipologia per èpoques: Romana:ERU

Tipologia per períodes: Republicà:ERU

En un marge prop de la masia de can Zam, situada a l'avinguda Francesc Macià, 85-87, s'hi van localitzar vestigis de murs, tègules, àmfores romanes i un fragment de campaniana B.

Aquestes restes podrien correspondre a un assentament rural, tal vegada relacionat amb l'enterrament trobat al carrer d'Amèrica.

PREVOSTI, 1981a, 115; CARRERAS-GURRI-PALET, 1990b, 2;
CARRERAS-GURRI-PALET, 1992, 31.

BASE DE DADES DEL TERRITORI D'ILURO

LA BASE DE DADES DEL TERRITORI D'ILURO: INTRODUCCIÓ.

Presentem en aquest apartat el conjunt fitxes de jaciment que conformen la base de dades del territori d'*Iluro* ordenades alfabèticament.

Les fitxes formaran part de la publicació del volum del projecte *Forma Orbis Romani* dedicat a *Iluro*, dirigit pel Dr. Josep Guitart.

Aquestes fitxes han estat realitzades per diferents autors: Marc Bosch; Ramon Coll; Marta Prevosi; Núria Romaní, i Carme Ruestes.

Part d'aquesta tesi doctoral ha consistit en la sistematització dels textos i de la caràtula de les fitxes originals.

Entre els diferents camps de la base de dades hi ha els anomenats "text 1" i "text 2". En el primer hi incloem el text originals. En el segon, el text que – fetes les correccions escaients - haurà de ser publicat.

Presentem algunes de les fitxes en la que- fetes les pertinents correccions- haurà de ser la seva versió definitiva. Tanmateix, aquesta tasca de resum i sistematització dels textos encara no ha estat realitzada amb bona part d'aquestes de les fitxes. És per això que podran observar-se remarcables diferències en l'estil i en el guió seguit a diferents fitxes, elaborades per diferents autors. Aquestes diferències formals en el text no afecten l'estudi del territori. Cal tenir en compte que el volum d'*Iluro*, moltes de les fitxes del qual han estat les darreres a ser redactades, serà el darrer a ser publicat dels tres llibres de la *Forma Orbis Romani* que estan en preparació i que, òbviament, aquesta revisió serà portada a terme abans d'aquesta publicació.

Les caràtules de les fitxes, han requerit un procés de sistematització amb vistes a unificar-ne els criteris (que presentaven matisos diferents en funció de l'autor de la fitxa) i així poder obtenir una cartografia significativa i elaborar l'estudi del territori.

En aquest apartat presentem una selecció del conjunt de camps inclosos a la caràtula de les fitxes, els que constitueixen els fonaments per a l'elaboració de la cartografia i de l'estudi del territori.

Relacionem, tot seguit, els camps de les fitxes seleccionats i breus indicacions per a la seva lectura. La totalitat dels camps i les indicacions detallades per a la seva lectura, es troben al capítol dedicat a la fitxa de jaciment inclòs al capítol *Metodologia* d'aquesta tesi.

De cada fitxa incloem:

- **Nom del jaciment**

- **Terme Municipal**

- **Coordenades UTM**

- **Època**: època a la qual atribuïm el jaciment

1: època ibèrica

2: època republicana

1-2: èpoques ibèrica i republicana

- **Períodes cronològics**: cronologia proposada per al jaciment segons criteris objectius (absència o presència de fòssils directors)

0: absència de fòssils directors del període

-1: presència de fòssils directors del període

- **Cronologia inicial/ Cronologia final**: cronologia exacta proposada per al jaciment segons criteris subjectius. Expressada en anys.

- **Tipologia principal**: tipologia considerada més representativa del jaciment.

Per exemple: VIL (vil.la)

- **Tipologia per èpoques**: camps que pretenen indicar la continuïtat o transformació de la tipologia d'un jaciment de l'època ibèrica a la romana.

Per exemple: Ibèrica: CER; Romana: ERU

-Tipologia per períodes: conjunt de camps que pretenen indicar la continuïtat o transformacions que, al llarg del temps, es poden produir a la tipologia d'un jaciment.

Per exemple : Ibèric/Republicà: CER (ceràmica); Republicà: ERU (establiment rural); Augustià: VIL (vil.la)

- Elements: estructures localitzades dins d'un jaciment.

Per exemple, dins el tipus de jaciment VIL (vil.la), podem trobar elements com TER (termes) o TRS (terrisseria).

LLISTA DE TIPOLOGIES, TIPOLOGIES-ELEMENTS I ELEMENTS

TIPOLOGIA	TIPOLOGIA-ELEMENT	ELEMENT
BOB Bòbila	ABO Abocador	AMF Amfiteatre
CEN Centuriació	ANC Ancoratge	ARQ Elem. arquitect. marbre
CER Ceràmica superfície o trobada en excavació	AQU Aqüeducte	o altres restes arq. mon.
CIU Ciutat	BOB Bòbila	BAS Basílica
EI/ER Establiment ibèric i/o republicà	ESC Escultura	CIR Circ
EIB Establiment ibèric (rur.)	FAR Far	CIS Cisterna
ERU Establiment rural	FON Font sagrada	DIP Dipòsit líquids
ETN Ètnia	FOR Forn	EPI Epigrafia
FLU Riu	MIL Mil·liari	FRM Forn metal·lúrgic
GUA Torre, fortific, p. guaita	NEC Necròpolis	MAC Macellum
MAN Mansio	PRT Port de mar	MOS Mosaic
MON Mon. aïllat/arc mon.	PON Pont	MUR Muralla
PEC Peci	SEC Seca	PIN Pintura figurada
PED Pedrera	TEM Temple	POU Pou
POB Poblat ibèric	TER Termes	SIG Paviment signinum
PRE Presa	TRS Terrisseria	TEA Teatre
SAN Santuari	VIA Via	TRE Tresors monetaris
SIT Camp sitges aïllat		TOR Torculus o ins. premsa
TOM Enterrament/s aïllat/s		
VAR Varis. Indeterminat.		
VIL Vila		

- **Text:** en algunes fitxes correspon al text original o “text1” i en d’altres correspon a aquest mateix text resumit i sistematitzat o “text2”.

- Selecció bibliogràfica:

Abreviacions bibliogràfiques desenvolupades a la bibliografia general .